

UNIUNEA EUROPEANA - CENTRU DE PUTERE IN ECONOMIA MONDIALA

CUPRINS

LISTA ABREVIERILOR.....	3
INTRODUCERE	4
CAPITOLUL I. ASPECTE TEORETICE PRIVIND CONCENTRAREA PUTERII A UE ÎN ECONOMIA MONDIALĂ	6
1.1. Scurt istoric al proceselor de integrare economică și rolul acestora în formarea factorilor de putere	6
1.2. Aspecte teoretice privind centrele de putere în economia mondială	11
1.3. Studiu retrospectiv al formării UE ca centru de putere în economia globală	14
CAPITOLUL II. PARTICULARITĂȚI ALE ECONOMIEI UE CA FACTOR DE PUTERE LA NIVEL GLOBAL.....	25
2.1. Economia UE în contextul economiei mondiale.....	25
3.2. Puterea economică a UE în demersul eurointegrării și a strategiilor de securitate	37
CAPITOLUL III. PERSPECTIVA ECONOMIEI UE CA FACTOR DE PUTERE LA NIVEL GLOBAL	48
3.1. Contribuția și influența UE la dezvoltarea sistemului comercial internațional	48
3.2. Rolul Uniunii Europene în guvernarea proceselor economice globale	54
3.3. Instrumente și consecințe ale influenței UE la nivel global: rolul ISD.	69
CONCLUZII	73
BIBLIOGRAFIE	75

LISTA ABREVIERILOR

CDI – Comisia de Drept Internațional

CECO – Comunitatea Europeană a Cărbunelui și Oțelului

CEE – Comunitatea Economică Europeană

CIJ – Curtea Internațională de Justiție

CSI – Comunitatea Statelor Independente

EURATOM – Comunitatea Europeană a Energiei Atomice

ICNUR – Înalțul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați

NATO – Organizația Tratatului Atlanticului de Nord

OCDE – Organizația pentru Cooperare și Dezvoltare Economică

OCEMN – Organizația de Cooperare Economică la Marea Neagră

OMS – Organizația Mondială a Sănătății

ONU – Organizația Națiunilor Unite

OSCE – Organizația pentru Securitate și Cooperare din Europa

OUA – Organizația Unității Africane

PNUD – Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare

TUE – Tratatul asupra Uniunii Europene

TFUE – Tratatul privind Funcționarea Uniunii Europene

UE – Uniunea Europeană

UNCITRAL - Comisia Națiunilor Unite pentru Dreptul Internațional Comercial

INTRODUCERE

Relevanța subiectului cercetării propuse constă în faptul că Uniunea Europeană unește 27 de țări europene, este un membru influent al comunității mondiale de astăzi și unul dintre cele trei principale și mai dezvoltate centre de putere ale lumii moderne, alături de SUA și Japonia. Uniunea Europeană este cea mai mare putere comercială din lume, reprezentând aproape un sfert din comerțul mondial și este, de asemenea, cel mai mare importator mondial de produse agricole și materii prime. UE reprezintă cea mai mare parte a ajutorului acordat țărilor în curs de dezvoltare. Uniunea Europeană întreține relații diplomatice cu peste 140 de țări ale lumii. La fel, Uniunea Europeană are statutul de observator al ONU.

Astfel, Uniunea Europeană este o entitate internațională unică: combină caracteristicile unei organizații internaționale și ale unui stat, dar formal nu este nici una, nici cealaltă. Uniunea nu face obiectul dreptului internațional public, dar are autoritatea de a participa la relațiile internaționale și joacă un rol semnificativ în configurarea acestora.

Prin urmare, la etapa actuală, Uniunea Europeană este un model de succes al unui parteneriat unic, în care statele membre au combinat suveranitatea în mai multe domenii politice și au convenit legi cu privire la o gamă largă de probleme economice, sociale și politice.

Astăzi, UE este formată din 27 de state membre, incluzând majoritatea fostelor țări comuniste din Europa Centrală și de Est. Membrii UE participă la o uniune vamală, în care există o piață unică (în care mărfurile, persoanele și capitalul circulau liber), o politică comercială comună, o politică agricolă comună și o monedă comună (euro), care este utilizată de 19 țări membre (denumită în mod colectiv „zona euro”). Douăzeci și doi de membri UE participă la spațiul de mișcare liberă Schengen, în care oamenii pot călători fără controlul pașapoartelor. În plus, UE a luat măsuri pentru a crea o politică externă și de securitate comună, a căutat să creeze măsuri interne de securitate comune și rămâne angajată în favoarea extinderii, în special pentru Balcanii de Vest.

UE este văzută în mare măsură ca o poveste de succes și o piatră de temelie a stabilității și prosperității europene după multe secole de războaie. Cu toate acestea, UE se confruntă în prezent cu o serie de factori politici și economici, inclusiv creșterea lentă și șomajul persistent ridicat în multe țări ale UE, precum și creșterea partidelor politice populiste, dintre care cel puțin unele sunt sentimente anti-UE sau „eurosceptice”. Astfel de factori complică capacitatea UE de a face față unei multitudini de provocări interne și externe. Printre cele mai importante sunt: Criza Pandemică; Migrația și criza refugiaților; Brexit; Revigorarea relațiilor economice și politice cu Rusia precum și agravarea amenințării terorismului.

Obiectul cercetării acestei lucrări este Uniunea Europeană ca cel mai important subiect al relațiilor internaționale.

Obiectul acestui studiu îl constituie activitățile politice și economice ale Uniunii Europene ca factor de putere economică la nivel global.

Scopul lucrării de cercetare este: Studiul conținutului principalelor direcții de activitate ale Uniunii Europene și semnificația și esența acestora în definirea UE în rolul de centru de putere a economiei globale.

CAPITOLUL I. ASPECTE TEORETICE PRIVIND CONCENTRAREA PUTERII A UE ÎN ECONOMIA MONDIALĂ

1.1. Scurt istoric al proceselor de integrare economică și rolul acestora în formarea factorilor de putere

Organizațiile internaționale (OI) sunt principalul promotor al comunicării între state. După cum a menționat F. F. Martens, „... *popoarele civilizate au nevoie de relații internaționale pentru a-și putea păstra ființa politică independentă. Un guvern care nu respectă invențiile și îmbunătățirile din domeniul echipamentelor și artei militare introduse în alte state și care nu le folosește ar priva țara sa de mijloacele de apărare necesare. Comunicarea internațională nu ar avea sens dacă relațiile reciproce ale statelor ar reprezenta o stare de sălbăticie.*”¹

Istoria OI este vastă. Încă în Grecia antică din secolul al VI-lea. au fost create primele asociații internaționale permanente. Acestea erau uniuni ale orașelor și comunităților (de exemplu, Lacedaemon și Delos) sau uniuni religioase și politice ale triburilor și orașelor (de exemplu, amfionionul Delphic-Termopilian). Acestea au fost, prototipurile viitoarelor organizații internaționale. F. F. Martens a subliniat pe bună dreptate că „*deși aceste uniuni au fost cauzate în special de obiective religioase, au avut efectul lor în general asupra relațiilor dintre statele grecești: ca și alți factori sociali, au adus oamenii mai aproape ...*”.

Următoarea etapă în dezvoltarea organizațiilor internaționale a fost crearea de asociații economice și vamale internaționale. Primul astfel de sindicat a fost sindicatul hanseatic, care a scos toată Germania de Nord din starea barbariei medievale. Astfel, încă, la începutul secolului XIX a fost creată Uniunea Vamală Germană. Toate statele incluse în ea trebuiau să respecte aceleași legi cu privire la importul, exportul și tranzitul de mărfuri. Toate taxele vamale au fost recunoscute ca fiind comune și distribuite între membrii Uniunii în funcție de numărul populației.

Specialiștii în domeniul dreptului organizațiilor internaționale consideră că prima organizație interguvernamentală în sensul ei clasic a fost Comisia Centrală pentru Transporturi pe Rin, creată în 1831. În a doua jumătate a secolului XIX. au fost create: Uniunea Internațională pentru Măsurarea Pământului (1864), Uniunea Mondială a Telegrafilor (1865), Uniunea Poștală Universală (1874), Biroul Internațional de Greutăți și Măsuri (1875), Uniunea Internațională pentru Protecția operelor literare și Artistice (1886), Uniunea Internațională a Comunicărilor Căilor Ferate (1890). Toate aceste organizații aveau organe permanente, membri și sedii. Competența lor s-a limitat la o discuție a problemelor de specialitate. După primul război mondial, statele au început să creeze prima organizație internațională pentru menținerea păcii și

¹ Eilstrup-Sangiovanni, Mette. (2020). What Kills International Organisations. When and Why International Organisations Terminate.. European Journal of International Relations. 27. 10.1177/1354066120932976.

securității internaționale. Astfel, în 1919, s-a format Liga Națiunilor, scopul principal fiind asigurarea păcii universale și promovarea cooperării internaționale a statelor (URSS s-a alăturat acestei organizații în 1934).²

Astfel, organizațiile interstatale internaționale sunt asociații de state create în conformitate cu legislația internațională și pe baza unui tratat internațional pentru realizarea cooperării în domeniile politic, economic, social, cultural, științific, tehnic, legal și de altă natură, având sistemul necesar de organisme, drepturi și îndatoririle derivate din drepturile și obligațiile statelor și ale voinței autonome, al căror volum este determinat de voința statelor membre.

Orice organizație internațională ar trebui să aibă cel puțin următoarele șase caracteristici.³

1. Crearea în conformitate cu dreptul internațional. Această caracteristică este esențială. Orice organizație internațională ar trebui creată pe bază legală. Documentul constitutiv al organizației trebuie să respecte principiile și normele general acceptate de dreptul internațional și, mai ales, principiile *jura cogens*.

2. Instituție bazată pe un tratat internațional. De regulă, organizațiile internaționale sunt create pe baza unui tratat internațional (convenție, acord, tratat, protocol etc.). Obiectul unui astfel de acord este comportamentul subiecților (părților la acord) în cadrul organizației internaționale. Organizațiile internaționale pot fi create în conformitate cu rezoluțiile altor organizații cu competență mai generală. Toate organizațiile internaționale create în acest mod au o structură organizațională inerentă organizațiilor interguvernamentale.

3. Implementarea cooperării în anumite domenii de activitate. Organizațiile internaționale sunt create pentru a coordona eforturile statelor dintr-o zonă sau alta. Mai mult, orice puteri ale unor astfel de organizații provin din drepturile statelor. Alături de alte forme de comunicare internațională (consultări multilaterale, conferințe, întâlniri, seminarii, etc.), organizațiile internaționale acționează ca un corp de cooperare pentru probleme specifice ale relațiilor internaționale.

4. Prezența unei structuri organizaționale adecvate. Această caracteristică este una dintre cele mai importante, deoarece confirmă natura permanentă a organizației și prin aceasta o distinge de numeroase alte forme de cooperare internațională.

5. Drepturile și obligațiile unei organizații internaționale. Sa subliniat anterior că drepturile și obligațiile unei organizații provin din drepturile și obligațiile statelor membre. Nicio

² Keohane, Robert. (1984). *After Hegemony: Cooperation and Discord in the World Political Economy*. 10.1515/9781400820269.

³ Debre, Maria & Dijkstra, Hylke. (2021). Institutional design for a post-liberal order: why some international organizations live longer than others. *European Journal of International Relations*. 27. 311-339. 10.1177/1354066120962183.

organizație fără acordul statelor membre nu poate întreprinde acțiuni care afectează interesele membrilor săi.

6. Drepturile și obligațiile independente ale unei organizații internaționale. Este vorba despre deținerea de către o organizație internațională a unei voințe autonome, diferită de voința statelor membre. Acest semn înseamnă că, în limitele competenței sale, orice organizație are dreptul să aleagă în mod independent mijloacele și metodele de îndeplinire a drepturilor și obligațiilor care îi sunt atribuite de statele membre. Organizația însăși ca subiect de drept internațional public și privat are dreptul de a alege cele mai raționale mijloace și metode de activitate.

*Integrarea economică internațională este un proces de unificare economică și politică a țărilor bazat pe dezvoltarea unor relații stabile profunde și divizarea muncii între economiile naționale, interacțiunea economiilor lor la diferite niveluri și sub diferite forme. La nivel micro, acest proces trece prin interacțiunea întreprinderilor individuale din țările vecine pe baza formării diferitelor relații economice între ele, inclusiv crearea de sucursale în străinătate. La nivel interstatal, integrarea are loc pe baza formării asociațiilor economice ale statelor și a coordonării politicilor naționale.*⁴

Cea mai simplă și răspândită formă de integrare economică este o zonă de liber schimb, în cadrul căreia restricțiile comerciale dintre țările participante sunt anulate și, mai ales, taxele vamale. Crearea zonelor de liber schimb crește concurența pe piața internă între producătorii de bunuri naționali și străini, ceea ce, pe de o parte, crește riscul falimentelor și, pe de altă parte, este un stimulent pentru îmbunătățirea producției și introducerea inovațiilor. Eliminarea taxelor vamale și a restricțiilor netarifare se aplică, de regulă, mărfurilor industriale; pentru produsele agricole, liberalizarea importurilor este limitată. Acest lucru a fost tipic pentru UE și este acum observat în regiunea nord-americană și America Latină. În ambele cazuri, relațiile interstatale se referă doar la sfera schimbului, pentru a asigura șanse egale țărilor participante la dezvoltarea comerțului reciproc și a decontărilor financiare.

O formă mai complexă este piața comună, care este concepută pentru a oferi participanților săi, alături de comerțul reciproc liber și un tarif unic de comerț exterior, libera circulație a capitalului și a muncii, precum și coordonarea politicii economice.

Odată cu funcționarea pieței unice, se formează fonduri comune pentru promovarea dezvoltării sociale și regionale, se creează organe supranaționale de management și control, sistemul juridic este îmbunătățit, adică există un singur spațiu economic, legal, de informare.

⁴ Moon, Gillian & Toohey, Lisa & Lewis, Meredith & Carmody, Chios & Smith, Fiona & Chou, Hsu-Hua & Zhou, Weihuan & Titi, Catharine & Mitchell, Andrew & Sheargold, Elizabeth & Harris, Rachel & Nolan, Justine & Sucker, Franziska & Reid, Emily. (2018). The Future of International Economic Integration. 10.1017/9781108224949.

Cea mai înaltă formă de integrare economică interstatală este o **uniune economică și monetară care** combină toate formele indicate de integrare cu urmărirea unei politici economice și monetare comune. Această unire are loc numai în Europa de Vest. Numai aici procesul de integrare economică a trecut toate etapele indicate.

Piața mondială este derivată de pe piețele interne ale țărilor. În același timp, are un efect opus activ asupra echilibrului macroeconomic al sistemelor economice separate. Piețele bunurilor și serviciilor, capitalului și forței de muncă, formate la nivel supranațional, sunt rezultatul interacțiunii cererii mondiale, a prețurilor mondiale și a ofertei mondiale, experimentează o fuziune a fluctuațiilor ciclice și funcționează în condiții de monopol și concurență.⁵ Maturitatea legăturilor economice mondiale este determinată de raportul dintre ratele de creștere ale circulației mărfurilor și ale producției materiale. Schimbările care au loc în sfera relațiilor economice internaționale sunt evidențiate de date privind structura comerțului, proporția tranzacțiilor efectuate pe piața muncii și piața de capital, dinamica prețurilor mondiale, direcțiile de circulație a mărfurilor, serviciile, și de capital. Analiza volumului mărfurilor importate în țară (import) și a produselor industriale, a resurselor și investițiilor (export) exportate din țară, luată în termeni monetari, este utilizată pentru a compila un sold de cheltuieli și venituri ale statului, numit *sold de plăți*.⁶

Deschiderea economiei țării, gradul de implicare a acesteia în relațiile economice mondiale pot fi evaluate pe baza calculării indicatorilor cotei de export și a volumului exporturilor pe cap de locuitor. Cota de export este egală cu raportul dintre valoarea exporturilor și valoarea produsului național brut (PNB). În prezent, comerțul internațional a devenit din ce în ce mai completat de diferite forme de mișcare internațională a factorilor de producție (capital, forță de muncă și tehnologie), ca urmare a faptului că nu numai bunurile finite, ci și factorii producției sale, au început să se mute în străinătate. Profitul, cuprins în prețul mărfurilor, a început să fie creat nu numai în interiorul granițelor naționale, ci și în străinătate. Integrarea economică a devenit un rezultat natural al dezvoltării comerțului internațional cu bunuri și servicii și al mișcării internaționale a factorilor de producție.

Procesele de integrare sunt de natură regională, luând forma unor asociații menite să atingă obiective economice comune. Inițial, au fost create asociații de integrare pentru abolirea

⁵ Frankel, Jeffrey. (1997). Regional Trade Blocs in the World Economic System. 10.7208/chicago/9780226260228.001.0001.

⁶ Eilstrup-Sangiovanni, Mette & Hofmann, Stephanie. (2019). Of the Contemporary Global Order, Crisis, and Change. Journal of European Public Policy. 10.1080/13501763.2019.1678665.

barierelor vamale în comerțul reciproc între țările participante, adică au apărut așa-numitele „zone libere”.⁷

Forme de integrare economică a statelor. Trecerea la etapa de integrare a relațiilor economice mondiale se realizează printr-o serie de etape ale integrării economice internaționale, condiționate de indicatorii cantitativi și calitativi ai dezvoltării acestora.⁸ Principalele forme de integrare sunt:

1. Zona de liber schimb;
2. Uniunea vamală;
3. Piața unică sau comună;
4. Uniunea Economică;
5. Uniunea economică și monetară.

La începutul anului 2007, potrivit Secretariatului Organizației Mondiale a Comerțului (OMC), în lume au fost înregistrate 327 de acorduri comerciale regionale de natură de integrare. Există asociații internaționale de integrare economică în toate regiunile lumii, acestea includ țări cu niveluri foarte diferite de dezvoltare și sisteme socio-economice.⁹

Această scurtă sinteză a teoriilor integrării economice la nivel global, într-o oarecare măsură, poate fi raportată la modelul de integrare politico-economică a UE. Scopul UE în domeniul economic este de a promova un progres economic echilibrat și durabil prin crearea unui spațiu fără frontiere interne, consolidarea interacțiunii economice și sociale, formarea unei uniuni economice și monetare și introducerea unei monede unice - euro - din 1999. Introducerea monedei euro a făcut posibilă maximizarea beneficiilor pieței interne unice a UE prin reducerea costurilor de producție și distribuție.¹⁰

Printre organizațiile regionale interguvernamentale, Uniunea Europeană joacă un rol semnificativ. Integrarea vest și est europeană este un fenomen socio-economic și politic complex. În prezent, UE are relații juridice cu aproape toate regiunile lumii, inclusiv Rusia și țările CSI, și nu numai cu statele individuale, ci și cu organizațiile și asociațiile lor. În cadrul UE, a apărut o

⁷ Lake, David & Martin, Lisa & Risse, Thomas. (2021). Challenges to the Liberal Order: Reflections on International Organization. International Organization. 75. 1-33. 10.1017/S0020818320000636.

⁸ Bożyk, Paweł. (2003). Institutional and Geographic Forms of Economic Integration. *Ekonomia journal*. 6., disponibil on-line: https://www.researchgate.net/publication/5013055_Institutional_and_Geographic_Forms_of_Economic_Integration

⁹ Heinkelmann-Wild, Tim. (2021). After Exit: Alternative Leaders, Authoritative Institutions, and Resilience in the Face of Hegemonic Withdrawal., disponibil on-line: https://www.researchgate.net/publication/349710978_After_Exit_Alternative_Leaders_Authoritative_Institutions_and_Resilience_in_the_Face_of_Hegemonic-Withdrawal/citation/download

¹⁰ Meardi, Guglielmo. (2018). Economic Integration and State Responses: Change in European Industrial Relations since Maastricht: Economic Integration and State Responses. *British Journal of Industrial Relations*. 56. 10.1111/bjir.12307.

structură juridică internațională originală, care servește drept standard și model pentru organizațiile internaționale din alte regiuni ale lumii, în special pentru cele în curs de dezvoltare.¹¹

În concluzie: modelul de integrare economică de succes a mai multor state este Uniunea Europeană. UE a reușit să realizeze o combinație de practic toate formele de integrare economică și politică, ceea ce a dus la formarea unui grup de integrare stabil, în continuă expansiune. Extinderea ulterioară a UE prin admiterea de noi state membre și formarea pe teritoriul Uniunii a unei asociații statale unice de tip confederal sau federal este proclamată ca o sarcină promițătoare. Pe baza succesului Uniunii Europene, se poate presupune că cel mai eficient mecanism de integrare este cel utilizat în UE.

1.2. Aspecte teoretice privind centrele de putere în economia mondială

Printr-o definiție mai largă, economia mondială este un sistem care include toate economiile naționale ale lumii, într-un sens restrâns, este un sistem care include doar acele părți ale economiilor naționale care furnizează bunuri, servicii și resurse economice către lumea exterioară. În același timp, trebuie înțeles că legăturile economice bazate pe produse și factori tranzacționabili (adică relațiile economice internaționale) unesc două sute de economii naționale într-un sistem numit „economia mondială”.

Conceptul de „economie internațională” ar trebui să se distingă de conceptul de „economie mondială”, care nu înseamnă însăși economia mondială, ci teoria relațiilor economice internaționale, adică de fapt parte a teoriilor economice.¹² Se pot distinge următoarele trăsături principale ale economiei mondiale:

1. În centrul formării și dezvoltării sale se află legile obiective ale internaționalizării economiei de piață, care depășește cadrul național.
2. Este o economie multi-structurată și multidimensională (multi-nivel), în cadrul căreia interacționează entități economice de diferite niveluri (de la persoane fizice și întreprinderi mici) la corporații transnaționale cu o scară globală de activitate și strategii globale).
3. Se caracterizează printr-o stare de creștere constantă a numărului de subiecți și interacțiunea lor crescândă pe baza propriilor interese economice.

Principala și, aparent, caracteristica structurală pe termen lung a politicii economice globale de astăzi este un grad ridicat de incertitudine în legătură cu ordinea mondială emergentă.

¹¹ Eiser, David & McEwen, Nicola & Roy, Graeme. (2021). The Trade Policies of Brexit Britain: the Influence of and Impacts on the Devolved Nations. *European Review of International Studies*. 8. 22-48. 10.1163/21967415-bja10034.

¹² Fioretos, Orfeo & Tallberg, Jonas. (2020). Politics and theory of global governance. *International Theory*. 13. 1-13. 10.1017/S1752971920000408.

Capacitățile de adaptare ale actorilor globali, inclusiv Uniunea Europeană (UE), sunt testate într-un mediu orientat spre globalizare.¹³

Ca entitate politică unică și un bloc comercial puternic, UE este unul dintre cei mai importanți actori din politica mondială. Este implicat în cea mai largă rețea de legături bilaterale și multilaterale legate de guvernarea globală economică și de mediu (în special climatică). UE a proclamat realizarea „multilateralismului eficient” drept obiectivul său strategic important și a demonstrat o activitate notabilă în diferite instituții internaționale, inclusiv în G20. În calitate de actor neconvențional de politică externă și comunitate multilaterală (o comunitate care include 27 de state), Uniunea Europeană are capacitatea, prin propriul său exemplu, de a promova decizii de consens la nivel global. Având în vedere capacitățile sale militare limitate, mulți observatori văd principala sa trăsătură distinctivă în dependența de norme, valori și puterea exemplului, spre deosebire de puterea „dură” a marilor puteri tradiționale (SUA, China, Rusia).¹⁴

Cu toate acestea, în practică, UE nu joacă în prezent un rol decisiv în sistemul emergent al economiei globale pe mai multe niveluri. Un studiu al specificității prezenței sale și a acțiunilor sale pe platformele economice majore (cum ar fi: Organizația Mondială a Comerțului, Fondul Monetar Internațional, Banca Mondială, G8 și G20) conduce cercetătorii la concluzia că, desi, UE este omniprezentă și destul de bine reprezentată, o rată ridicată de reprezentare a fost însoțită până acum de o rată relativ modestă de eficacitate pentru eforturile sale de a se impune ca putere a economiei mondiale.¹⁵

Experiența arată că dialectica dezvoltării economiei mondiale predetermină regularitatea modelelor în schimbare de dezvoltare economică globală. Modele globale sunt înțelese ca paradigme stabile și repetitive ale construirii relațiilor sociale internaționale asociate cu producția, schimbul, distribuția și consumul în economia mondială, care s-au dezvoltat într-o economie la un nivel dat și natura dezvoltării tehnologice și economice.¹⁶

Este important să subliniem că schimbarea modelelor de dezvoltare ale economiei mondiale nu ar trebui să fie echivalată cu schimbarea modelelor sociale. Este vorba doar de depășirea problemelor acumulate și inconsecvențe din economia mondială, precum și de

¹³ Lake, David & Martin, Lisa & Risse, Thomas. (2021). Challenges to the Liberal Order: Reflections on International Organization. International Organization. 75. 1-33. 10.1017/S0020818320000636.

¹⁴ Birkbeck, Carolyn & Botwright, Kimberley. (2015). The Future of the Global Trade and Investment Architecture: Pursuing Sustainable Development in the Global Economy-Overview of Issues, Challenges and Debates. 10.13140/RG.2.1.3772.2006.

¹⁵ Jabko, Nicolas. (2006). Playing the Market: A Political Strategy for Uniting Europe, 1985–2005. 10.7591/9780801463525.

¹⁶ Börzel, Tanja & Zürn, Michael. (2021). Contestations of the Liberal International Order: From Liberal Multilateralism to Postnational Liberalism. International Organization. 75. 1-24. 10.1017/S0020818320000570.

schimbare echilibrului de forță ale jucătorilor existenți. În cursul acestui proces, au loc schimbări de natură instituțională, dar „regulile jocului” nu sunt modificate fundamental.

Modelul economic general al lumii (modelul economic global) în fiecare perioadă specifică de timp constă într-o serie de submodele-subsisteme sectoriale și regionale, relativ independente, dar interdependente între ele. Cele mai importante dintre ele sunt: submodelul financiar global (mai des denumit fond financiar mondial), submodelul global al relațiilor comerciale și de schimb, submodelul producției globale, submodelul producției globale etc. Aceste subsisteme nu sunt izolate unele de altele. Mai mult, ele nu sunt doar interconectate, ci parțial „se suprapun” o pe cealaltă, creând un fel de „zonă de contact reciproc și de suprapunere”.

Vorbind despre dinamica internă a modelelor generale de dezvoltare a economiei mondiale, trebuie remarcat faptul că o schimbare a modelului global de dezvoltare economică nu implică o înlocuire sincronă și unică a tuturor submodelelor-subsistemelor acestuia. Mai mult, unele dintre ele continuă să rămână în vechea lor formă mult timp. Cele mai mobile și chiar mai volatile sunt subsistemele financiare și comerciale globale, în timp ce submodelul demografiei globale și al mobilității populației (resurse de muncă) este unul dintre cele mai conservatoare.

Până la sfârșitul secolului XX - începutul secolului XXI a existat o tendință clară de a accelera transformarea lor. Acest lucru se datorează aparent proceselor de desfășurare și aprofundare ale globalizării, integrării și internaționalizării, eliminării sau reducerii barierelor în calea mișcării transfrontaliere a resurselor umane. Prin urmare, o schimbare a modelelor economice este un proces mai profund și mai puțin mobil decât o simplă schimbare de conjunctură în starea pieței, chiar având loc pe perioade lungi de timp. Acestea marchează unele schimbări ireversibile, noi realități economice mondiale, înregistrate într-un nou context de relații între participanții la diviziunea internațională a muncii. Etapa actuală de dezvoltare a economiei mondiale și a relațiilor internaționale se caracterizează prin finalizarea tranziției de la un model monocentric la unul policentric al lumii. Dezintegrarea secvențială a sistemelor economice stabilite în a doua jumătate a secolului al XX-lea (sistemul colonial, sistemul socialist mondial, modelul neoconservator unipolar al Consensului de la Washington care a existat după prăbușirea URSS) a fost însoțită de o serie de războaie majore regionale, conflicte armate și răsturnări economice. Apogeul acestuia din urmă a fost criza financiară și economică mondială din 2008-2012 și o perioadă prelungită de instabilitate economică și politică în lume, care a culminat cu criza pandemică Covid-19 (la etapa actuală).¹⁷

¹⁷ Freeman, Duncan. (2021). The EU and China: policy perceptions of economic cooperation and competition. Asia Europe Journal. 10.1007/s10308-021-00609-3.

Cea mai importantă schimbare în modelul economic existent al lumii a fost creșterea marilor state în curs de dezvoltare (India, Brazilia etc). În același timp, un rol din ce în ce mai mare în lume va fi jucat nu numai de giganți precum China, India și alte țări mari în curs de dezvoltare, ci și de întreaga lume în curs de dezvoltare în ansamblu, inclusiv de statele africane, după cum dovedește un numărul indicatorilor economici și, în primul rând, ratele medii anuale de creștere a PIB-ului în aceste state.

1.3. Studiu retrospectiv al formării UE ca centru de putere în economia globală

Ideea de a crea o Europă unită are o istorie lungă. Europa, ca noțiune geografică, apare pentru prima dată în operele lui Herodot, care a împărțit lumea în Europa Asia și Africa.¹⁸

Ideea unității Europei s-a format de-a lungul mileniilor, iar această idee a primit sprijinul său fundamental în persoana Bisericii Romano-Catolice, a Sfântului Imperiu Roman din secolul al V-lea. Ideea unității europene a urmat un drum lung și dureros în evul mediu și în epoca modernă. Chiar și Napoleon în secolul XIX a abordat ideea unei Europe unite.

În 1849. V. Hugo și-a exprimat ideea de a crea o „Europă Unită” la Congresul de la Paris. Ulterior, în 1925, Eriot a propus crearea unei „Uniuni paneuropene”, iar în 1926 la Viena, această idee a fost realizată.¹⁹

Cu toate acestea, al doilea război mondial și consecințele sale devastatoare au creat o bază reală pentru integrarea europeană. Lecțiile războiului au condus la o renaștere a ideilor de pacifism și la înțelegerea necesității de a preveni creșterea naționalismului în lumea postbelică.

O altă realitate care a pus bazele procesului de integrare europeană a fost dorința țărilor din Europa de Vest de a restabili pozițiile economice care au fost zguduite ca urmare a războiului. Pentru țările care au fost înfrânte în război (în primul rând Germania, împărțită în mai multe zone de ocupație), a apărut nevoia urgentă de a restabili propriile poziții politice și autoritatea internațională.

La sfârșitul celui de-al doilea război mondial, s-au format două abordări fundamentale ale integrării europene: federalist și confederal. Susținătorii primei căi au căutat să construiască o Federație Europeană supranațională sau Statele Unite ale Europei, adică la integrarea întregului complex al vieții publice, până la introducerea unei cetățenii unice. A doua abordare prevedea o integrare limitată bazată pe principiile consimțământului interstatal, menținând în același timp

¹⁸ Laffan, Brigid. (2019). How the EU27 Came to Be. JCMS: Journal of Common Market Studies. 57. 10.1111/jcms.12917.

¹⁹ Alkan, Ufuk. (2021). Association Policy of the European Union and the Asymmetry Question. Ankara Avrupa Calismalari Dergisi. 19. 365 - 400.

suveranitatea țărilor participante. Pentru susținătorii acestei abordări, procesul de unificare s-a rezumat la o uniune economică și politică strânsă, menținându-și în același timp guvernele, autoritățile și forțele militare. Întregul curs al integrării europene în secolul XX este o luptă constantă între aceste două concepte.

Punctul de plecare al procesului de integrare europeană este considerat a fi declarația ministrului afacerilor externe al Franței Robert Schumann din 9 mai 1950. Conținea o propunere oficială pentru crearea Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului (CECO), în care trebuia să unească industriile cărbunelui și oțelului din Franța și Germania, declarația Schumann a pus bazele și principiile de bază ale viitorului și integrare. Tratatul de instituire a acestei comunități a fost semnat de Franța, Germania, Belgia, Țările de Jos, Luxemburg și Italia la 18 aprilie 1951.²⁰

CECO a fost concepută ca o piață unică în care suveranitatea asupra cărbunelui și producției va începe să se acumuleze sub controlul unui organism supranațional independent. Prin lansarea acestui plan, cei șase fondatori sperau să reducă foarte mult șansele unui nou conflict catastrofal în Europa, legându-și economiile, controlând materiile prime și promovarea reconcilierii politice (în special între Franța și Germania). CECO și-a început activitatea în 1952; în următorii cinci ani, comerțul cu cărbune și oțel între cei șase membri a crescut cu 129%. Integrarea acestui important sector al economiei la acea vreme a deschis calea pentru integrarea altor sectoare ale economiei, care a dus la semnarea la 25 martie 1957. membri ai CECO a Tratatelor de la Roma de instituire a Comunității Economice Europene (CEE) și a Comunității Europene a Energiei Atomice (Euratom), iar în 1967, CECO, CEE și Euratom au devenit colectiv cunoscute sub numele de Comunitatea Europeană (UE).

Principalele obiective ale Tratatului privind Comunitatea Economică Europeană au fost crearea unei uniuni vamale și a unei piețe comune pentru libera circulație a mărfurilor, persoanelor, capitalurilor și serviciilor pe teritoriul Comunității, precum și introducerea unei agriculturi comune politică. Țările semnatare s-au angajat să înceapă apropierea în politicile lor economice, să armonizeze legislația în domeniul economiei, condițiilor de muncă și de viață etc. Euratom a fost creat cu scopul de a combina eforturile pentru dezvoltarea energiei nucleare în scopuri pașnice.

Chiar în etapa pregătitoare pentru semnarea Tratatelor de la Roma, unele țări din Europa de Vest au considerat excesivă versiunea federalistă a integrării socio-economice. Țări precum Austria, Marea Britanie, Danemarca, Norvegia, Portugalia, Suedia, Elveția au format în 1960- Asociația Europeană a Liberului Schimb (AELS). În cadrul acestei organizații, integrarea

²⁰ Bickerton, Christopher. (2012). European Economic Integration and State Transformation. 10.1093/acprof:oso/9780199606252.003.0005.

s-a limitat la construirea unei zone de liber schimb. Cu toate acestea, odată cu dezvoltarea cu succes a CEE, una după alta țările AELS au început să depună eforturi pentru tranziția către CEE.²¹

Proiectul Comunității Economice Europene conținea atât elemente de abordări federaliste (vamale, economice și monetare), cât și confederaliste (zonă de liber schimb, piață internă unică), care au fost consolidate sau slăbite în funcție de situația politică și economică în perioada de până la destrămarea URSS. Astfel, CEE a adăugat pentru prima dată noi membri în 1973, odată cu intrarea Regatului Unit, Irlandei și Danemarcei. Grecia s-a alăturat în 1981, urmată de Spania și Portugalia în 1986.²²

Realizările integrării în domeniul socio-economic, precum și schimbările globale ale economiei și politicii mondiale, au necesitat crearea unor forme mai strânse de interacțiune între statele care se integrează. Acest lucru s-a reflectat într-o serie de inițiative din anii 1980, printre care s-a numărat adoptarea Actului unic european din 1987. (SEE). SEE a proclamat începutul unei noi etape a integrării europene - crearea Uniunii Europene pe baza Comunităților existente și aprofundarea competenței UE în domeniul coordonării politicilor economice, monetare, sociale, coeziunii socio-economice, cercetare și dezvoltare tehnologică, protecția mediului, precum și dezvoltarea cooperării europene în domeniul politicii externe.

După 1989, UE a fost construită printr-o serie de tratate obligatorii și are caracteristici ca entitate supranațională (în anumite domenii, suveranitatea este partajată și instituțiile UE dețin puterea executivă), precum și o organizație interguvernamentală (în alte domenii, cooperarea a fost înăsprită prin consens), de-a lungul anilor, statele membre au încercat să armonizeze legile și să adopte politici comune cu privire la un număr tot mai mare de probleme. Membrii UE împărtășesc o uniune vamală, o piață unică (în care mărfurile, persoanele și capitalurile circulau liber), o politică comercială comună, o politică agricolă comună și o monedă comună (euro) utilizată de 19 țări membre (denumită în mod colectiv „Zona euro”).

Semnarea Tratatului privind Uniunea Europeană în 1992 în Maastricht (Țările de Jos) a dat Comunităților Europene nu numai un nou nume oficial - UE, ci și consolidat legislativ obiectivele exprimate în SEE. De asemenea, a introdus cetățenia UE. La 1 noiembrie 1993 a intrat în vigoare Tratatul privind Uniunea Europeană și este data creării Uniunii Europene. Tratatul de la Maastricht conține dispoziții care au condus la crearea zonei euro, în care membrii împărtășesc o monedă comună, o bancă centrală comună (Banca Centrală

²¹ Gstöhl, Sieglinde & Frommelt, Christian. (2017). Back to the Future? Lessons of Differentiated Integration from the EFTA Countries for the UK's Future Relations with the EU. Social Sciences. 6. 121. 10.3390/socsci6040121.

²² Leruth, Benjamin & Gänzle, Stefan & Trondal, Jarle. (2019). Exploring Differentiated Disintegration in a Post-Brexit European Union. JCMS: Journal of Common Market Studies. 57. 10.1111/jcms.12869.

Europeană sau BCE) și o politică monetară comună (nu există însă o politică fiscală comună, iar statele membre păstrează controlul asupra cheltuielilor și impozitelor naționale, sub rezerva anumitor condiții menite să mențină disciplina fiscală).

Tratatul de la Maastricht a stabilit, de asemenea, un plan de consolidare a coordonării în materie de politică externă și probleme de securitate internă. De la mijlocul anilor 1990, statele membre ale UE au lucrat pentru a dezvolta o politică externă și de securitate comună (PESC), inclusiv o politică comună de securitate și apărare (PSAC) și au căutat să dezvolte o politică comună de justiție și de origine (JIA). La sfârșitul anilor 1990, Acordul Schengen din 1985, care a stabilit cadrul pentru eliminarea controalelor la frontieră între statele membre, a devenit legislația UE.

În legătură cu necesitatea de a consolida rolul UE pe arena mondială, lupta împotriva criminalității internaționale și a imigrației ilegale, precum și perspectiva extinderii UE către țările din Europa Centrală și de Est, prevederile Tratatului de la Maastricht a fost revizuite și completate de două ori în anii 1990. Tratatul de la Amsterdam (1997) a reafirmat principalele obiective ale Uniunii și a completat secțiunea privind mecanismele de punere în aplicare a unei politici externe și de securitate comune. Tratatul a inclus, de asemenea, o secțiune separată dedicată respectării de către statele membre ale UE a principiilor democrației, drepturilor omului și priorității statului de drept, consolidarea cooperării dintre statele membre în lupta împotriva terorismului, rasismului, contrabandei, criminalității, etc.²³

Tratatul de la Nisa (2000) a devenit o continuare logică a tratatelor de la Roma, Maastricht și Amsterdam. El sa concentrat pe trei probleme principale: reforme interne ale UE (modificări ale principiilor și procedurilor de bază pentru luarea deciziilor cu majoritate calificată, cu posibilitatea blocării acestora de către o minoritate, restricționând utilizarea vetoului în 35 de domenii legislative); admiterea țărilor din Europa Centrală și de Est în UE prin acordarea de locuri și voturi în instituțiile UE, ceea ce înseamnă o redistribuire automată a locurilor între „vechii” membri ai UE; formarea unei politici externe și de apărare comune a Uniunii. Viitorul Uniunii Europene, inclusiv proiectul de Constituție Europeană, este discutat în Convenție, care a fost deschisă la sfârșitul anului 2001.

Competența UE în conformitate cu Tratatul de la Nisa din 2000 se aplică următoarelor domenii de politică: comerț, agricultură, migrație, transport, competitiv, fiscal, economic, valutar, vamal, industrial, social, politic cultural, politica ocupării forței de muncă și sănătate, coeziunea economică și socială, protecția consumatorilor, dezvoltarea transeuropene rețele de

²³ Prickartz, Anne-Carlijn & Staudinger, Isabel. (2019). Policy vs practice: The use, implementation and enforcement of human rights clauses in the European Union's international trade agreements. *Europe and the World: A law review*. 3. 10.14324/111.444.ewlj.2019.12.

transport și energie, cercetare și dezvoltare tehnologică, mediu, cooperare pentru asistență pentru dezvoltare, asistență economică, financiară și tehnică cu țări terțe, precum și politică externă și de securitate comună și cooperare în domeniul afacerilor interne și al justiției.

Extinderea UE în Europa Centrală și de Est a fost o prioritate deosebit de importantă, considerată îndeplinirea promisiunii istorice de a integra în continuare continentul prin mijloace pașnice și de a contribui la stabilitate și prosperitate în toată Europa. În 2004, opt țări foste comuniste (Republica Cehă, Estonia, Ungaria, Letonia, Lituania, Polonia, Slovacia și Slovenia) au aderat la UE, alături de Cipru și Malta. Bulgaria și România s-au alăturat în 2007. Croația a devenit un nou membru al UE la 1 iulie 2013.

Caracteristică principală a Comunităților europene este aceea conform căreia capacitatea de a crea reguli de drept este instituționalizată, adică este conferită anumitor organe (instituții) ce o exercită după o procedură prealabil stabilită. Suntem în prezența unei puteri normative comparabilă cu cea legislativă. În acest sens, deși redactorii tratatelor au fost reținuți în folosirea termenului “lege” sau “legislație”, Curtea de Justiție nu mai ezită astăzi, cel puțin în domeniul Tratatului CEE (care tratat nu este decât un cadru foarte flexibil), să evoce “sistemul legislativ al Comunităților”²⁴.

Datorită numărului în creștere de instituții, o clasificare a acestora este absolut necesară; criteriul utilizat va fi cel al bazelor pe care acestea acționează și al rolurilor avute de acestea. Situația obținută este prezentată în tabelul următor:

Tabelul 1.2. Principalele instituții ale UE

Instituția	Rolul
Comisia Europeană, (membri desemnați)	Implementarea politicilor; construirea bugetului; monitorizare; relații externe
Consiliul European, (șefii de stat sau de guvern ai țărilor membre)	Luarea de decizii strategice; aplanarea și soluționarea unor eventuale conflicte
Consiliul Uniunii Europene, (miniștrii statelor membre)	Adoptarea bugetului; puteri legislative; coordonarea politicilor economice de stat membre
Parlamentul European (ales prin vot direct)	Adoptarea bugetului; "forum de discuții; putere legislativă; suveranitate
Curtea Europeană de Justiție (membri desemnați)	Puteri juridice
Comitetul Economic și Social, (membri desemnați)	Reprezentare, consultare
Comitetul Regiunilor, (membri desemnați)	Reprezentare, consultare
Banca Europeană de Investiții (membri desemnați)	Finanțarea proiectelor de dezvoltare

Sursa: Jones, Robert A. - "The Politics and Economics of the European Union", Edward Elgar Publishing Co, Cambridge, U.K., 199

²⁴ Rideau Joel – droit institutionnel de L'Union et des Communautés Européennes, LGDJ, Paris, 1994, pagina 39

Conform opiniei lui P. Reuter, Consiliul Europei este “singura organizație în care toate țările europene, ce fac dovada unui anumit ideal democratic, se pot reuni pentru a examina orice problemă europeană.”²⁵

În această definiție fiecare cuvânt este semnificativ: însuși termenul de Consiliul Europei exprimă îngrijorarea de a nu face din această organizație decât un organ de cooperare interguvernamentală și nu o voință de integrare supranațională²⁶.

Toate țările europene, care fac dovada unui ideal “democratic”, se pot reuni în cadrul ei. Astfel, pînă nu demult, aceasta a exclus țările din Europa de Est, care nu erau democrații parlamentare pluraliste, iar pentru o perioadă îndelungată de timp - statele de tip fascist, cum ar fi Spania și Portugalia sau Grecia, într-un anumit timp. În fine, aceste țări se reunesc “pentru a examina în comun orice problemă europeană”²⁷.

Organizarea instituțională în Europa este caracterizată prin multiple acorduri și instituții cu natură juridică diferită în diverse domenii de activitate guvernamentală. De aceea, toate eforturile doctrinale de a defini integrarea europeană în legătură cu anumite caracteristici instituționale au eșuat²⁸.

Dreptul comunitar cadrul libertăților economice. Acesta cuprinde reguli care definesc aceste libertăți și altele care le asigura garantarea. Organizarea libertăților economice în limitele CEE dau Comunității un caracter de Uniune vamală. În interiorul frontierelor comune, tratatul de la Roma asigura libertatea de circulație, a persoanelor, a bunurilor, a serviciilor și a capitalurilor.

În acest scop, instituțiile comunitare au luat dispozițiile proprii suprimării barierelelor vamale interne. Dar, acestea au trebuit să fie însoțite de o vastă armonizare a legislațiilor.

Definirea și organizarea libertăților economice au dus la crearea unei importante opere juridice a Comunității.²⁹

Politice comune. Comunitățile europene nu s-au limitat la organizarea și garantarea libertăților economice. Acestea au fost inevitabil prelungite printr-o serie de politici comune care sunt fundamentate pe tratate sau pe acordurile dintre state. Ele s-au dezvoltat sub forma unor politici generale și a politicilor sectoriale. Baza lor aflată în tratate poate să se reducă la o simplă frază dintr-un singur articol al Tratatului. Sensul general al acestora rezidă în asigurarea dezvoltării economice a Comunității cu respectarea diverselor echilibre: stabilitate monetară,

²⁵ Niciu, M., Organizații Internaționale (Guvernamentale), Iași, 1994, p. 114

²⁶ Sîrcu, D., Accesul la Curtea Europeană a Drepturilor Omului: condiții de admisibilitate, Centrul de Drept, Chișinău, 2001, p.22

²⁷ Cezar Bîrzea, Politicile și Instituțiile Uniunii Europene, Ed. Corint, București, 2001, p. 21.

²⁸ Diaconu, I., Drept internațional public, București, 1995, p.98

²⁹ Manin Philippe – Less Communautes europeennes, L’Union europeenne, Droit institutionnel, Paris, A.Pedone, 1993, pagina 306

dezvoltarea investițiilor, a exporturilor. Politică economică constituie un ansamblu de reguli și de acțiuni al cărui obiectiv este de a stimula și de a coordona această dezvoltare economică. Primele politici comune au fost politicile sectoriale. Unele nu erau decât complementul adus de tratate libertăților comune (politica concurenței, politica socială). Altele se aplicau unor sectoare pe care tratatele nu puteau nici să le ignore, nici să le liberalizeze pur și simplu, (agricultură, transporturi). Alte politici au fost impuse de circumstanțe și de practică. Politicile sectoriale nu ar fi putut fi coerente dacă măsuri generale nu ar fi fost luate pentru a le încadra.

Acest întreg edificiu este fundamentat în mod obligatoriu pe dreptul comunitar al cărui conținut a fost astfel considerabil mărit.

Armonizarea s-a dovedit a fi o operațiune lungă și dificilă. Cu atât mai îndelungată întrucât a trebuit să se bazeze pe studii preparatorii de drept comparat, cu atât mai dificilă cu cât trebuia să se aplice unui număr sporit de regimuri juridice naționale diferite, multe dintre ele neprevăzând dispoziții care să reglementeze o anumită materie.

Aceasta explică faptul că armonizarea a progresat mult mai lent în raport cu dezvoltarea pieței comune. Remediile care au fost aduse acestei situații au terminat prin a denatura acest mod de relații ale dreptului comunitar cu drepturile naționale care s-a sfârșit prin a se identifica cu precedentul mod.

Elaborarea directivelor care, în loc să se mărginească să prescrie rezultatul de atins, au impus reguli de fond din ce în ce mai detaliate și mai precise, reprezintă manifestarea cea mai generală.

Un al treilea tip de relații între dreptul comunitar și dreptul național este coordonarea. Întrucât acest termen a fost utilizat ca sinonim al armonizării este necesară precizarea diferențelor între cele două situații. În timp ce armonizarea, în concepția originală implica adaptarea drepturilor naționale în funcție de obiectivele și de rezultatele definite și impuse de dreptul comunitar, coordonarea corespunde ipotezei în care drepturile naționale rămânând ceea ce sunt, dreptul comunitar nu intervine decât pe planul efectelor lor pentru a le coordona în beneficiul subiectelor de drept susceptibile de a aparține mai multora dintre ele.

Dreptul comunitar se prezintă de această dată ca un drept de suprapunere și pentru a avea acest rol el trebuie să îmbrace caracterele unui drept uniform. Cu toate acestea, el nu se substituie drepturilor naționale care își păstrează integritatea, ci acționează ca un factor de înlăturare a disparităților efectelor lor.

Regulamentul comunitar asupra securității sociale ilustrează perfect această ipoteză. Acest regulament nu modifică cu nimic dispozițiile diferitelor regimuri de securitate socială care rămân ceea ce sunt, continua să evolueze, urmând menirea lor proprie, și cărora acest regulament nu se

substituie. Conform dispozițiilor articolului 51 al tratatului pe baza căruia a fost luat, acest regulament vizează să asigure muncitorilor menținerea drepturilor la prestații și pentru calcularea acestora, beneficiul tuturor perioadelor luate în considerare de diferitele legislații naționale cărora acești muncitori ar fi putut să fie supuși în timpul carierei lor. Dacă în această ipoteză integritatea dreptului național nu este alterată de dreptul comunitar, totuși, acesta, prin noțiunile pe care le utilizează, prin definițiile pe care le edictează în scopul propriei aplicări, prin comparațiile pe care le sugerează și prin arbitrajul pe care-l operează între diferite efecte, exercita o influență indirectă asupra drepturilor naționale și contribuie astfel la evoluția lor.

Un ultim tip de relații este constituit printr-o situație de coexistență. Aceasta rezulta din faptul că cele două drepturi, cel comunitar și cel național, reglementează același obiect, dar în ipoteze diferite și în scopuri care nu pot fi pe deplin identice astfel încât fiecare îndeplinește o funcție proprie.

O ilustrare caracteristică a acestei ipoteze ar putea fi dat de către legislația concurenței C.E.E. Dacă tratatul de la Roma în articolele sale, 85 și 86, definește un drept comunitar al concurenței aplicabil întreprinderilor și dezvoltat prin regulamente, acesta nu are vocație să se substituie dispozițiilor naționale care reglementează și ele concurența.

Prin urmare, dreptul european are efect predominant nu numai în raport cu normele ordinarelor naționale (actuale), ci și a Constituției acestora. În ceea ce privește acesta din urmă abordare, în literatura științifică s-a observat corect că, atunci când se interpretează termenul „efectul predominant al dreptului comunitar”, nu este vorba despre „domeniul de aplicare care duce la nulitatea dreptului național, ci despre procedura obișnuită de aplicare, adică în cazul inadvertențelor, se aplică dreptul comunitar și nu legislația națională”³⁰.

Cercetătorii constată consecința efectului preventiv al dreptului comunitar este că „instanțele naționale trebuie să ofere o protecție juridică eficientă împotriva dreptului național contrar dreptului comunitar”.

Vorbind despre „universalitatea” principiului supremației dreptului european ca fiind una dintre trăsăturile sale, ar trebui să fim atenți la faptul că natura universală a acestui fenomen nu este în niciun caz identică cu natura sa absolută. Acest lucru este demonstrat, în primul rând, de faptul că, deși formal și legal, principiul statului de drept al Uniunii Europene și al Comunităților există încă din momentul identificării sale în sistemul juridic supranațional, acesta există de facto, dar în termeni practici apare doar atunci când apare un conflict între normele legale din UE, pe de o parte, și normele de drept intern pe de altă parte.

³⁰ Weiler J.H.H., Martina Kocjan, “Principles of Constitutional law: the Relationship between the Community Legal Order and the National Legal Orders: Supremacy”, 2004/05.

În literatura de specialitate precum și în mass-media se operează în mod frecvent cu anumite concepte care vin să evidențieze structura complexă și dinamică a procesului construcției europene: *instituții comunitare* și *organe comunitare*³¹. Conceptul de instituții comunitare se caracterizează prin următoarele elemente specifice:

- Au rolul de a pune în aplicare, în temeiul competențelor lor, regulile juridice fundamentale de constituire și de funcționare a Comunităților și a U.E.;
- Sunt create prin tratatele de înființare a Comunităților Europene;
- În domeniile în care acționează sunt dotate cu puterea de a lua decizii și de a le impune statelor membre; din această perspectivă ele reprezintă o desprindere de schemele tradiționale ale cooperării internaționale, în care executarea tratatelor este supusă disponibilității semnatarilor, suveranitatea națională fiind cauza principală a așa-numitei "paralizii a tratatelor";
- Prin natura lor, ele reprezintă interesele statelor (Consiliul), interesele Comunităților (Comisia), interesele popoarelor (Parlamentul) și interesele dreptului (Curtea de Justiție);
- Beneficiază de anumită autonomie juridică, administrativă și financiară, corolar al specificității lor funcționale³².

Constituirea consiliului Europei a fost expresia interguvernismului, în timp ce Comunitățile Europene pot fi caracterizate atât de elemente de supranaționalitate cât și de principii care mențineau rolul statelor naționale în luarea deciziilor. Totodată, Consiliul Europei apare ca un compromis perfect între dorința statelor de a-și păstra suveranitatea, pe de o parte, și de a avea un cadru de cooperare comun, pe de altă parte. Astfel, Consiliul Europei a fost creat ca răspuns la necesitatea pentru o nouă ordine politică în Europa.³³

Concluzie. Apropierea statelor continentului în sfera socio-economică a devenit nucleul procesului de unificare europeană. Formarea Comunității Economice Europene a trecut prin mai multe etape:

- crearea unei zone de liber schimb cu eliminarea taxelor vamale, a cotelor și a altor restricții asupra schimburilor comerciale între statele participante, menținându-și în același timp autonomia în domeniul vamal și al politicii comerciale în raport cu țările terțe (1957-1968);
- crearea unei uniuni vamale cu introducerea unui tarif vamal comun în locul mijloacelor comerciale autonome și a politicii vamale și trecerea la o politică comercială unică în raport cu țările terțe (1968-1987);

³¹ Definiția din Teme europene nr. 33 – Uniunea Europeană. Glosar de termeni G-O, publicație care poate fi descărcată de la secțiunea „Publicații și resurse” -> „Publicații documentare” a site-ului www.infoeuropa.ro

³² Ibidem., p. V12

³³ Centrul de Informare și Documentare al Consiliului Europei la București., Manualul Consiliului Europei, București, 1999, p.3

- crearea unei piețe interne unice, care să prevadă, pe lângă măsurile uniunii vamale, punerea în aplicare a măsurilor pentru asigurarea liberei circulații a serviciilor, a capitalului și a forței de muncă (1987-1992);

- crearea Uniunii Economice și Monetare, care prevedea introducerea unei politici monetare unice a UE (1992-2002) cu înlocuirea monedelor naționale cu o monedă unică - euro.

Îndeplinirea obiectivelor cuprinse în tratate (realizarea celor patru libertăți, adică libertatea de circulație a persoanelor, bunurilor, capitalului și serviciilor), crearea și punerea în aplicare a unei politici comune într-un număr tot mai mare de domenii, au condus treptat UE către o structură de putere unică și consolidată. Uniunea realizează îndeplinirea obiectivelor sale în principal prin implementarea politicilor comune (agricultură, pescuit, transport, mediu, comerț exterior, dezvoltare, concurență și politică regională, energie, uniune vamală), precum și proiecte și programe comune (cercetare științifică și dezvoltare, telecomunicații, coordonarea politicilor economice ale statelor membre în scopul coeziunii economice și sociale, politici sociale, uniunii economice și monetare).

UE nu este o asociație interstatală bazată pe normele dreptului internațional, precum organizațiile economice internaționale sau blocurile comerciale regionale. Sistemul instituțiilor de integrare europeană are o cu totul altă natură politică, economică și juridică. În cadrul uniunii au fost create instituții de integrare supranațională și s-a format un spațiu juridic unic și o piață economică comună.

Integrarea economică în UE are mai multe obiective, precum menținerea păcii, stabilității sociale și crearea unei uniuni economice și politice. Punctul central al integrării economice este piața unică internă, stabilită de țările participante pentru a crea un teritoriu economic unificat, care nu este împărțit nici de barierele vamale, nici de cele comerciale, însoțite de punerea în aplicare a unei politici economice și monetare comune. Piața unică se bazează pe următoarele patru principii - libera circulație a mărfurilor, forței de muncă, a serviciilor și a capitalului.

După ratificarea Tratatului de la Amsterdam în 1999, Uniunea Europeană a creat pentru prima dată o bază legală pentru construirea propriei dimensiuni militare. Astfel, Consiliului European i s-a acordat dreptul de a dezvolta o „strategie comună” în domeniul PESC, iar Consiliului i s-a acordat dreptul de a decide cu privire la instituirea unui sistem comun de apărare și a deciziilor privind „acțiunile comune” și „Pozițiile comune” sunt luate cu majoritate calificată. A fost introdus postul de înalt reprezentant pentru PESC / secretar general al Consiliului, care reprezintă interesele politicii externe ale UE în lume și este autorizat să negocieze cu țări terțe.

Principala caracteristică a UE ca sistem politic este că Uniunea Europeană este un sistem hibrid. Acesta nu este un stat național. Cetățenii statelor membre supranaționale sunt, de asemenea, cetățeni ai UE. Construcția pieței interne unice se apropie de finalizare - un spațiu în care există „patru libertăți” (libera circulație a mărfurilor, serviciilor, capitalului și a persoanelor).

O altă caracteristică esențială a sistemului politico-economic european este că UE este un produs al evoluției conștiente către stabilitate și dezvoltare social-economică a Europei.

Spre deosebire de un stat național, UE este un sistem politic deschis. Uniunea Europeană a trecut deja prin mai multe extinderi. Dar sistemul de deschidere impune obligații din ce în ce mai complexe. Astfel, timp de o jumătate de secol s-a format o uniune economică și monetară cu o singură monedă colectivă – euro, o uniune politică și socială unită prin diversitate, iar politica externă și de securitate se conturează într-o formă unitară, și devine din ce în ce mai importantă în protejarea intereselor economice comune ale UE ca un spațiu geoeconomic și geopolitic integrat.

CAPITOLUL II. PARTICULARITĂȚI ALE ECONOMIEI UE CA FACTOR DE PUTERE LA NIVEL GLOBAL

2.1. Economia UE în contextul economiei mondiale

Pentru analiza efectuată în acest subcapitol, toate datele și estimările sunt date luând în considerare Marea Britanie, care a părăsit Uniunea Europeană la 1 februarie 2020 (Perspective pentru dezvoltarea economiei UE).

În ciuda scăderii ponderii Uniunii Europene în PIB-ul mondial la paritatea puterii de cumpărare (în continuare - PPP) în ultimul deceniu, contribuția sa totală la economia mondială rămâne semnificativă (conform FMI, 15,8% în 2019).

Începând cu 1 ianuarie 2019, peste 513,5 milioane de persoane trăiau în UE.

UE se caracterizează printr-o diferență semnificativă în nivelurile de dezvoltare dintre cele două grupuri de state - „UE-15” („vechi” membri ai UE cu un nivel mai ridicat de dezvoltare) și „UE-13” (adică acele 13 state, care au aderat la uniune după 2004).

Dinamica PIB-ului UE-15 și a UE-28 este similară, deoarece cea mai mare parte a producției brute a UE în ansamblu este PIB-ul a cincisprezece membri ai uniunii (aproape 90%). După 2000, rata de creștere a țărilor UE-13 a devenit mai mare decât cea a țărilor „UE-15”, ceea ce a dus la o convergență a nivelului de dezvoltare al țărilor.

Conform estimărilor FMI, în 2016–2019, rata de creștere a producției brute a „noilor” membri ai Uniunii Europene a fost în medie de 3,9% anual, iar „UE-15” - 1,9%.

Este important de menționat că ratele ridicate de creștere ale țărilor din UE13 au fost determinate de creșteri puternice ale cererii și consumului intern. În perioada 2016-2018, producția brută a UE a crescut în medie cu 2,3% anual. Potrivit estimărilor FMI, în 2019 rata de creștere a economiei UE a scăzut la 1,5%. O astfel de dinamică a producției brute se datorează situației negative din economia mondială, scăderii ratei de creștere a comerțului mondial, conflictelor tarifare dintre țările individuale și incertitudinii asociate riscurilor geopolitice, în special ieșirii Marii Britanii din UE, și a implementării a obligațiilor acordului comercial între Statele Unite și China.³⁴

Încetinirea ratelor de creștere economică în 2019 nu a fost tipică pentru toate țările din Uniune. Accelerarea creșterii PIB a fost observată în Irlanda, care a prezentat cea mai mare valoare în rândul țărilor UE (+ 4,3%), Grecia (+ 2,0%), precum și în majoritatea țărilor din grupul UE-13: de exemplu, în Ungaria (+4, 6%), Letonia (+ 2,8%), Lituania (+ 3,4%) și Polonia (+ 4,0%).

³⁴ Zajak, Sabrina. (2017). The Bilateral Pathway: The European Union and China. 10.1057/978-1-349-95022-5_4.

Încetinirea economiei globale a influențat și creșterea economică a „noilor” membri ai uniunii, încetinind convergența dezvoltării economice în ansamblu a UE. Acest lucru este confirmat de estimările FMI: conform prognozei, în 2020 rata de creștere a producției brute a UE-15 a crescut cu 1,5%, iar UE13 a scăzut cu 3,2%. În același timp, rata de creștere a PIB-ului UE-28 a crescut la 1,6%. Cu toate acestea, în 2020, coronavirusul (2019- CoV), care s-a răspândit în nordul Italiei în februarie 2020, a devenit un factor de incertitudine suplimentar pentru economia Uniunii Europene.

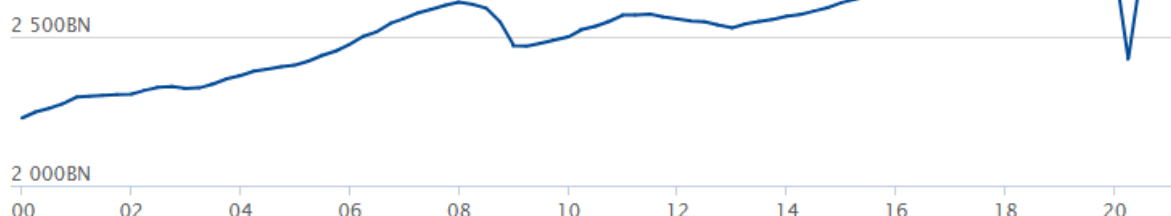

Figura 2.1. Produsul intern brut la prețurile pieței, economia totală, moneda națională (pot include sumele convertite în moneda curentă la o rată fixă), volumele legate în lanț (rebasate), rata de creștere pe un an, sezonieră și ajustată pe zi lucrătoare. Sursa: Eurostat (<https://www.euro-area-statistics.org/macro-economic-indicators>)

O analiză a PIB-ului pe componente de utilizare a arătat că, în 2014-2018, creșterea produsului intern brut în Uniunea Europeană a fost determinată în principal de investițiile în active fixe și consumul gospodăriilor. Exporturile nete au avut o contribuție negativă la creșterea PIB în 2015-2016 și una pozitivă în 2017-2018.

Potrivit Comisiei Europene, exporturile nete au încetinit rata de creștere a PIB-ului UE în 2019-2021.³⁵ Persistența unor rate stabile de creștere a consumului personal în 2018-2019 se datorează în mare măsură creșterii salariilor, ratelor scăzute ale dobânzii și scăderii ratei șomajului sub nivelul de dinaintea crizei.

Potrivit Eurostat, rata medie a șomajului în UE la sfârșitul anului 2019 era de 6,4% după 8,6% în 2016.³⁶ Cu toate acestea, această tendință nu a fost tipică pentru toate țările din Uniune. De exemplu, în Spania în 2019, rata șomajului a fost de 14,1%, ceea ce este mai mare decât indicatorii anteriori crizei (8,2% în 2007), în Danemarca - 5,0% (3,8% în 2007), în Cipru - 7,5% (3,9% în 2007).

³⁵ The EU in the world 2020 edition, disponibil on-line: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/10934584/KS-EX-20-001-EN-N.pdf/8ac3b640-0c7e-65e2-9f79-d03f00169e17>

³⁶ Rata medie a șomajului în UE. . Sursa: Eurostat (<https://www.euro-area-statistics.org/macro-economic-indicators>)

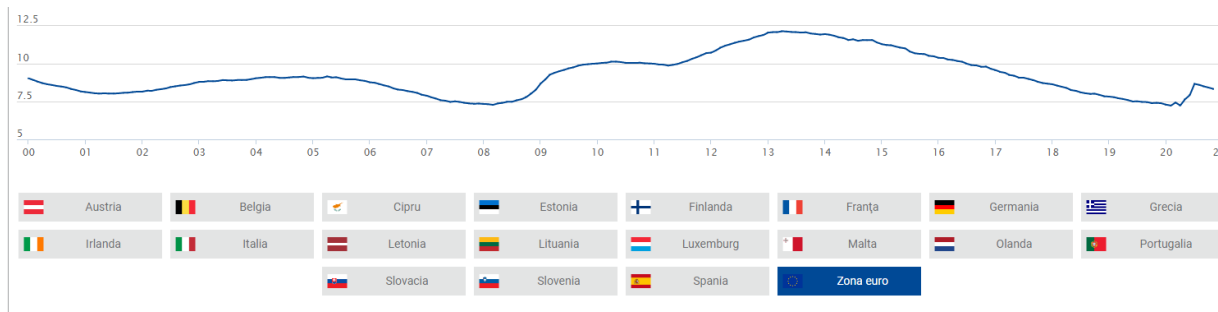

Figura 2.2. Rata medie a șomajului în UE. . Sursa: Eurostat (<https://www.euro-area-statistics.org/macro-economic-indicators>)

Ratele modeste de creștere ale economiilor Uniunii Europene au afectat, de asemenea, dinamica PIB-ului în PPP pe cap de locuitor: în 2019 s-a ridicat la 38,9 mii int. USD / persoană. Încetinirea ratelor de creștere în țările UE-15 a fost oarecum mai puternică decât în țările UE-13. În 2019, ratele medii de creștere a PIB în PPP pe cap de locuitor în UE13 și UE15 au fost de 3,0% și respectiv 3,4%. În UE-15 în 2019, PIB-ul mediu pe cap de locuitor în PPP a ajuns la 53,6 mii int. USD / persoană. Cifra maximă a fost înregistrată în Luxemburg - 108,9 mii int. USD / persoană. Dintre țările din grupul UE-13, PIB-ul minim pe cap de locuitor în termeni de PPP în 2019 a fost înregistrat în Bulgaria (21,5 mii de dolari internaționali / persoană), maximum în Malta - 41,4 mii USD / persoană.

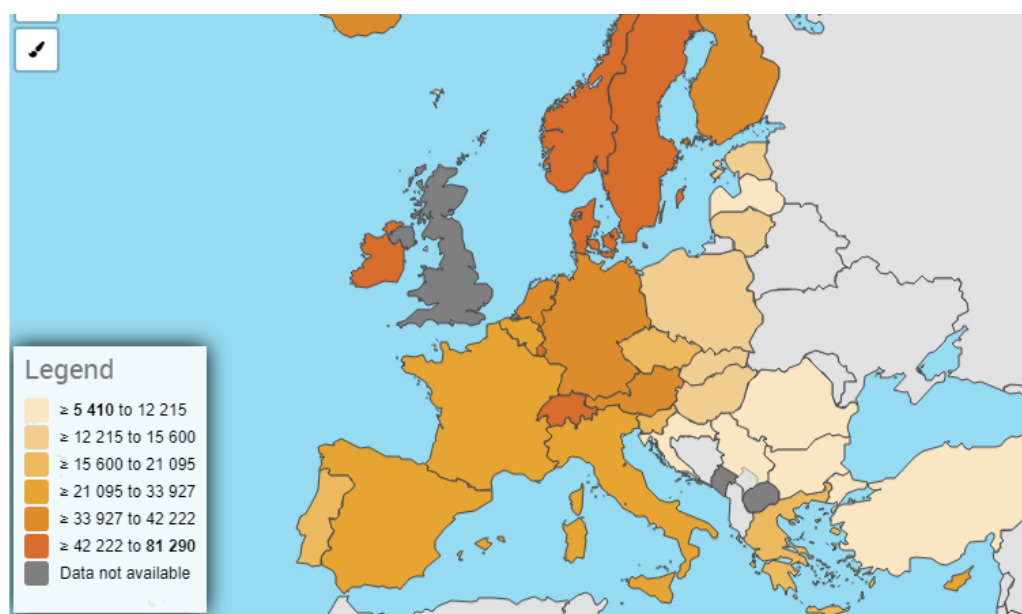

Figura 2.3. PIB real pe cap de locuitor (Indicatorul este calculat ca raport dintre PIB real și populația medie a unui an specific). Sursa datelor: Eurostat: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_08_10/default/map?lang=en

Încetinirea ratei de creștere a economiilor UE a influențat o creștere suplimentară a deficitului bugetului de stat (-0,9% din PIB în 2019). Potrivit FMI, în perioada 2016-2018, soldul contului curent al Uniunii Europene a rămas pozitiv, în 2019 tendința a continuat (+ 2,0% din

PIB). Conform statisticilor ajustate sezonier de la Eurostat³⁷, contul curent pentru primele 9 luni din 2019 s-a ridicat la 156,6 miliarde de euro. Acest lucru a fost determinat de surplusuri semnificative de cont curent în Germania (+ 7,0%), Irlanda (+ 10,8%), Luxemburg (+ 4,5%), Malta (+ 7,6%) și Țările de Jos (+9. Opt%). În 2019, rata de creștere a inflației anuale medii în Uniunea Europeană a continuat să scadă (până la 1,5%), ceea ce s-a datorat unei scăderi a prețurilor la energie. Cu toate acestea, ratele inflației diferă între grupurile UE-15 și UE-13. De exemplu, la sfârșitul anului 2019, inflația în Germania era de 1,5%, în Franța - 1,2%, Belgia - 1,5%, Danemarca - 1,3%, Spania și Portugalia - 0,7%, respectiv 0,9%. Dimpotrivă, în țările din grupul UE-13, rata creșterii prețurilor a fost mult mai mare. În Cehia, la sfârșitul anului 2019, inflația era de 2,6%, în Ungaria - 3,4%, România - 4,2%, Slovacia - 2,6%.

Dinamica producției industriale. În 2019, producția industrială în Uniunea Europeană a scăzut cu 1,0% Potrivit Eurostat³⁸, în perioada 2016-2017, producția industrială în UE a crescut constant: în 2016, rata de creștere a fost de 1,8%, în 2017 - 3, 1% . Începând din 2018, rata creșterii producției industriale a început să scadă. În 2018, valoarea a scăzut la 1,2%, în 2019, producția industrială a scăzut cu 1,0%. În 2019, cea mai mare contribuție la scăderea producției industriale a fost adusă de țări precum Germania (-4,7%), Luxemburg (-3,0%), România (-3,2%), Portugalia (-2,4%). Cu toate acestea, scăderea ratelor de creștere a producției industriale nu a fost tipică pentru toate țările. De exemplu, în Danemarca acest indicator a crescut cu 2,7%, în Lituania - cu 3,5%, Ungaria - cu 5,4%, Polonia - cu 4,4% Slovenia - cu 3,0% 3 (Fig 2.4).

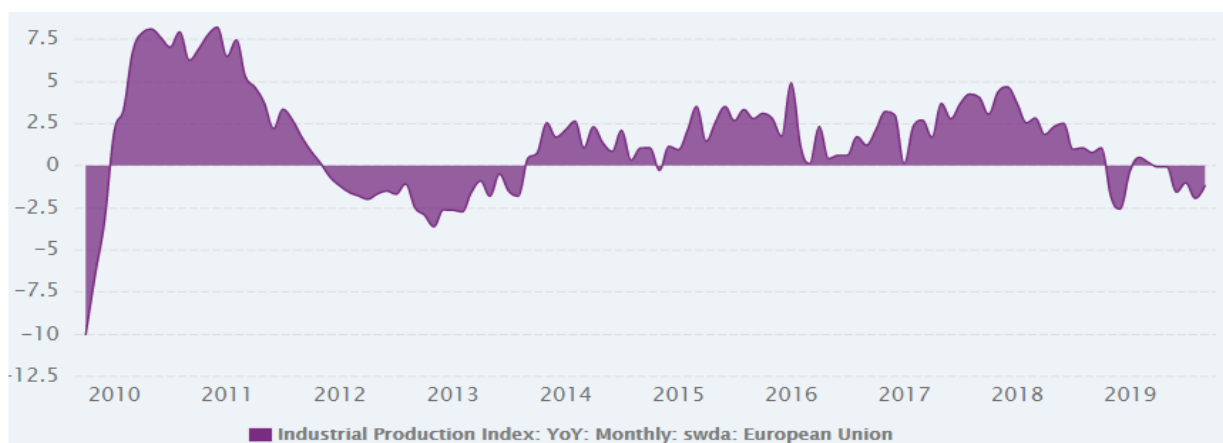

Figura 2.4. Dinamica producției industriale în Ue (2010-2019). Sursa datelor: <https://www.ceicdata.com/en/indicator/european-union/industrial-production-index-growth>

³⁷ Dinamica producției industriale în Ue (2010-2019). Sursa datelor: <https://www.ceicdata.com/en/indicator/european-union/industrial-production-index-growth>

³⁸ Creșterea indicelui producției industriale din Uniunea Europeană, disponibil on-line: <https://www.ceicdata.com/en/indicator/european-union/industrial-production-index-growth>

Potrivit Eurostat³⁹, în perioada 2016–2019, rata de creștere a producției de mașini, remorci și alte echipamente de transport a menținut o amplitudine ridicată a fluctuațiilor, atingând un maxim în aprilie 2016, când rata de creștere a fost de 10,6% în termeni anuali. Începând cu a doua jumătate a anului 2018, producția acestei categorii de bunuri a scăzut semnificativ. În 2019, dinamica negativă a persistat: în aprilie 2019, rata declinului a atins valoarea maximă într-o perioadă de patru ani (-8,2%) în termeni anuali; până la sfârșitul lunii decembrie 2019, producția a scăzut cu 7,7%. În următoarele țări, scăderea producției acestei categorii de bunuri a fost mai mare decât indicatorul pentru UE în ansamblu: Grecia (-29,2%), Danemarca (-20,3%), Germania (-13,5%), Ungaria (-10,5%), Republica Cehă (-10,4%) și Franța (-9,1%).

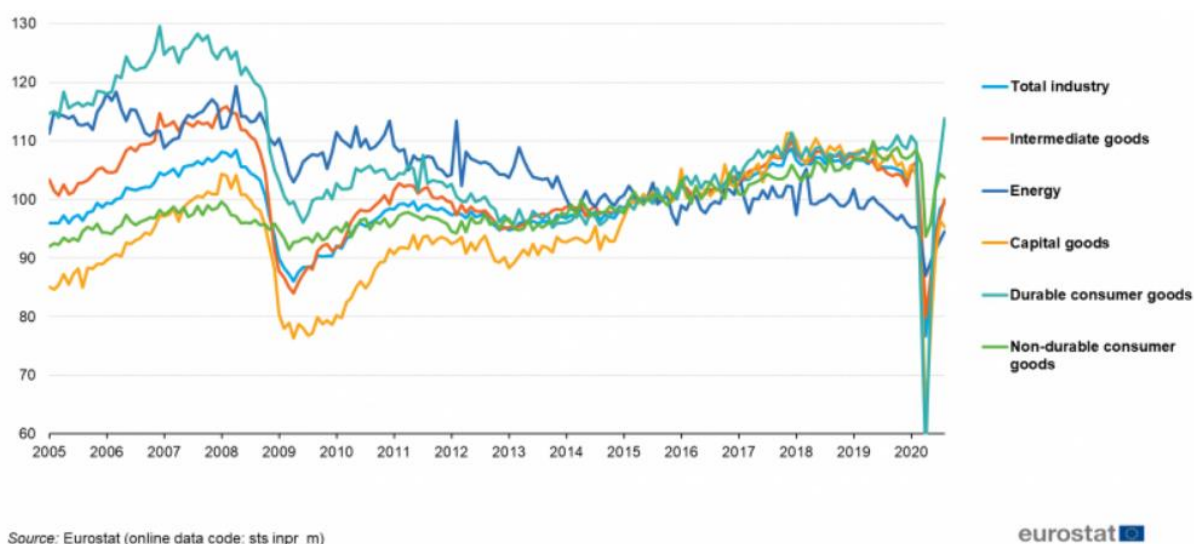

Figura 2.5. UE-27, Producția industrială pentru industria totală și principalele grupări industriale, 2005-2020, date lunare, ajustate sezonier, Sursă: Eurostat:
https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sts_inpr_m/default/table?lang=en

În 2018, cifra de afaceri globală a industriei chimice sa ridicat la 3,3 trilioane de euro. Uniunea Europeană este al doilea cel mai mare jucător de pe piața chimică după China. Cu toate acestea, contribuția UE la producția mondială a acestei categorii de mărfuri a scăzut de la 26,5% în 2008 la 16,9% în 2018, cedând locul Chinei, a cărei pondere aproape s-a dublat în perioada analizată și în 2018 s-a ridicat la 35,8%. Factorii cheie care ar putea afecta reducerea cotei UE în producția mondială includ scăderea investițiilor în cercetare și dezvoltare și concurența din țările Asia-Pacific.

Principalii producători de produse chimice din UE în perioada 2016-2019 au fost Germania, Franța, Italia, Olanda, Spania, Belgia și Regatul Unit, aceste țări reprezentând 83,6% din producția totală. În 2019, scăderea producției de produse chimice în UE a continuat: la

³⁹ Producția industrială pentru industria totală și principalele grupări industriale, 2005-2020, date lunare, ajustate sezonier, Sursă: Eurostat: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sts_inpr_m/default/table?lang=en

sfârșitul lunii decembrie, scăderea a fost de 3,4% în termeni anuali, în aceeași perioadă din 2017, creșterea producției de produse chimice a ajuns la 2,3%.⁴⁰

Producția de mărfuri și structura geografică a comerțului exterior. Comerțul exterior al UE în 2018 a fost caracterizat de o balanță comercială negativă. Alături de China și Statele Unite, Uniunea Europeană joacă un rol semnificativ în comerțul mondial. În 2018, UE a reprezentat 15,2% din importurile globale și 15,6% pentru exporturi. În perioada 2013–2017, comerțul exterior al Uniunii Europene a fost caracterizat de o balanță comercială pozitivă. În 2018, valoarea mărfurilor importurilor a depășit valoarea exporturilor cu 22,5 miliarde de euro. În structura geografică a exporturilor, SUA conduce, importurile - China. Statele Unite și China au reprezentat 20,8% și, respectiv, 10,8% din totalul exporturilor în 2018. Ponderea Chinei în totalul importurilor a fost de 20,0%, iar Statele Unite - 13,6%. În 2018, Rusia a ocupat locul trei, atât la import, cât și la export. Principalele țări exportatoare ale UE sunt Germania (în 2018 ponderea sa în exporturi a fost de 22,1%), Belgia (8,2%), Țările de Jos (13,0%), Germania este, de asemenea, printre țările importatoare de top., Ponderea sa a fost de 20,9%, Franța (11,4%), Marea Britanie (8,7%) și Belgia (7,1%).

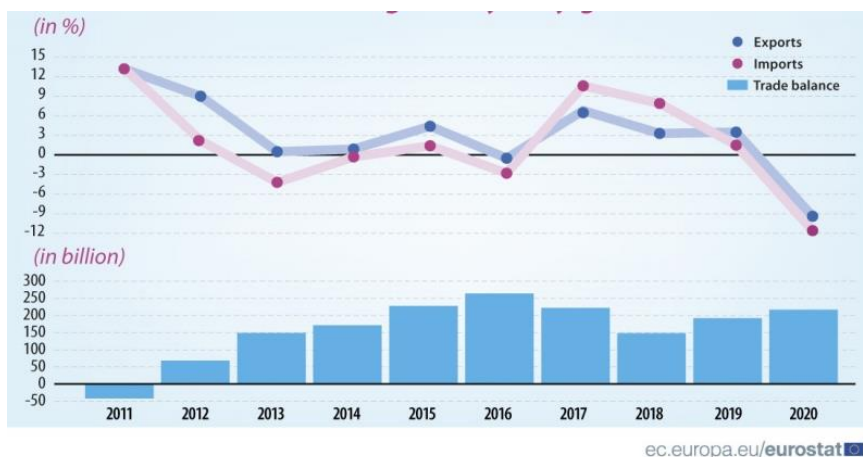

Figura 2.6. Comerțul exterior al UE, Sursa datelor: <https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=File:EU-TW-TRADE-IN-GOODS-growth.jpg>

Cea mai mare parte a exporturilor de mărfuri din UE sunt utilaje și echipamente de transport: în 2018, exporturile din această categorie de mărfuri au reprezentat 41,4%, ceea ce reprezintă 1,3 puncte procentuale sub valoarea anului 2016. Ponderea categoriei „alte bunuri industriale” în 2018 s-a ridicat la 22,4%, ceea ce este ușor mai mic comparativ cu anii precedenți. Ponderea în exportul de produse alimentare, băuturi și tutun în 2018 a scăzut cu 0,4 p.p. și s-a ridicat la 6,2%. Categori precum „substanțe chimice” și materii prime au prezentat dinamici

⁴⁰ Schmidt, Vivien. (2019). The future of differentiated integration: a ‘soft-core,’ multi-clustered Europe of overlapping policy communities. Comparative European Politics. 17. 10.1057/s41295-019-00164-7.

apropiate de zero, ponderea lor în total exporturi fiind de 18,1%, respectiv 2,6%. Ponderea combustibilului mineral în volumul total de escorte în 2018 a crescut cu 1,6 p.p. și s-a ridicat la 5,9%. Analiza structurii mărfurilor importurilor au arătat că unele categorii, precum utilaje și echipamente de transport, și alte bunuri industriale, ocupă pozițiile de lider, ponderea lor în 2018 a fost de 31,3%, respectiv 25,0%. În structura mărfurilor importurilor, locul trei este ocupat de combustibilul mineral, ponderea sa în 2018 a fost de 20,8%, față de 15,5% în 2016.⁴¹

Cu toate acestea, în 2019, a existat o scădere a cererii în UE pentru această categorie de bunuri, în special pentru cărbune, datorită tranziției către surse de energie mai ecologice, precum și o creștere a prețurilor pentru autorizațiile de emisii de CO₂ în cadrul Sistemul de comercializare a emisiilor. Tendința europeană și globală de răspândire a surselor regenerabile de energie va fi consolidată pe măsură ce tehnologiile se îmbunătățesc, ceea ce reduce costul producției de energie bazată pe surse regenerabile. UE a identificat politica climatică drept una dintre prioritățile sale – un acord verde european, care are ca scop atingerea neutralității climatice până în 2050. Cu toate acestea, încercarea de a ajunge la o decizie comună privind stabilirea acestui obiectiv la summitul UE din 2019 a eșuat din cauza dezacordului unui număr de țări din Europa de Est (Republica Cehă și Polonia), ultima dintre acestea fiind un mare producător de cărbune.

Dezvoltarea economiei UE post Brexit și în perioada crizei Covid-19.

Ieșirea din UE a Regatului Unit și incertitudinea condițiilor de comerț internațional au cauzat deteriorarea estimărilor prognozate ale PIB-ului. La 31 ianuarie 2020, Marea Britanie s-a retras oficial din Uniunea Europeană, din care face parte din 1973. Țara a devenit primul stat din istoria UE care a părăsit uniunea. Ieșirea țării din UE a costat 39 de miliarde de lire sterline (în mare parte, contribuțiile la UE în 2019-2020). Procesul Brexit a început în urmă cu 5 ani, când s-a organizat un referendum (iunie 2016) în care 17,4 milioane de britanici, sau 52% din populația Regatului Unit, au votat pentru a părăsirea UE.⁴²

Potrivit unui studiu al Bloomberg Economics, decizia Marii Britanii de a părăsi Uniunea Europeană, adoptată în referendum în iunie 2016, a costat deja 130 de miliarde de lire sterline. În același timp, până la sfârșitul anului 2020, daunele au ajuns la 200 de miliarde de lire sterline. Potrivit estimărilor FMI, ratele de creștere a PIB-ului din Marea Britanie în 2020 și 2021 trebuiau să fie de 1,4%, respectiv 1,5%.⁴³

⁴¹ Raportul de competitivitate Europa 2020, Construirea unei Europe mai competitive, disponibil on-line: <http://reports.weforum.org/the-europe-2020-competitiveness-report/#section=preface>

⁴² Leruth, Benjamin & Gänzle, Stefan & Trondal, Jarle. (2019). Differentiated integration and disintegration in the European Union after Brexit: risks versus opportunities. JCMS: Journal of Common Market Studies. 57. 10.1111/jcms.12957.

⁴³ Martill, Benjamin. (2021). Unity over diversity? The politics of differentiated integration after Brexit. Journal of European Integration. 1-16. 10.1080/07036337.2021.1877285.

În ultimele rapoarte, PIB-ul nominal al UE a ajuns la 4.062,8 miliarde USD în decembrie 2020. Deflatorul PIB-ului său (deflatorul implicit al prețurilor) a crescut cu 1,3% în decembrie 2020. PIB-ul pe cap de locuitor în UE a ajuns la 34.944,6 USD în decembrie 2019. Rata sa de economii brute a fost măsurată la 26,8% în decembrie 2020. Pentru contribuțiile nominale la PIB, investițiile au reprezentat 22,3% în decembrie 2020. Consumul public a reprezentat 23,2% în decembrie 2020. Consumul privat a reprezentat 50,0% în decembrie 2020.⁴⁴

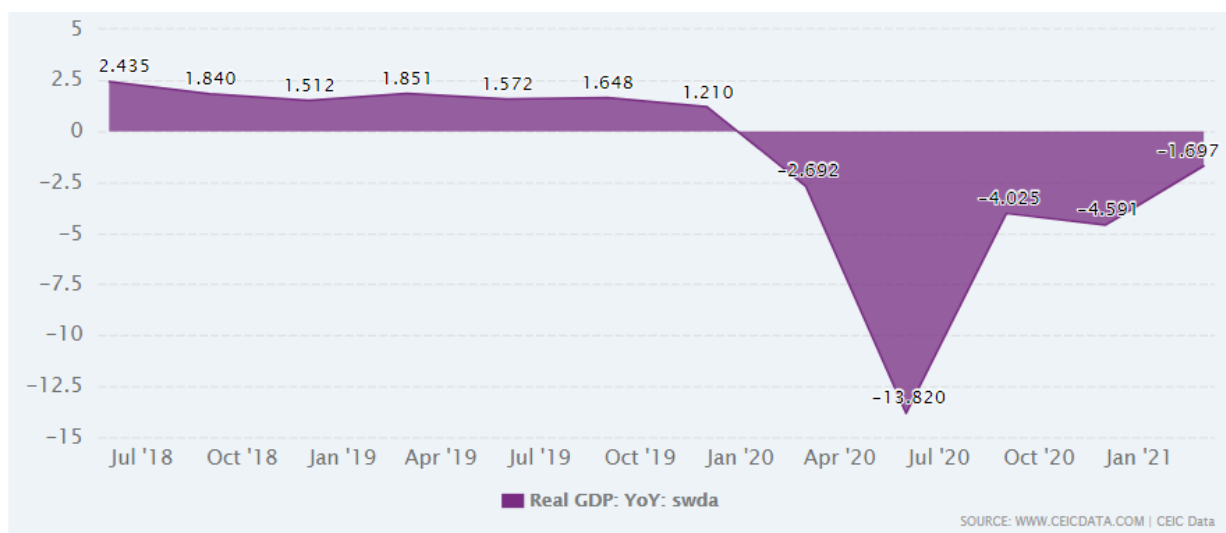

Figura 2.6. Creșterea PIB-ului real al Uniunii Europene din martie 1996 până în martie 2021

La 1 februarie 2020, a început o perioadă de tranziție, care a durat până la sfârșitul anului. Regatul Unit a părăsit și zona uniunii vamale. În plus, aspectele legate de securitate, schimbul de date, aplicarea legii, aprovizionarea cu gaze și electricitate și acordarea de licențe pentru medicamente la fel a suferit modificări. Totuși, în cursul perioadei de tranziție, Regatul Unit a continuat să respecte normele UE, inclusiv comerțul fără taxe în cadrul Spațiului Economic Comun. În plus, cetățenii Regatului Unit și-au păstrat dreptul la libera circulație, la muncă și la ședere în UE. Cu toate acestea, potrivit Comisiei Europene, în 2020-2021, economia UE a crescut cu 1,4%.⁴⁵

Coeziunea teritorială și dezvoltarea regională a UE. Deși coeziunea teritorială a devenit formal o competență împărțită doar cu ratificarea Tratatului de la Lisabona, discursul academic și politic a fost preocupat de mult timp de acest concept. Se poate face diferența între două dezbateri în legătură cu coeziunea teritorială care au avut loc la sfârșitul anilor 90 și 2000 și care se alimentează reciproc: dezbaterile de planificare spațială și dezbaterile CP.

⁴⁴ Creșterea PIB-ului real al Uniunii Europene, disponibil on-line: <https://www.ceicdata.com/en/indicator/european-union/real-gdp-growth>

⁴⁵

Dezbaterea de planificare spațială a provenit din percepția că multe politici UE au avut intenția teritorială cu impacturi care trebuiau evaluate și coordonate la nivelul UE, în timp ce noțiunea de accesibilitate prevedea un concept mai relevant. Bazându-se pe această bază, Direcția Generală Politică Regională a început să prezinte coeziunea teritorială ca o componentă naturală a CP, lucru care a devenit evident în cel de-al doilea raport de coeziune. Drept urmare, coeziunea teritorială a fost adesea legată de echilibrarea disparităților regionale și de exploatarea potențialelor de dezvoltare distinctive ale regiunilor (Doucet, 2007:133⁴⁶; Jouen, 2008:134)⁴⁷.

Regiunile Uniunii Europene au fost toate eligibile pentru sprijinul CP, cu obiective diferite și implicare diferită a fondurilor, în mare parte în funcție de nivelul lor de dezvoltare și, în special, de nivelurile de PIB pe cap de locuitor, care este principala variabilă care diferențiază între convergență, competitivitate și treptat în / regiuni în afara programelor (în perioada de programare 2007-13) și regiuni mai puțin dezvoltate, de tranziție și mai dezvoltate (în perioada de programare 2014-20).⁴⁸

Strategia Europa 2020 se referă la obiectivul de coeziune teritorială (TC) ca mijloc de realizare a unei competitivități globale îmbunătățite (prioritatea Lisabona) printr-o creștere incluzivă. În același timp, agenda teritorială afirmă că „... eforturile politice ar trebui să contribuie la reducerea polarizării teritoriale puternice a performanței economice, la evitarea unor mari disparități regionale pe teritoriul european prin abordarea blocajelor de creștere în conformitate cu Strategia Europa 2020”⁴⁹. Prin urmare, diferite tipologii de CP sunt mai eficiente în condiții specifice de capital teritorial. Pe baza modelului de taxonomie Camagni, alegerile oscilează între investiții dure și soft de diferite grade de rivalitate și se bazează pe dotarea inițială cu capitalul teritorial.

Pentru coeziunea teritorială, un model taxonomic al regiunilor bogate și slab dotate, cu o adecvare diferită a investițiilor soft și dure de diferite grade de rivalitate (ceea ce presupune că investițiile soft și de rivalitate au un randament mai mare în regiunile bogat dotate, în timp ce opusul se aplică în zonele mai sărace).

Europeanizarea este adesea definită ca procesul prin care legile, politicile și practicile Uniunii Europene (UE) modelează statele membre. Savanții au examinat factorii cheie ai europeanizării. În conturile ascendente, ele indică statele membre ca fiind importante. În mod

⁴⁶ Doucet, P. (2007) ‘Cohésion territoriale de l’Union européenne – La gestation ambiguë d’un ambitieux projet politique’, Les Cahiers de l’Urbanisme, 64, 6-11

⁴⁷ Jouen, M. (2008) ‘Territorial Cohesion: From theory to practice’, Notre Europe Policy Paper, 35

⁴⁸ Volintiru, Clara & Bargaoanu, Alina & Stefan, George & Durach, Flavia. (2021). East-West Divide in the European Union: Legacy or Developmental Failure?. 21. 93-118.

⁴⁹ How to strengthen the territorial dimension of 'Europe 2020, https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/challenges2020/2011_territorial_dimension_eu2020.pdf

tradițional, atenția s-a îndreptat către statele membre mai vechi sau mai puternice. Aceasta a presupus încadrarea problemei ca o chestiune morală a discriminării Vest versus Est, coordonarea acțiunilor lor și valorificarea mediului instituțional al UE. În cele din urmă, Comisia a recunoscut problema, a investit resurse și a produs mai multe mecanisme de reglementare și de aplicare.⁵⁰

Problema fenomenului economico-politic UE este luată în considerare astăzi în cadrul jurisprudenței, al economiei mondiale și al filozofiei politice, dar, din păcate, nu se reflectă suficient în studiile privind problemele relațiilor internaționale.

Articolul 174 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene (TFUE) prevede că, pentru a-și consolida coeziunea economică, socială și teritorială, Uniunea urmărește să reducă disparitățile dintre nivelurile de dezvoltare ale diferitelor regiuni și întârzierea.

Deși, pentru perioada 2014-2020, statele membre sunt încă obligate să elaboreze și să aplice planuri strategice în ceea ce privește accesarea fondurilor ESI, acest proces a fost simplificat și mai eficient. Noul cadru legal consolidează substanțial legăturile cu strategia Europa 2020 și îmbunătățește principiul coordonării dintre fondurile ESI și cu alte instrumente ale UE.

Deoarece statele membre trebuie să elaboreze și să pună în aplicare planuri strategice care acoperă cele cinci fonduri ESI (acorduri de parteneriat), este posibil să se combine resursele fondurilor ESI și ale altor instrumente ale UE într-un mod complementar.

Cadrul strategic comun, prevăzut în anexa I la RPC, este un succesor al Orientărilor strategice comunitare privind politica de coeziune și pentru dezvoltarea rurală 2007-2013, dar acoperă totuși toate cele cinci fonduri ESI. Oferă orientări strategice statelor membre și regiunilor pentru a profita din plin de posibilitățile oferite de fondurile ESI și de celelalte politici și instrumente ale UE în Acordurile și programele lor de parteneriat, menținând în același timp un accent clar asupra priorităților Europa 2020. La nivel de implementare, statele membre sunt încurajate să utilizeze pe deplin instrumentele teritoriale recent introduse - ITI și CLLD2 - care urmăresc să ofere soluții adaptate provocărilor teritoriale ale unor teritorii, prin implicarea partenerilor locali în proiectarea și implementarea lor. Aceasta este o simplificare importantă în comparație cu perioada de programare 2007-2013, când orice modificare a programului a trebuit să fie adoptată în mod oficial de către Comisie. În sfârșit, acum este posibilă combinarea sprijinului FSE și FEDER (sau FSE și Fondul de coeziune) în cadrul unui program. Principalele diferențe între documentele strategice între 2007-2013 și 2014-2020:

⁵⁰ Duina, Francesco & Zhou, Xiaoqing. (2021). Europeanization from the periphery: the case of 'second-class' food in Central and Eastern Europe Europeanization from the periphery: the case of 'second-class' food in Central and Eastern Europe. *Territory Politics Governance*. 10.1080/21622671.2021.1925581.

Tabelul 2.1.**Principalele diferențe între documentele strategice între 2007-2013 și 2014-2020:**

2007-2013	2014-2020
Orientările strategice comunitare pentru politica de coeziune Orientările strategice comunitare pentru dezvoltarea rurală	Cadrul strategic comun care acoperă cele cinci fonduri ESI
Cadrul strategic național de referință care acoperă în principal cele trei fonduri ale politicii de coeziune și doar unele părți au fost aprobate formal de către Comisie Planurile de strategie națională care acoperă programele de dezvoltare rurală și programele de pescuit pregătite de statele membre în strânsă colaborare a Comisiei și partenerilor	Acordul de parteneriat care acoperă toate cele cinci fonduri ESI și majoritatea elementelor sale necesită o aprobare oficială a Comisiei, inclusiv în caz de modificare.
Conținut diferit al politicii de coeziune, al FEADR și al programelor FEP	Set comun de elemente de bază pentru toate programele Fondurilor ESI
Programe separate pentru FEDER (+ CF) și FSE	Sunt permise și programe multifuncționale FSE-FEDER (sau FSE-CF).

Programele Fondului ESI contribuie la realizarea obiectivelor. Planului de investiții prin utilizarea mai eficientă a finanțării și prin dublarea utilizării instrumentelor financiare (FI) în perioada 2014-2020, comparativ cu perioada de programare anterioară.

În urma adoptării programului de către Comisie, o sumă inițială de prefinanțare este plătită în mai multe tranșe anuale între 2014 și 2016, așa cum se arată în tabelul de mai jos. Doar pentru fonduri și FEPR, sumele anuale de prefinanțare vor fi plătite în perioada 2017-2023⁵¹.

Tabel 2.2**Fonduri UE în politica de coeziune teritorială**

Fonduri		2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020-2023
ERDF – ESF	Initial	1% sau 1,5%	1% sau 1,5%	1%	-	-	-	-
COHESION FUND - EMFF	Anual	-	-	2%	2,625%	2,75%	2,875%	3%
EAFRD	Initial	1%	1%	1%	Prefinanțarea nu este anuală			

Sursa: European structural and investment funds 2014-2020,

https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_en.pdf

Politica de coeziune și fondurile ESI în 2021-2027 sunt în dezbatere politică⁵². Actualul CFM, emis pentru perioada de programare 2014-2020, a alocat aproape 454 miliarde EUR pentru așa-numitele fonduri ESI: Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDER), Fondul Social European (FSE) și Fondul de Coeziune (CF) - care constituie politica de coeziune a UE, împreună

⁵¹ European structural and investment funds 2014-2020, https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_en.pdf

⁵² EU- LOGOS 16 JUIN, 2019, <https://www.eyes-on-europe.eu/author/eu/>

cu Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) și Fondul european pentru pescuit și maritim (FEPF).

Cadrul legal pentru fondurile ESI se află în articolul 177 din TFUE, potrivit căruia Parlamentul European (PE) și Consiliul „definește sarcinile, obiectivele prioritare și organizarea fondurilor structurale, care pot implica gruparea fondurilor” în conformitate cu procedura legislativă ordinară (articolele 289, 294 TFUE) și consultarea prealabilă cu Comitetul Regiunilor și Comitetul Economic și Social. Art. 177 TFUE instituie un regulament specific privind dispozițiile comune (CPR) - Regulamentul UE 1303/2013 - care stabilește baza pentru administrarea fondurilor. Fiecare fond are propriul său regulament specific. Fondul de azil și migrație (AMF) și Fondul de securitate internă (ISF) se încadrează, de asemenea, în disciplina actuală CPR.

Politica regională a UE este o politică de investiții. Prin diferite programe de finanțare, sprijină crearea de locuri de muncă, competitivitatea, creșterea economică, îmbunătățirea calității vieții și dezvoltarea durabilă. Aceste investiții contribuie la realizarea strategiei Europa 2020. Politica regională urmărește, de asemenea, reducerea disparităților economice, sociale și teritoriale dintre regiunile Europei. 351,8 miliarde EUR din bugetul Uniunii Europene sunt alocate Politicii de coeziune 2014-2020⁵³, care va fi principalul instrument de investiții pentru realizarea strategiei Europa 2020 pentru o creștere inteligentă, durabilă și incluzivă⁵⁴. Politica de coeziune este livrată prin trei fonduri: **Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDER); Fondul social european (FSE); Fondul de coeziune** (axat pe transport și mediu, Fondul de coeziune se aplică statelor membre ale UE care au un PIB sub 90% din media UE-27 - Croația nu este luată în considerare)

Aceste trei fonduri împreună cu Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR) și Fondul european pentru pescuit și maritim (FEPF) alcătuiesc Fondurile structurale și de investiții europene (ESIF).

În perioada 2014-2020, **453,1 miliarde EUR**⁵⁵ au fost disponibile din fondurile ESI (351,8 miliarde EUR din cele trei fonduri ale politicii de coeziune), pentru ca statele membre să investească în **11 obiective tematice**⁵⁶ care decurg din strategia Europa 2020, precum cercetarea, tehnologii de informare și comunicații (TIC), transport durabil, IMM-uri, energie regenerabilă și eficiență energetică, mediu, angajare și educație. Obiectivele tematice selectate (și, pentru fiecare, un rezumat al principalelor rezultate așteptate de la fiecare din fondurile ESI), alocarea

⁵³ Politicii de coeziune 2014-2020, http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/what/future/index_en.cfm.

⁵⁴ Strategiei Europa 2020 pentru o creștere inteligentă, durabilă și incluzivă, https://ec.europa.eu/info/strategy/european-semester_en.

⁵⁵ http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/what/future/xls/overall_table.xls

⁵⁶ <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1303&from=EN>

indicativă a sprijinului din partea UE (prin obiectiv tematic la nivel național pentru fiecare dintre fondurile ESI), ca suma totală indicativă a sprijinului prevăzut pentru obiectivele privind schimbările climatice, sunt stabilite în Acordurile de parteneriat (**PA**))⁵⁷.

Fondurile structurale și de investiții europene constituie mai mult de 40% din bugetul UE și, prin urmare, reprezintă cel mai important sprijin financiar al UE pentru creștere, ocuparea forței de muncă, investiții și schimbări structurale. Fondurile sunt programate pentru (se suprapun) perioade de șapte ani și toate programele pentru noua perioadă 2014-2020 au fost adoptate până la sfârșitul anului 2015. Fondurile structurale și de investiții europene (FSE) cuprind cinci fonduri UE care promovează investițiile și politicile structurale în UE: Fondul european de dezvoltare regională (FEDER), Fondul social european (FSE), Fondul de coeziune (CF), Fondul european pentru agricultură rurală Dezvoltare (FEADR) și Fondul European Maritim și pentru Pescuit (FEPF). Țările vecine ale Uniunii Europene (UE) și-au dezvoltat treptat „o miză” pe piața sa internă. Această contribuție întreabă în ce măsură și cum își extinde UE comunitatea economică pe baza unei analize a diferitelor modele de vecinătate de integrare economică profundă, inclusiv discuțiile actuale despre dezvoltarea lor viitoare.⁵⁸ Acesta arată că relațiile de vecinătate ale UE variază de la modele înguste, bilaterale, statice la modele largi, multilaterale, dinamice și că se poate observa o schimbare în această direcție în timp. UE încearcă din ce în ce mai mult să asigure omogenitatea pieței dincolo de frontierele sale prin încheierea de acorduri care includ o adaptare dinamică la acquis-ul relevant în evoluție, interpretarea uniformă a acestuia, precum și o supraveghere independentă și o aplicare judiciară.

3.2. Puterea economică a UE în demersul eurointegrării și a strategiilor de securitate

Al doilea deceniu al secolului XXI poate fi numită fără exagerare o perioadă de criză în istoria Europei în general și a Uniunii Europene în special. Cercetătorii discută în mod activ numărul și natura crizelor cu care se confruntă UE, explicându-le prin influența factorilor externi sau interni.⁵⁹ Cu toate acestea, toți sunt de acord că schimbările interne și externe au condus la o transformare semnificativă atât a Uniunii în sine, cât și a politicii sale externe. Criza financiară mondială din 2008 și criza migrației ulterioară din 2014-2015 a actualizat probleme atât de

⁵⁷ Acordurile de parteneriat, <https://epthinktank.eu/2015/02/11/partnership-agreements-within-cohesion-policy-2014-2020/>

⁵⁸ Gstöhl, Sieglinde. (2015). Models of external differentiation in the EU's neighbourhood: an expanding economic community?. *Journal of European Public Policy*. 22. 10.1080/13501763.2015.1020834.

⁵⁹ Jensen, Mads & Kelstrup, Jesper. (2019). House United, House Divided: Explaining the EU's Unity in the Brexit Negotiations. *JCMS Journal of Common Market Studies*. 57. 10.1111/jcms.12919.

profunde ale UE precum lipsa de coeziune actorilor-cheie în probleme de integrare și asigurarea securității regionale.

Marea Britanie, care a aderat în mod tradițional la punctele de vedere eurosceptice, a decis să părăsească UE în iunie 2016. Nemulțumirea cetățenilor UE față de situația economică și politică actuală este demonstrată în mod clar de alegerile pentru Parlamentul European din mai 2019. În primul rând, experții au observat o creștere a numărului de votanți (aproape 50,9% față de 43,1% la alegerile din 2014). În al doilea rând, fracțiunile care aveau o majoritate covârșitoare în parlamentul anterior și-au pierdut pozițiile. Partidul Popular European a pierdut 37 de locuri (de la 216 în 2014 la 182 în 2019), iar Alianța Progresistă a Socialiștilor și Democraților a pierdut 32 (de la 185 la 154). Totuși, contrar previziunilor euro-pesimiști, numărul deputaților eurosceptici în noul parlament a fost de doar 176 de deputați (23,43%), ceea ce este chiar mai mic decât la alegerile anterioare.⁶⁰

Rezultatele alegerilor demonstrează mai degrabă nemulțumirea generală a populației Uniunii Europene față de rezultatele activităților instituției și necesitatea reformării sistemului politic, mai degrabă decât dorința de a abandona proiectul comun "UE" în favoarea unei „Europe a statelor suverane”. Mai mult, creșterea tensiunii dintre partenerii pe termen lung a fost facilitată de criza ucraineană și de „factorul Trump”, care s-a reflectat în retorica dură, și nu întotdeauna corectă, a președintelui american și în încercările sale de a exercita presiune financiară și politică asupra relațiilor UE cu Rusia în raport cu criza ucraineană și anexarea Crimeei de către Federația Rusă.

Evenimentele „Primăverii arabe”, care au contribuit la o creștere accentuată a fluxului deja puternic de imigranți din țările din Orientul Mijlociu și Africa de Nord, au constituit argumente importante în favoarea revizuirii strategiei europene de apărare și a politicii externe în general. Potrivit Eurostat, din ianuarie 2018, peste 22,3 milioane de imigranți din lumea arabă trăiesc în UE, ceea ce reprezintă aproximativ 4,4% din populația totală. Mai mult, 2,4 milioane de persoane au intrat în Uniunea Europeană în 2017. În acest caz, vorbim doar despre migrația externă, adică despre cetățeni non-UE. Migrația necontrolată din regiunile străine din punct de vedere cultural pentru Europa a provocat două crize profunde simultan - identitate și legitimitate, întrucât structurile supranaționale, în opinia cetățenilor obișnuiți, nu au putut rezolva problema migrației și să protejeze interesele populației „europene”. Primul a condus la plecarea treptată a Bruxelles-ului de la politica multiculturalismului, care a fost criticată de politicienii europeni de frunte în 2008-2009, și la o creștere a popularității mișcărilor radicale naționaliste și de dreapta

⁶⁰ Svendsen, Øyvind & Adler-Nissen, Rebecca. (2019). Differentiated (dis)integration in practice: The diplomacy of Brexit and the “low” politics of “high” politics. *JCMS: Journal of Common Market Studies*. 57. 10.1111/jcms.12960.

în UE. Al doilea, în cele din urmă, a ridicat problema reformării structurii instituționale a Uniunii. Pașii inițiali către reformă au fost luați în iunie și octombrie 2016. În iunie, a fost adoptată Strategia de securitate globală, care reflecta strategiile și mecanismele diplomației preventive (în primul rând, reducerea imigrației din țările sărace și zonele de conflict printr-o gestionare eficientă a conflictelor și creșterea nivelului global de bunăstare).

Istoria politicilor anti-migraționiste în UE este vastă. În anii '60 și '70, în Europa, migrația a fost un instrument de negociere în relațiile statelor în contextul european economic. Totuși, acțiunile restrictive legate de preocupările crescânde pentru consecințele migrației nu au oprit fluxurile care au continuat sub diferite forme să vină în Europa⁶¹. De fapt, numărul de migranți care au solicitat statutul de azil a fost extrem de mare, în timp doar un procent foarte mic dintre aceștia au avut nevoie reală de protecție internațională. De asemenea, problema reunificării familiei a fost un ”țap ispășitor” capabil să exploateze angajamentele normative și juridice europene, „adoptarea politicilor de obstrucție se încheie în acest fel prin a pune în contrast direct intențiile restrictive ale statelor cu regimul liberalismului încorporat”⁶². Incapacitatea de a opri astfel de fluxuri nedorite a creat o problemă de „control”: statele nu mai sunt capabile să monitorizeze cine traversează frontierele, astfel întâmpină probleme de securitate.

Anii '90 se caracterizează, astfel, prin extinderea rapidă a domeniului Justiție și Afaceri Interne la nivelul UE în privința fluxurilor de migranți⁶³. Proiectul economic european, împreună cu factorii externi, pun în centrul atenției potențialele consecințe ale liberei circulații a oamenilor.

Prin urmare, Actul unic european (1986)⁶⁴, a constituit un motiv semnificativ pentru problemele migrației la nivelul statelor europene: libera circulație internă a mărfurilor, a persoanelor, a serviciilor și a capitalului a determinat țările member UE să ia măsuri de securitate „compensatorii” pentru consolidarea controalelor la frontierele externe: era clar că circulația lucrătorilor se referea doar la statele membre prin reducerea barierelor interne. A fost disponibilitatea Franței și a Republicii Federale Germania de a accelera abolirea controalelor la frontiera comună, care a construit baza Acordului Schengen în 1985⁶⁵ cu țările din Benelux. Aceasta din urmă a intrat în vigoare în 1995, eliminând controalele interne la frontierele țărilor

⁶¹ Pastore F., “Europe, Migration and Development. Critical Remarks on an Emerging Policy Field”, CeSPI, August 2007, p. 2.

⁶² Young, Alasdair. (2015). The European Union as a Global Regulator? Context and Comparison. Journal of European Public Policy. 22. 1-20. 10.1080/13501763.2015.1046902.

⁶³ J. Monar, “The Dynamics of Justice and Home Affairs: Laboratories, Driving Factors and Costs”, Journal of Common Market Studies, 39, 4, 2001 pp. 747-764.

⁶⁴ Actul Unic European (AUE), <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/ro/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/single-european-act>

⁶⁵ Convenție de punere în aplicare a acordului Schengen din 14 iunie 1985 între guvernele statelor din Uniunea Economică Benelux, Republicii Federale Germania și Republicii Franceze privind eliminarea treptată a controalelor la frontierele commune, [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX:42000A0922\(02\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX:42000A0922(02))

semnatare. Când Acordul Schengen s-a extins pentru a cuprinde toate celelalte state europene (deși cu anumite excepții) și controalele interne au fost înlăturate, a fost și mai evident că verificările de la frontiera externă, împreună cu cooperarea pe probleme interne, trebuiau intensificate pentru a putea beneficia de spațiu de Securitate. Astfel, „din 1986 până în 1991, statele membre au creat peste 20 de noi organisme interguvernamentale care se ocupau de probleme cum ar fi probleme de cooperare polițienească referitoare la abolirea controalelor interne, azilul, migrația și controalele la frontierele externe și traficul de droguri”.⁶⁶

La această situație creată de liberă circulație în interiorul Uniunii Europene (care a făcut de facto primele amenințări reale de securitate), au fost adăugate presiuni exercitate asupra frontierelor europene și determinate de desființarea Uniunii Sovietice și de sfârșitul Războiului Rece. După cum reamintește Monar, „creșterea accentuată a numărului de cereri de azil și creșterea presiunii migrației ilegale la sfârșitul anilor 1980 au jucat un rol esențial în aducerea azilului și a migrației pe agenda Conferinței interguvernamentale din 1990-91”.⁶⁷

Astfel, factorii internaționali și schimbările structurale au exercitat un impact mare asupra dinamicii migrației: într-o anumită măsură sfârșitul confruntării militare a determinat sau a adus în prim plan o serie de amenințări de securitate greu de gestionat prin strategii tradiționale și confruntare „chiar și statele suverane au început să privească securitatea ca pe un management colectiv al amenințărilor subnaționale sau transnaționale și poliția frontierelor, mai degrabă decât o simplă apărare a teritoriului împotriva atacurilor externe”.⁶⁸

Desființarea Uniunii Sovietice, care a controlat de zeci de ani fluxuri de migrație, a împins o cantitate imensă de oameni spre Occident, creând presiuni asupra statelor de frontieră precum Germania. Conflictele iugoslave au accelerat prevederile cu privire la refugiații din Europa, deschizând totodată un caz de intervenție umanitară (conflictul armat din Bosnia-Herțegovina, războiul din Kosovo din 1999 și criza umanitară declanșată de deplasarea a peste 850000 de persoane din regiune care au determinat statele membre ale UE să adopte un răspuns coordonat pentru a aborda situația critică de la granițele Uniunii).⁶⁹

În anul 2000 a fost creat un fond european pentru refugiați⁷⁰ (unul nou a devenit operațional din 2008). În aceeași ordine de idei, numărul crescând de solicitanți de azil irakieni

⁶⁶ J. Monar, “The Dynamics of Justice and Home Affairs: Laboratories, Driving Factors and Costs”, *Journal of Common Market Studies*, 39, 4, 2001, 754.

⁶⁷ Ibid., p. 753.

⁶⁸ T. Faist, “‘Extension du domaine de la lutte’: International Migration and Security before and after September 11, 2001, p. 9.

⁶⁹ S. Bertozzi, “A Common European Asylum Policy: which way forward?”, EPC Issue Paper49, October 2006, p. 7.

⁷⁰ Fondul European pentru Refugiați, Solidaritate europeană, <https://www.unhcr.org/ro/152-rogeneralparteneriuniunea-europeanafondul-european-pentru-refugiati-html.html>

către Europa după Războaiele Irakului de la sfârșitul anilor '90 a modelat dezbaterea privind protecția internațională și securitatea internă în UE. La finalul anilor 90 s-a conturat idea că o implicare majoră a țărilor de tranzit era necesară pentru a gestiona migrația. Deși nu era o inovație, ideea a fost discutată pentru prima dată de Grupul de lucru la nivel înalt (HLWG, 1998)⁷¹ și apoi oficializată la Consiliul European de la Tampere din 1999⁷², unde s-a subliniat că trebuiau confruntate cauzele reale ale migrației, având în vedere o participare largă în formularea politicilor privind securitatea statelor în urma fenomenelor migratorii necontrolate.

Prin urmare, pe lângă o politică comună de azil și migrație a UE, a trebuit să fie implementată o „dimensiune externă” a cooperării UE în justiție și afaceri interne (JAI) cu țările de tranzit⁷³.

Amenințarea de securitate reprezentată de migrație a fost subliniată ulterior în statele UE după atacurile teroriste din 11 septembrie 2001. În acest caz, ca și în cazul atacurilor teroriste de la Londra și Madrid, accentul pe închiderea frontierelor a câștigat importanță. În următoarele ședințe ale Consiliului⁷⁴, a fost stabilit ca primul obiectiv care trebuie îndeplinit este necesitatea de a împiedica migrația ilegală din motive de securitate.

Ulterior, procesele de extindere ale UE din 2004 și 2007 au răspuns dublului obiectiv de securitate și stabilitate. Exportarea sau externalizarea sistemului de guvernare europeană privind migrația către acele state a fost puternic caracterizată de preocupări de Securitate ca rezultat al fenomenului migrației ilegale, întrucât lărgirea frontierei puna în dificultate aplicarea măsurilor de protecție la frontieră.⁷⁵ Noile state au trebuit să accepte și să aplice acquis-ul comunitar privind controalele la frontierele externe ca o condiție pentru aderarea deplină în UE, intrând în același timp într-o perioadă de tranziție de cinci ani înainte de întreaga eliminare a frontierelor interne ale acestora.

Începând cu 2015, criza migrației a trecut în centrul agendelor politice europene și naționale, într-o perioadă în care statele membre erau încă inegale și își recuperau încet încetul și creșterea economică. În timp ce libera circulație a persoanelor era încurajată în UE, distincția dintre resortisanții UE și cetățenii non-UE se intensifica treptat, ceea ce a dus la dezvoltarea unei noi înțelegeri a securității, unde securitatea internă și externă au devenit strict diferențiate.

⁷¹ High-Level Working Group (HLWG) on Asylum and Migration, https://ec.europa.eu/home-affairs/content/high-level-working-group-hlwg-asylum-and-migration_en

⁷² The External Dimension of EU Justice and Home Affairs: Tools, Processes, Outcomes, CEPS Working Document No. 303/September 2008, <http://aei.pitt.edu/11659/1/1711.pdf>

⁷³ Chou Meng-Hsuan, The European Security Agenda and the 'External Dimension' of EU Asylum and Migration Cooperation, in Perspectives on European Politics and Society 10(4):541-559, DOI: 10.1080/15705850903314825, https://www.researchgate.net/publication/233331756_The_European_Security_Agenda_and_the_'External_Dimension'_of_EU_Asylum_and_Migration_Cooperation

⁷⁴ Laeken 2001, Sevilla 2002

⁷⁵ European Security Strategy, "A Secure Europe in a Better World", Brussels, 12 December 2003.

Spațiul UE a fost prezentat din ce în ce mai mult ca un „sigur (r) în interior” și a fost contrastat cu „nesigur (r) în afara”. Marea extindere, care ar muta politicile de frontieră ale UE în statele nou-admise, a creat o nevoie de o nouă abordare a securității UE pentru statele vecine.

Deosebit de puternice au fost temerile UE asupra potențialelor fluxuri de migranți ilegali care provin din estul europei. Statele vecine, care au dobândit un „rol esențial în corelația intern / extern al cooperării JAI”. Au fost văzuți ca o sursă de „amenințări soft pentru securitate” pentru UE, fiind atât țări de origine, cât și țări de tranzit pentru migrații ilegali.⁷⁶

Ideea de cooperare cu vecinii în scopul asigurării unei stabilități în afara UE granițele și asigurarea frontierelor interne de migranți ilegali, teroriști, grupări criminale și alte „amenințări” au devenit logica de bază a politicii europene de vecinătate. Aceasta din urmă a fost, așadar, o încercare explicită a UE de a „echilibra problemele de securitate internă și nevoile externe de stabilizare”⁷⁷. Drept urmare, două narațiuni distincte s-au evidențiat în cadrul discursului general care înconjoară crearea PEV - narațiunea despre „amenințare” și „narațiunea „datorie” Pentru a combate amenințarea percepută din est, UE și-a extins „cultura Schengen de securitate” la noile state membre, solicitându-le să adopte integral toate angajamentele de la Schengen, indiferent de acordurile lor de frontieră anterioare cu vecinii. ar fi putut fi. Astfel, în loc să „evite noile linii de divizare în Europa”⁷⁸, UE a intensificat metafora „Cetatea Europei”. UE a întreprins o cale de „strategie de externalizare”, care a constat în externalizarea instrumentelor tradiționale de control al migrației interne sau UE prin exportul acestora către țări terțe.

În octombrie 2016, pe baza agenției de frontieră FRONTEX, a fost creat Serviciul european de pază la frontieră și coastă (ESBSS), a cărui funcție principală a fost „asistarea statelor externe ale Uniunii Europene în protejarea frontierelor comunității, până la alocarea polițiștilor de frontieră pentru sprijinirea forțelor naționale pentru suprimarea migrației ilegale și a criminalității transfrontaliere”. De fapt, angajații ESSPO îndeplinesc funcții identice cu cele ale polițiștilor de frontieră din statele naționale. Prin formarea unei forțe armate și de poliție comune, UE își consolidează treptat suveranitatea internă și, ca urmare, dobândește caracterul unui actor. Astfel, greutățile din ultimul deceniu au avut o serie de consecințe constructive pentru Uniunea Europeană: în special, acestea au contribuit la o ajustare semnificativă a agendei de

⁷⁶ Lavenex Sandra, ‘Justice and Home Affairs and the EU’s New Neighbours: Governance beyond Membership?’ In Henderson, Karen (ed.), *The Area of Freedom, Security and Justice in the Enlarged Europe*, London: Palgrave, 2004, p. 89.

⁷⁷ Trauner Florian, ‘EC Visa Facilitation and Readmission Agreements: Implementing a New Security Approach in the Neighbourhood’, CEPS Working Document No. 290, 2008, p.2.

⁷⁸ European Commission, *Wider Europe - Neighbourhood: A New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbours*, Communication from the Commission to the Council and the European Parliament, COM(2003)104 final, Brussels, 11.3.2003, p. 4.

politică externă. Necesitatea formulării unei politici comune este astăzi o garanție a unității interne a UE.

Următorul factor de criză, care a amenințat stabilitatea UE a fost factorul Brexit - ca o provocare pentru sistemul european de securitate. Un factor important care influențează sistemul modern de securitate european este Brexit-ul. După Brexit, a avut de suferit și potențialul și economia politicii externe a UE. Regatul Unit a fost al treilea partener ca mărime din zona euro în ceea ce privește cifra de afaceri (13% din comerțul său cu bunuri și servicii non-factor). Conform prognozelor FMI, odată cu tranziția la normele OMC în comerțul cu Regatul Unit (care va dura ceva mai mult timp), PIB-ul UE va scădea cu 1.526 până în 2030. Regatul Unit contribuie cu 13,45% la bugetul de integrare europeană (date din 2016), participă activ la multe dintre operațiunile sale (în Bosnia și Herțegovina, Mediterana, Mali, Somalia). Londra cheltuiește 2% din PIB pentru apărare (o condiție a Alianței Nord-Atlantice), din care 20% pentru achiziții și cercetare și dezvoltare, are 25% din capacitățile cheie ale UE necesare unei politici independente de securitate și apărare, inclusiv 20% din capacități militare. Marea Britanie este un membru de frunte al NATO (partenerul exclusiv al UE în furnizarea de apărare și securitate). Marea Britanie, a fost unul dintre cele două state cu arme nucleare ale integrării europene (împreună cu Franța), cu cele mai mari forțe militare, al căror cost este al șaptelea din lume, și, de asemenea, folosește capacități unice de informații bazate pe „relația specială” cu Washington și Alianța Five Eyes.⁷⁹

Este dificil să găsim o prognoză exactă a viitoarei cooperări dintre Marea Britanie și UE. În Regatul Unit, pe fondul Brexitului, are loc o transformare a câmpului politic, iar criza pandemică poate contura noi situații specifice.

Cu toate acestea, în orice scenariu de Brexit, Londra și Bruxelles vor depune eforturi pentru un parteneriat strâns în materie de politică externă, securitate și apărare. Părțile au încă provocări și amenințări de securitate comune pe care le interesează să le rezolve: terorismul, migrația, criminalitatea organizată, amenințările cibernetice, crizele din sudul și estul UE. Marea Britanie și Uniunea Europeană împărtășesc valori comune, au sarcini și abordări similare în organizațiile și instituțiile internaționale de guvernare globală, ceea ce este deosebit de important în lumea policentrică emergentă. Chiar dacă vor ieși fără un acord, părțile vor putea în viitor să convină asupra unui acord fundamental care ar reglementa cooperarea în sferele securității și apărării.⁸⁰

⁷⁹ Beaumont, Paul. (2019). Brexit and EU Legitimation: Unwitting Martyr for the Cause?. *New Perspectives*. 27. 1-23. 10.1177/2336825X1902700302.

⁸⁰ Sweeney, Simon & Winn, Neil. (2021). Do or die? The UK, the EU, and internal/external security cooperation after Brexit. *European Political Science*. 10.1057/s41304-021-00322-0.

UE dă semne ale „avangardei” globalizării. Se caracterizează printr-un grad ridicat de dezvoltare a comerțului și investițiilor transnaționale, diviziunea internațională a muncii, prezența companiilor multinaționale, comunicații informaționale pe internet.

Principalele forme de interacțiune dintre participanții la relațiile internaționale sunt participarea la negocieri multilaterale și încheierea de diferite tipuri de acorduri. În timpul existenței comunității europene, au fost încheiate diverse tipuri de acorduri de cooperare cu aproape 160 de state. În plus, UE a încheiat acorduri cu o serie de asociații regionale.

Astfel, în 1980, a fost încheiat un acord de cooperare regională cu Asociația Națiunilor din Asia de Sud-Est (ASEAN). UE are relații speciale cu 70 de țări din Africa, Caraibe și Pacific (ACP). Convențiile semnate prevăd, pe de o parte, furnizarea regulată de materii prime către piețele europene, iar pe de altă parte, țările ACP au primit tratamentul națiunii celei mai favorizate în comerț. Factorul care limitează influența internațională a UE este lipsa unui acord între statele membre cu privire la obiectivele politicii externe a UE. Mai mult, membrii UE au opinii diferite asupra sferei acțiunilor internaționale pe care UE ar trebui să le întreprindă. Prin urmare, suma finanțării din bugetul UE pentru punerea în aplicare a politicii externe comune de către statele membre este extrem de nesemnificativă.⁸¹

Procesele destabilizatoare precum criza balcanică, recent și criza din Ucraina, vor impune țărilor din vestul Europei să ia măsuri dure și unificate în cadrul, în primul rând, al structurilor dovedite ale NATO. În același timp, consolidarea componentei de politică externă în funcționarea Uniunii Europene și dorința crescândă (în special după criza Kosovo) a europenilor de a soluționa problemele politice pe continent fără participarea Statelor Unite va stimula crearea unei noi organizații politico-militare menită să devină un înlocuitor eficient al Uniunii Europene de Vest.

Componenta de politică externă a integrării europene se va dezvolta prin „pași mici” - apropierea pozițiilor statelor membre, căutarea consensului și luarea de acțiuni comune în domeniile prioritare. Se poate aștepta ca până la jumătatea perioadei de prognoză în UE să existe un mecanism destul de eficient pentru formarea și adoptarea deciziilor de politică externă și care se bazează nu numai pe un compromis amplu, aproape de unanimitate (din momentul căutării pentru un compromis reduce eficacitatea deciziilor); dimpotrivă, din ce în ce mai multe decizii se vor baza pe poziția minorității celor mai puternice și autorizate state.

Direcția politicii de apărare a Uniunii Europene va depinde în mod direct de dezvoltarea situației în întregul spațiu post-sovietic și, în primul rând, în Rusia. Normalizarea dezvoltării

⁸¹ Meissner, Katharina. (2016). A case of failed interregionalism? Analyzing the EU-ASEAN free trade agreement negotiations. Asia Europe Journal. 14. 10.1007/s10308-016-0450-5.

sociale și economice a Federației Ruse și stabilirea unei ordini democratice eficiente în țara noastră va crea condițiile prealabile pentru un nou parteneriat calitativ european-rus și va contribui la crearea unui sistem actualizat de securitate colectivă.

La etapa actuală Uniunea Europeană este îngrijorată de impactul pandemiei COVID-19 asupra capacității UE de a-și menține greutatea și influența într-o eră de instabilitate strategică în creștere cauzată de rivalitatea geopolitică dintre Statele Unite și China și tranziția dintr-o lume unipolară la o structură multipolară a relațiilor internaționale⁸². Strategia UE în contextul consecințelor pe termen lung ale pandemiei este determinată de următorii factori:

1. Conducerea Occidentului în sistemul relațiilor globale este în criză. SUA au părăsit practic sistemul ordinii mondiale globale; criza actuală este prima care se dezvoltă fără conducerea Washingtonului;
2. Rivalitatea strategică dintre Statele Unite și China va fi principala dimensiune a politicii globale pentru următorii ani;
3. A venit criza multilateralismului - G7, G20 sunt practic absente în politica mondială, Consiliul de Securitate al ONU este în mare parte paralizat, iar organizațiile tehnice ale sistemului ONU s-au transformat într-o arenă de rivalitate între țările de frunte pentru influență; ca urmare, lumea devine multipolară mai degrabă decât multilaterală.

Rezultă din discursul lui J. Borrell că Uniunea Europeană își va continua strategia de participare activă la afacerile mondiale bazată pe unitatea internă și solidaritatea Uniunii, consolidând în continuare parteneriatul cu ONU, NATO, OSCE,

Pentru a înțelege linia strategică a UE în domeniul politicii externe în epoca post-pandemică, sunt importante și tezele lui J. Borrell privind locul și rolul Uniunii Europene în politica mondială. În special, Înalțul Reprezentant al UE consideră că pandemia a arătat vulnerabilitatea acelor țări care nu au luat suficiente măsuri pentru a-și asigura securitatea națională într-un context mai larg. Acest lucru ar trebui să determine Uniunea Europeană să adopte conceptul de autonomie strategică, care nu poate fi redus doar la o dimensiune militară. Ar trebui să se bazeze pe următoarele obiective⁸³:

- crearea unui nou model de globalizare, care poate asigura un echilibru între beneficiile unei economii libere și suveranitatea națională;

- reducerea dependenței UE nu numai de sectorul sănătății, ci și de noile tehnologii și inteligență artificială; - asigurarea autonomiei pentru mecanismul de luare a deciziilor în UE și

⁸² Kickbusch, Ilona & De Ruijter, Anniek. (2021). How a European Health Union can Strengthen Global Health. The Lancet Regional Health - Europe. 1. 100025. 10.1016/j.lanepe.2021.100025.

⁸³ Goyer, Michel & Glatzer, Miguel & Valdivielso Del Real, Rocio. (2021). The management of the Eurozone in crisis times: Actors, institutions and the case of bailout packages. European Journal of Industrial Relations. 095968012110113. 10.1177/09596801211011355.

prevenirea transferului potențialului economic al Uniunii către zonele offshore și creând astfel dependență de acestea;

- protecția infrastructurii vitale a UE împotriva atacurilor cibernetice; - reglementarea legislativă a UE a tehnologiilor promițătoare pentru a preveni reglementarea lor de către puteri străine în detrimentul intereselor Uniunii;

- Demonstrarea conducerii Uniunii în cazul în care problemele legate de guvernanta globală reprezintă o amenințare pentru sistemul multilateral.⁸⁴

Concentrarea conceptului este pe crearea de capacități operaționale autonome ale UE în domeniul apărării, în plus la capacitățile militare ale NATO în fața „retragerii treptate și inevitabile a SUA și a amenințărilor teroriste, migrației și a altor amenințări la adresa securității și stabilității Europei”.⁸⁵

UE se confruntă cu sarcini ambițioase pentru a obține autonomie în crearea de tehnologii inovatoare inovatoare în domeniul inteligenței artificiale, al spațiului și al celor mai noi tehnologii ale informației și comunicațiilor. Pentru a rezolva această problemă, a fost planificată crearea unei Agenții Europene pentru Tehnologii Avansate pe modelul Agenției Americane de Proiecte de Cercetare Avansată (DARPA).⁸⁶

Totuși, Pandemia a făcut ajustări serioase la conceptul de autonomie strategică pentru UE, inclusiv „suveranitatea în îngrijirea sănătății” ca componentă importantă. Această extindere a conceptului se explică prin faptul că COVID-19 a dezvăluit vulnerabilitatea răspunsului rapid al UE la provocările pandemice, care a dus la pierderi semnificative de vieți omenești. Situația a fost agravată de rivalitatea politică, comercială și economică agravată dintre Statele Unite și China, care a afectat negativ capacitatea comunității internaționale și, mai ales, a organizațiilor internaționale de conducere, inclusiv ONU și OMS, de a mobiliza resurse și de a coordona eficient răspunsul la pandemie la nivel global. Combinația factorilor de mai sus împinge UE să se bazeze pe propriile resurse și mecanisme în lupta împotriva COVID-19 și să abandoneze practica stabilită de rezolvare a acestor probleme în cadrul cooperării internaționale și al principiilor liberului schimb. Conceptul de „asistență medicală suverană” al Uniunii Europene a fost dezvoltat la nivel de experți și include elemente atât de importante precum sistemele de

⁸⁴ Farrell, Henry & Newman, Abraham. (2019). Of Privacy and Power: The Transatlantic Struggle over Freedom and Security. 10.2307/j.ctvc77d1f.

⁸⁵ Vogel, David. (2012). The Politics of Precaution: Regulating Health, Safety, and Environmental Risks in Europe and the United States. 10.1515/9781400842568.

⁸⁶ Russ, Daniela & Stafford, James. (2021). Competition in World Politics: Knowledge, Strategies, Institutions., disponibil on-line: https://www.researchgate.net/publication/352296182_Competition_in_World_Politics_Knowledge_Strategies_Institutions/citation/download

avertizare timpurie și furnizarea garantată a echipamentelor și medicamentelor necesare, cercetarea în domeniul medicinei, securitatea ciberspățiului și dezvoltarea tehnologii moderne.⁸⁷

În aprilie 2020, Centrul European pentru Inovare (EIC) a anunțat o licitație pentru crearea până în 2021 a unui sistem modern de avertizare timpurie pentru epidemiile infecțioase, care va permite UE să compileze în mod independent cantități mari de informații din diverse surse, inclusiv din cele externe, pentru a elabora recomandări de răspuns colectiv la epidemii.⁸⁸

Printre astfel de îngrijorări din Uniunea Europeană prevalează: amenințarea la adresa securității spațiului cibernetic, distrugerea statelor și a conflictelor armate din regiunile învecinate, interferența externă în treburile interne ale statelor membre ale Uniunii, migrația necontrolată, distrugerea ordinii instituționale, terorismul.⁸⁹

Decizia din iulie 2020 de a crea un fond special COVID-19 în valoare de 750 miliarde de euro a pus bazele implementării practice a conceptului de autonomie strategică și a ambițiilor Uniunii Europene de a-și spori influența geopolitică. Comisia reînnoită ar trebui să se concentreze pe probleme prioritare precum deteriorarea situației strategice din Uniune, migrația ilegală, conflictele mocnite în Europa și potențialul apariției unor state eșuate pe continentul european, criminalitatea transfrontalieră, amenințările hibride și atacurile cibernetice. Pentru a coordona mai bine activitățile UE privind inovația în spațiu, tehnologia informației și inteligența artificială, a fost creată o nouă Direcție Generală pentru Apărare, Industrie și Spațiu în cadrul Comisiei.⁹⁰

Aspirația UE pentru autonomie strategică impune cereri sporite privind eficacitatea procesului decizional politic cu privire la cele mai importante probleme ale politicii interne și externe în situații de criză. În ciuda unor provocări în coordonarea acțiunilor între organele de conducere ale UE și capitalele naționale cu sediul la Bruxelles, mecanismele Uniunii au demonstrat capacitatea de a lua decizii politice prompte și coordonate pentru a răspunde colectiv pandemiei și consecințelor acesteia.

⁸⁷ Goyer, Michel & Glatzer, Miguel & Valdivielso Del Real, Rocio. (2021). The management of the Eurozone in crisis times: Actors, institutions and the case of bailout packages. *European Journal of Industrial Relations*. 095968012110113. 10.1177/09596801211011355.

⁸⁸ Rollet, Vincent. (2021). Shaping European Union's global health initiatives. What role for the European Parliament?. *Journal of Contemporary European Studies*. 1-20. 10.1080/14782804.2021.1933399.

⁸⁹ Gould, Robert. (2021). Deepening the 'Brussels Effect' to avoid Dystopia: Ethics and the Globalisation of EU Identity and Influence., disponibil on-line: https://www.researchgate.net/publication/352329492_Deepening_the_'Brussels_Effect'_to_avoid_Dystopia_Ethics_and_the_Globalisation_of_EU_Identity_and_Influence

⁹⁰ Alcaro, Riccardo & Tocci, Nathalie. (2021). Navigating a Covid World: The European Union's Internal Rebirth and External Quest. *The International Spectator*. 56. 1-18. 10.1080/03932729.2021.1911128.

CAPITOLUL III. PERSPECTIVA ECONOMIEI UE CA FACTOR DE PUTERE LA NIVEL GLOBAL

3.1. Contribuția și influența UE la dezvoltarea sistemului comercial internațional

Multă vreme, Uniunea Europeană a jucat unul dintre rolurile cheie în dezvoltarea sistemului comercial internațional care a apărut după al doilea război mondial. Asemenea GATT (și mai târziu OMC), asociația de integrare din Europa de Vest a fost concepută inițial cu scopul de a elimina barierele vamale și de a stimula comerțul între statele sale membre. Crearea pieței interne unice în Europa în anii 1990 a fost parțial inspirată de principiile și practicile GATT.⁹¹

În mod formal, Uniunea a fost întotdeauna printre principalii susținători ai comerțului internațional eficient, supus statului de drept. Bruxelles-ul oficial se străduiește să se asigure că politica comercială a UE sprijină exportatorii europeni de bunuri și servicii și că reglementarea comerțului intern nu pune întreprinderile UE într-o poziție dezavantajoasă pe piețele țărilor terțe.

În urmărirea acestor obiective, Bruxelles pune un accent deosebit pe lărgirea dimensiunii de reglementare în acordurile comerciale, pe cooperarea internațională în materie de reglementare și, acolo unde este posibil, pe obținerea acceptării reciproce de reglementare cu partenerii comerciali.

Mai mult, UE joacă un rol de lider în modelarea noilor standarde internaționale care ar fi cel puțin în ton cu cele europene, dacă nu le-ar repeta complet. Prin OMC, UE a încercat până acum să ofere un cadru multilateral pentru negocierile comerciale, menținând în același timp loialitatea organizației.

În ultimii douăzeci de ani, sistemul comercial internațional s-a schimbat radical. Fostul sistem, care a fost dominat de UE și SUA, s-a transformat într-unul nou, mai deschis și mai divers. Alte țări își revendică, de asemenea, un rol central. Impasul din ultima rundă de negocieri comerciale multilaterale, care a fost confirmat de rezultatele celei de-a 10-a Conferințe ministeriale a OMC de la Nairobi, Kenya, în decembrie 2015, și de faptul că importanți parteneri comerciali s-au angajat activ în propriile proiecte regionale și bilaterale, încurajând UE să facă același lucru.

Prioritatea Bruxelles-ului este încheierea de către Uniunea Europeană a unor acorduri cuprinzătoare cu parteneri strategici precum Statele Unite, Canada, Japonia și China: formal, fără a depăși angajamentele OMC, negocierile relevante au continuat și continuă în afara Organizației Mondiale a Comerțului ca o platformă de negociere.

⁹¹ Jarlebring, Johannes. (2021). 'Regime vetting': a technique to exercise EU market power. *Journal of European Public Policy*. 1-20. 10.1080/13501763.2021.1874042.

Comisia Europeană a clarificat agenda comercială internațională a UE pentru anii următori. Acesta include trei puncte principale.

(1) Eficiență. Politica europeană de comerț exterior ar trebui să fie mai orientată spre rezultate, facilitând legăturile industriale, asigurând includerea comerțului digital în viitoarele negocieri internaționale, relaxând regulile care restricționează libera circulație a profesioniștilor cu înaltă calificare către Europa.

(2) Transparență. Acum, UE va publica textele cheie de negociere imediat după ce au fost discutate cu partenerii săi, ceea ce este în contrast puternic cu linia de conduită a administrației americane a lui Barack Obama, care a ignorat în mod sfidător cerințele societății civile americane și internaționale pentru o mai mare deschidere în negocierile privind TPP și TTIP.

(3) Export de obiecte de valoare. Acest lucru implică ideea unei responsabilități sociale avansate a întreprinderilor, care va oferi un nivel ridicat de protecție consumatorilor europeni, va consolida legitimitatea sistemelor de arbitraj de investiții utilizate de UE în acordurile sale internaționale și va trece la un sistem precis de autonomie preferințele pentru țările în curs de dezvoltare și cele mai puțin dezvoltate.

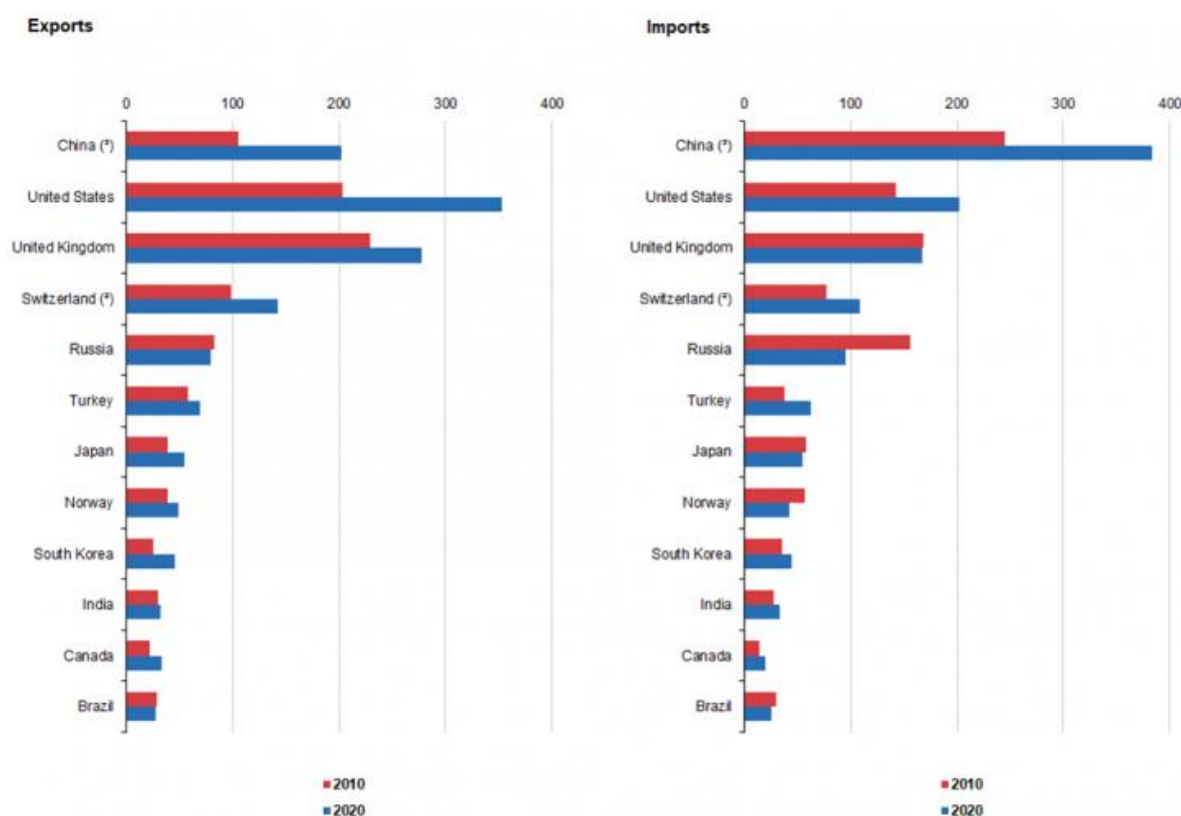
Într-un context global, UE este adesea văzută ca un club al țărilor bogate cu standarde de reglementare (de exemplu, în agricultură și securitatea alimentară) pe care alții le găsesc cu greu, dar pe care UE le promovează activ. Acest lucru explică de ce, cel puțin în unele domenii, exportul propriului model de reglementare nu este fezabil sau chiar de dorit pentru UE. După ce s-a aflat în poziția unei minorități în condițiile regimului internațional, UE este capabilă să-și apere interesele rezistând la importul de norme „străine” care nu sunt de dorit pentru o Europă integrată.⁹²

În același timp, nivelul de „deschidere” al economiei UE, măsurat prin cotele de export și import, este semnificativ mai mare decât în alte centre ale economiei mondiale. Cu toate acestea, țările UE în ansamblu depind de lumea exterioară, datorită căreia trebuie să își satisfacă 45% din necesarul de energie și cele mai esențiale materii prime. Cota de export în medie este de aproximativ 25%. Pentru țările individuale, în primul rând mici, din Europa de Vest, dependența de piața externă este și mai semnificativă.

Majoritatea (până la 2/3) din comerțul țărilor UE se încadrează în comerțul reciproc (pentru toate țările UE acest indicator depășește 50%, iar pentru țările mici - 70%), aproximativ 10% - în comerțul cu alte țări europene ale OCDE, aproximativ 7% pentru comerțul cu Statele

⁹² Bossuyt, Fabienne & Orbie, Jan & Drieghe, Lotte. (2018). EU external policy coherence in the trade-foreign policy nexus: foreign policy through trade or strictly business?. *Journal of International Relations and Development*. 23. 10.1057/s41268-018-0136-2..

Unite, aproximativ 4% pentru comerțul cu Japonia, aproximativ 12% pentru comerțul cu țările în curs de dezvoltare.⁹³

Note: partners are sorted according to the sum of imports and exports in 2020.
 (*) Excluding Hong Kong.
 Source: Eurostat (online data code: ext_it_maineu)

eurostat

Figura 3.1: Comerțul extra UE cu bunuri de către principalii parteneri comerciali, 2010 și 2020
 (miliarde EUR)

În ciuda faptului că contactele comerciale dintre țările europene individuale joacă un rol foarte semnificativ în comerțul exterior al țărilor Uniunii, piața regională a țărilor europene nu poate limita domeniul de activitate al companiilor europene. Țările UE sunt obligate să comunice cu alte sectoare ale economiei mondiale, ceea ce se datorează, în special, constrângerilor de resurse ale regiunii. Țările UE primesc petrol, gaze, cărbune, cherestea, metale neferoase și multe altele din țări terțe.

În plus, alte țări sunt piețe importante de vânzare pentru Uniune, deoarece UE este cel mai mare exportator de produse agricole. Companiile europene de produse alimentare și textile sunt lideri mondiali în industria lor. UE ocupă o poziție foarte puternică în domeniul echipamentelor de telecomunicații și aerospațiale, optoelectronică. Industria aviației din Europa de Vest, care exportă aproape 1/3 din producția sa, reprezintă aproximativ 1/4 din piața mondială

⁹³ Bradford, Anu. (2020). The Brussels Effect: How the European Union Rules the WorldHow the European Union Rules the World. 10.1093/oso/9780190088583.001.0001.

a aeronavelor civile. Pe de altă parte, UE rămâne negativă în comerțul cu echipamente de informare de înaltă tehnologie și electronice de larg consum.⁹⁴

Țările industrializate rămân principalii parteneri comerciali ai UE în rândul țărilor terțe, dintre care Statele Unite și Japonia pot fi distinse.

Mărfurile fabricate reprezintă aproximativ 80% din totalul importurilor din UE din Statele Unite. Echipamentul de fabricație și transport este cel mai important grup de mărfuri importate din SUA, reprezentând aproximativ 1/2 din totalul importurilor UE din SUA în 2005. Importurile de materii prime reprezintă 13,5% din totalul importurilor din UE din Statele Unite.

Importurile UE din SUA, care includ echipamente de birou și computere, alte produse fabricate și echipamente electrice, reprezintă aproximativ 30% din totalul importurilor UE din SUA. Importurile de echipamente de birou și computere din Statele Unite reprezintă 37% din totalul importurilor din UE ale acestui produs. Mărfurile, a căror necesitate pentru import este satisfăcută în mare măsură de importurile din Statele Unite, includ semințe oleaginoase (49% din toate importurile acestui produs către țările UE sunt asigurate de importurile din SUA), instrumente de măsurare (48,4%), materiale și produse chimice., (Neclasificate anterior nicăieri) (44,4%), generatoare de energie (43,9%) și alte echipamente de transport (43%).⁹⁵

Exporturile de produse manufacturate reprezintă aproximativ 86% din totalul exporturilor din țările UE către SUA, iar exporturile de echipamente de fabricație și transport - aproximativ 45%, materii prime - aproximativ 10%.

Principalele produse exportate în SUA din țările UE sunt vehiculele (aproximativ 10% din totalul exporturilor UE către SUA). Aproximativ 20% din totalul exporturilor de vehicule din țările UE merg în SUA. Următorul grup important de bunuri exportate în Statele Unite sunt generatoarele de energie electrică și echipamentele speciale.

Bunurile care sunt exportate în principal în SUA sunt generatoare de energie electrică, echipamente de birou și computere și băuturi.

Principalii parteneri comerciali ai SUA din țările UE sunt Germania și Marea Britanie. Țările UE din Japonia importă 4 grupe de mărfuri (vehicule, echipamente de birou, echipamente electrice, nespecificate (neclasificate anterior) și echipamente audio și de televiziune, care reprezintă mai mult de 60% din toate importurile UE din Japonia. Importurile de vehicule reprezintă aproximativ 25 % din totalul importurilor din UE din Japonia și peste 50% din totalul importurilor de vehicule. Exporturile UE către Japonia sunt mai puțin omogene decât

⁹⁴ Young, Alasdair & Peterson, John. (2014). Parochial Global Europe: 21st Century Trade Politics. 10.1093/acprof:oso/9780199579907.001.0001.

⁹⁵ Laursen, Finn & Roederer-Rynning, Christilla. (2017). Introduction: the new EU FTAs as contentious market regulation. Journal of European Integration. 39. 763-779. 10.1080/07036337.2017.1372430.

importurile, iar lista mărfurilor exportate este mai largă. Ca și în cazul importurilor, cel mai mare grup de mărfuri exportate în Japonia din țările UE sunt vehiculele. Acestea reprezintă aproximativ 1/6 din totalul exporturilor UE către Japonia și 1/12 din totalul exporturilor de vehicule din țările UE. Pe lângă vehicule, cele mai mari grupuri de mărfuri de export sunt echipamentele medicale, produsele farmaceutice și alte produse manufacturate. Principalul partener comercial al Japoniei din țările UE este Germania, care reține aproximativ 1/3 din toate importurile și exporturile UE către Japonia.⁹⁶

UE are o relație comercială bilaterală bine stabilită cu Elveția, pe baza acordului de liber schimb existent din 1972. Din 1994 UE și Elveția au organizat negocieri care acoperă o gamă largă de sectoare specifice. Șapte noi acorduri în domeniile liberei circulații a persoanelor, transportului aerian și terestru, cooperării științifice și tehnologice, agriculturii, evaluării conformității mărfurilor au intrat în vigoare în vara anului 2002. - Negocierile au avut loc în diverse domenii ale statisticii, mediului, comerțului agricol și cooperării împotriva fraudei, în timp ce negocierile privind impozitarea abia începeau.

Acordul de liber schimb între UE și Mexic a intrat în vigoare la 1 iulie 2000. Acțiunile comerciale pozitive ale ambelor părți au demonstrat potențialul acestui acord: UE a avut tendința de a pierde cote de piață uriașe după includerea Mexicului în NAFTA și după ce mărfurile mexicane au găsit un varietate de noi oportunități de piață. Pentru a extinde accesibilitatea și o mai bună utilizare dată de eliminarea progresivă a regimurilor de operare a importurilor, părțile extind acum cooperarea corectă cu privire la barierele netarifare.⁹⁷

Negocierile privind un acord de asociere între UE și Chile, care au început în prima rundă de negocieri în aprilie 2000, au fost finalizate la 26 aprilie 2002. Acordul a inclus dialog politic, cooperare și sprijin comercial. În ceea ce privește comerțul, altul decât comerțul liber cu bunuri, servicii și achiziții publice, viitorul acord ar trebui să includă condiții privind investițiile, asistența vamală și comercială, drepturile de proprietate intelectuală și un mecanism de soluționare a litigiilor. Viitorul acord se află în prezent sub proceduri de acceptare internă. Acorduri similare au fost încheiate cu MERCOSUR.

Relațiile comerciale cu Asia continuă să fie o prioritate importantă. Întâlnirea relații economice Asia-Europa (ASEM), înființată în 1996, leagă UE și 15 state membre de Japonia, China, Coreea, Thailanda, Malaezia, Filipine, Singapore, Indonezia, Vietnam și Brunei într-un proces de dialog care vizează facilitarea îmbunătățirii comerțului și a investițiilor în rândul tuturor partenerilor. Cel mai recent plan de acțiune privind ajutorul comercial stabilește o

⁹⁶ Frennhoff Larsen, Magdalena. (2020). Parliamentary Influence Ten Years after Lisbon: EU Trade Negotiations with Japan. JCMS: Journal of Common Market Studies. 58. 10.1111/jcms.13052.

⁹⁷

varietate de obiective care intenționează să reducă și să elimine barierele din calea organizării comerțului în domeniile standardelor, vamelor, DPI, SUP și comerțului electronic.

În ceea ce privește colaborarea economică a UE cu Rusia, subiectul este, oarecum controversat, și poate fi separat în 2 direcții: UE- Rusia până în anul 2014 și după 2014. Pe termen lung și continuitatea cooperării ruso-europene sunt deja furnizate astăzi de o bază juridică internațională solidă și de tratate politice internaționale. Deși, ca în orice proces internațional amplu și complex, sunt posibile diverse alternative, totuși, principala perspectivă a relațiilor economice dintre Rusia și Europa se conturează destul de clar în aceste două perioade. Relația Rusia –UE poate fi caracterizată ca un parteneriat stabil pentru anii 1991-2014 și o posibilă revigorare a relațiilor într-un viitor imprezvizibil. Diplomația economică a UE, totuși, vorbește de o deschidere, care va asigura dezvoltarea treptată a unui spațiu economic unic care să includă Rusia în zona UE. Principalele domenii de aplicare a eforturilor atât de către fiecare dintre părți, cât și bilateral pentru o perioadă suficient de lungă sunt, de asemenea, includ dezvoltarea de noi programe comune de cooperare energetică, inclusiv furnizarea către Europa a gazului rusesc (o treime din cererea europeană), petrol, electricitate; noi proiecte de cooperare spațială; un sistem de măsuri reciproce în domeniul securității nucleare; alte proiecte științifice și tehnice care sunt acoperite de acordul-cadru privind cooperarea științifică și tehnică dintre UE și Rusia, semnat încă în anul 2000. Desigur, legăturile economice dintre UE și Rusia, precum și relații similare între alte state și formațiuni de integrare, sunt departe de a fi idilice. Interese economice (și politice) specifice se ciocnesc în mod constant, în mod special față de intervenția Rusiei în Ucraina. Țările UE fac reclamații împotriva Rusiei, vorbind despre închiderea excesivă a pieței rusești și protecționismul excesiv, despre legile imperfecte, corupția și furtul care împiedică o politică de investiții civilizată.⁹⁸ Recent, din cauza unei serii de scandaluri energetice între Rusia și unele state CSI, țările europene se gândesc din ce în ce mai mult la reducerea rolului Federației Ruse în furnizarea de materii prime către EU. La rândul ei, Rusia condamnă UE pentru discriminare în ceea ce privește exporturile rusești de bunuri și capital, severitatea excesivă a măsurilor antidumping și alte restricții comerciale externe.⁹⁹

Totuși, Uniunea Europeană este principala piață de vânzare pentru exporturile rusești, precum și cel mai mare furnizor de bunuri importate către Rusia. Cei mai importanți parteneri comerciali ai Rusiei în Uniunea Europeană sunt Germania (cifra de afaceri comercială de 15 miliarde de dolari) și Italia (9,1 miliarde de dolari). Aceste două țări reprezintă aproximativ 40%

⁹⁸ Bollen, Yelter & De Ville, Ferdi & Orbie, Jan. (2016). EU trade policy: persistent liberalisation, contentious protectionism. *Journal of European Integration*. 38. 279-294. 10.1080/07036337.2016.1140758.

⁹⁹ Lucas, Edward. (2009). EU-Russia Relations: Between Cooperation and Confrontation. *European View*. 8. 217-220. 10.1007/s12290-009-0086-6.

din exporturile rusești către Europa, iar 30% din importurile europene provin din acestea. Statele Unite sunt al cincilea partener comercial al Rusiei după Germania, Belarus, Ucraina și Italia, însă comerțul cu Statele Unite este de 7,5 ori mai mic decât cu Uniunea Europeană. Rolul Rusiei ca partener comercial pentru Uniunea Europeană este mult mai modest. Rusia reprezintă doar 2,8% din exporturi și 4,6% din importurile din țările UE.

Ideea aderării Rusiei la Uniunea Europeană nu este în prezent relevantă, datorită faptului că orientarea Rusiei, conform doctrinelor politice rusești este una asiatică. Mult mai importantă pentru ambele părți este sarcina de a construi o cooperare economică puternică.

3.2. Rolul Uniunii Europene în guvernarea proceselor economice globale

Din punct de vedere istoric, Uniunea Europeană s-a format în primul rând ca o organizație de integrare economică și în acest domeniu a obținut cel mai mare succes, devenind cea mai mare economie din lume și un bloc comercial care unea interesele a 28 (-1) de țări la etapa actuală. În comerțul internațional, Uniunea Europeană ocupă unul dintre locurile de frunte, promovând principiile liberalismului, deschiderii, dezvoltării durabile și multilateralismului eficient. De asemenea, UE își diseminează metodic standardele, valorile și normele prin cooperare instituțională și participare la organizații internaționale și acorduri care guvernează comerțul și investițiile. Cel mai important pentru UE în acest context este Organizația Mondială a Comerțului (OMC), la care Uniunea Europeană participă pe deplin împreună cu statele sale membre. Formată în 1995 pe baza Acordului general privind tarifele și comerțul (GATT), astăzi OMC include 162 de state membre și este principalul forum pentru negocieri comerciale și, în același timp, o instituție care stabilește regulile comerțului internațional pe baza de consens.

Funcțiile de reprezentare a intereselor și desfășurarea negocierilor în cadrul OMC sunt încredințate Comisiei Europene, care coordonează politicile comerciale ale statelor membre ale UE și respectă instrucțiunile Consiliului de Miniștri al UE. Cel mai înalt organ decizional al OMC este Conferința ministerială, care se ține cel puțin de două ori pe an. În aceasta, UE este reprezentată de un membru al CE care conduce Direcția Generală pentru Comerț. De asemenea, el reprezintă UE în cadrul Consiliului general al OMC, care este subordonat Conferinței ministeriale, este responsabil pentru lucrările în curs și se întâlnește de mai multe ori pe an cu ambasadorii și șefii delegațiilor din țările membre la sediul organizației din Geneva. La nivel structural sub Consiliul general și Conferința ministerială, există trei consilii în organizația OMC cărora Consiliul general le delegă funcțiile relevante - Consiliul pentru comerțul cu mărfuri, Consiliul pentru comerțul cu servicii și Consiliul pentru comerț- Aspecte conexe ale drepturilor de proprietate intelectuală. Consiliul general are, de asemenea, două organe speciale:

soluționarea litigiilor și analiza politicii comerciale. În plus, comitetele pentru comerț și dezvoltare sunt responsabile în fața Consiliului general; privind restricțiile legate de balanța comercială; buget, finanțe și administrație.

În cele din urmă, structura OMC are numeroase comitete specializate și grupuri de lucru care se ocupă de acordurile individuale ale sistemului OMC (de exemplu, monitorizarea respectării regulilor de concurență, urmărirea acțiunilor acordurilor comerciale regionale, monitorizarea climatului investițional în țările membre) și soluționarea problemelor în domenii precum protecția mediului, aspecte legate de țările în curs de dezvoltare, proceduri de aderare și acorduri comerciale regionale. CE este implicată activ în astfel de organe subsidiare ale Consiliului general, precum Consiliul pentru comerțul cu mărfuri și Comitetul pentru comerț și mediu. Dorința UE de a participa activ la guvernanta globală s-a manifestat în primul rând ca o reacție la procesele de globalizare în comerțul și politica mondială, a fost o consecință a extinderii pieței unice europene și a întăririi rolului UE în plan internațional arenă.¹⁰⁰

Strategia UE se bazează pe ideea „bunei guvernări”. În termeni generali, presupune o astfel de interacțiune între stat și societate, în care drepturile omului și libertățile democratice sunt respectate, inegalitatea în societate este redusă și bunăstarea socială este crescută. Astfel, în activitățile sale de politică externă, UE încearcă să extindă principiile de mai sus la alți actori din relațiile internaționale. Un exemplu în acest sens este Acordul de la Cotonou, semnat în 2000, care a arătat că pentru Uniunea Europeană acordarea de preferințe comerciale și asistență financiară țărilor africane este un mijloc de răspândire a propriilor valori și principii. Un alt exemplu frapant al modului în care UE leagă aspectele economice și politice ale cooperării este politica europeană de extindere și politica de vecinătate bazată pe principiile sale - în ambele cazuri, calitatea relațiilor UE cu țările terțe depinde de angajamentul acestor țări la valorile europene.¹⁰¹

Ideea versatilității este deosebit de dificil de interpretat. În general acceptată este interpretarea propusă de teoreticianul american Robert Keohane, care consideră multilateralismul ca „practica coordonării politicii externe naționale în grupuri de trei sau mai multe state, în cadrul acordurilor speciale sau prin instituții comune. Astfel, multilateralismul cuprinde nu numai statele, ci și instituțiile, care sunt seturi atât de norme formale, cât și de reguli informale care determină rolurile comportamentale și așteptările părților ”.¹⁰²

¹⁰⁰ Young, Alasdair. (2018). Where's the demand? Explaining the EU's surprisingly constructive response to adverse WTO rulings. *Journal of European Integration*. 41. 1-19. 10.1080/07036337.2018.1544250.

¹⁰¹ Heron, Tony & Murray-Evans, Peg. (2016). Limits to market power: Strategic discourse and institutional path dependence in the European Union-African, Caribbean and Pacific Economic Partnership Agreements. *European Journal of International Relations*. 23. 10.1177/1354066116639359.

¹⁰² McCarthy, Terry. (2020). Enhancing European Power. *Global Policy*. 11. 10.1111/1758-5899.12813.

UE este ferm angajată să respecte principiile multilateralismului eficient în politica sa externă. Conform Strategiei europene de securitate, ordinea internațională trebuie să se bazeze pe multilateralismul eficient. Urmărindu-și propriile interese pe arena internațională, UE vede ca obiectiv să fie răspândirea valorilor europene comune la nivel global, care determină strategia de acțiune a UE.¹⁰³

Această activitate s-a axat pe analiza rolului Uniunii Europene în luarea deciziilor în cadrul unor organizații și regimuri internaționale, instituții și formațiuni de rețea care se numără printre platformele și cadrele cheie implicate în procesele de guvernare economică globală.

În ultimele două decenii, importanța rolului de centru de putere al Uniunii Europene pentru statele sale membre a crescut mult.

În definiția Uniunii Europene ca subiect internațional, există, între timp, multe interpretări științifice, fiecare dintre care își păstrează propria rațiune. Ne-am concentrat pe considerarea UE ca o meta-organizație (care include, ca membri ai săi, alte organizații mai mici, și anume statele membre), care operează în domeniul guvernării economice globale, independent de acestea.

Transformarea UE în actor cheie a acestor procese de guvernare economică la nivel global are loc, în ciuda faptului că, guvernarea globală este prin definiție transnațională, în absența unei organizații centrale unice care ar putea stabili, promova și impune în mod convingător propriile sale standarde de management economic. În această interpretare, Uniunea Europeană acționează ca cea mai mare organizație transnațională de guvernare globală. În situații specifice precum cele discutate mai sus, ea este capabilă să folosească în avantajul său profunza criză de legitimitate pe care o trăiesc acum organizații interguvernamentale internaționale tradiționale precum ONU, OMC și FMI.¹⁰⁴

Cadrul conceptual pentru examinarea rolului UE în guvernarea economică globală care rezultă din acest studiu include trei surse principale. Prima sursă este conceptul de metaorganizare de către oamenii de știință suedezi Goran Arne și Niels Brunsson.¹⁰⁵ Meta-organizația din descrierea lor este o organizație atât de modernă (putem considera UE, NATO și OMC ca exemple), ai cărei membri sunt alte organizații (state) mai mici, care au apartenență individuală. Acest concept ne permite să considerăm interacțiunea Uniunii Europene și a statelor (atât membre UE, cât și cele care nu participă la asociația de integrare europeană) ca organizații

¹⁰³ Jordan, Jamie, Vincenzo & Erne, Roland. (2020). Towards a Socialization of the EU's New Economic Governance Regime? EU Labour Policy Interventions in Germany, Ireland, Italy and Romania (2009–2019). *British Journal of Industrial Relations*. 59. 10.1111/bjir.12522.

¹⁰⁴ Weiß, Wolfgang. (2019). EU Multilateral Trade Policy in a Changing, Multipolar World: The Way Forward. 10.1007/978-3-030-34588-4_2.

¹⁰⁵ Van Loon, Aukje. (2018). The political economy of EU trade policy: what do we (not) know?. *Zeitschrift für Politikwissenschaft*. 28. 10.1007/s41358-018-0128-1.

care interacționează în cadrul guvernantei globale, fără a uita diferența fundamentală în structura lor internă, care puternic afectează posibilitățile de guvernare.

Organizațiile cu membri individuali (state) sunt mai ușor de gestionat decât meta-organizațiile. Conform acestui concept, cu cât statele sale membre sunt mai asemănătoare, cu atât este mai puternică meta-organizarea. Motivul este că este mai ușor pentru statele membre similare să găsească soluții supranaționale care să se potrivească tuturor. Prin urmare, rezultă că includerea țărilor din Europa de Est și Centrală în UE în anii 2000-2007, care și-a sporit radical diferențierea internă, a devenit principalul factor care a dus la o anumită slăbire a UE ca meta-organizație.

Un studiu al aspectelor practice ale participării UE la managementul economic global confirmă faptul că aceasta nu joacă ultimul rol în formularea normelor și regulilor globale actuale în diverse domenii, ceea ce, în sine, necesită o analiză atentă. Între timp, conceptul de câmp organizațional este mai concentrat pe percepția de către organizații a normelor stabilite în domeniu / mediu și nu pe dezvoltarea, aprobarea și menținerea unor astfel de norme, adică ratează acest obiectiv analitic.

UE acționează ca un agent al domeniului politic în guvernanta globală, care pune în aplicare în mod intenționat, dar nu întotdeauna în mod conștient, o anumită strategie. Vorbim despre un agent cu resurse excepțional de bogate (capital de proprietăți materiale și nemateriale), care îi oferă, fără îndoială, o mare influență în acest domeniu, dar această influență nu este directă și nu absolută - este mediată sau, mai precis, relativizată de relațiile sale cu alți agenți. În practică, în ultimii ani, guvernanta globală a fost criticată puternic, deoarece eficacitatea sa este în scădere.

În anii 1990, au avut loc mai multe evenimente cu adevărat importante în cooperarea internațională în diverse domenii: crearea Curții Penale Internaționale (înființată pe baza Statutului de la Roma din 1998), încheierea Protocolului de la Kyoto în 1997, semnarea Protocolului de la Convenția privind interzicerea minelor antipersonal. Dar de atunci, cel puțin din 2011, procesul de dezvoltare a acordurilor globale a încetinit, reînvierea pentru o scurtă perioadă după criza din 2008-2009. Lipsa legitimității organizațiilor internaționale tradiționale îngrijorează Uniunea Europeană. Pentru UE, o ordine internațională multilaterală, în care instituțiile internaționale ar juca un rol cheie, este, în principiu, de preferat, dar în același timp situația actuală îi deschide o „fereastră” suplimentară pentru încercările de diseminare transnațională a propriilor sale norme, a reglementării economice ca model global. Instituțiile supranaționale europene (începând cu Comisia) asigură - ori de câte ori este posibil - buna funcționare a acestora pe arena internațională. În același timp, Uniunea nu poate fi numită singurul actor economic important din punct de vedere a guvernantei globale: Statele Unite au

continuat, de asemenea, inițiative europene similare (sau merg chiar mai departe) în domeniul reglementării și supravegherii financiare naționale și internaționale, în concordanță cu prioritățile formulate la nivelul G20, inclusiv supravegherea agențiilor de credit și rating și monitorizarea riscurilor sistemice.¹⁰⁶

Specificitatea contribuției europene în acest sens, se pare, este redusă ca urmare nu atât la conținutul normelor globale acceptate, cât și la abilitățile de gestionare financiară descentralizată pe mai multe niveluri dezvoltate în UE (este puțin probabilă centralizarea managementului financiar global să fie fezabil în viitorul previzibil).¹⁰⁷ Nimeni altcineva nu deține aceste competențe în aceeași măsură ca Uniunea Europeană, fiind gata să-și transfere experiența și know-how-ul la nivel global.

Sistemul financiar –valutar al UE și implicarea UE în reglementarea macroprudențială globală. O parte integrantă a procesului de formare a UEM a fost crearea unui sistem bancar supranațional, sub jurisdicția căruia se află euro. Pentru aceasta, în cadrul UE, se creează un organism supranațional de reglementare financiară, care reunește Banca Centrală Europeană (BCE) și băncile centrale naționale din toate cele 27 de state membre ale UE:¹⁰⁸

- Banca Națională a Belgiei (Banque Nationale de Belgique), guvernată de Guy Quaden;
- Bundesbank, guvernatorul Axel A. Weber;
- Banca Greciei, guvernată de Nicholas C. Garganas;
- Banca Spaniei, guvernată de Miguel Fernández Ordóñez;
- Banque de France, administrată de Christian Noyer;
- Institutul Monetar din Luxemburg.

Astfel, acest sistem este oarecum similar cu sistemul rezervelor federale din Statele Unite, format din 13 bănci, conduse de The Bank of New-York și care acționează în general ca o bancă centrală. Scopul principal al creării Sistemului european al băncilor centrale (SEBC), în conformitate cu articolul 2 din Statutul SEBC și al BCE, este menținerea stabilității cursului de schimb și a prețurilor euro în zona euro. Conceptul de „stabilitate a prețurilor” are o expresie cantitativă.

Pentru a atinge obiectivul principal, SEBC rezolvă următoarele sarcini specifice: determinarea și implementarea unei politici monetare unificate. Consiliul guvernatorilor BCE stabilește politica monetară uniformă pe care o implementează băncile centrale naționale într-un mod descentralizat și armonios. Cadrul operațional al unei politici monetare unificate ar trebui

¹⁰⁶ Steinbach, Armin. (2018). EU economic governance after the crisis: revisiting the accountability shift in EU economic governance. Journal of European Public Policy. 26. 1-19. 10.1080/13501763.2018.1520912.

¹⁰⁷ Walshe, Garvan. (2020). Time to use to European power again. European View. 19. 230-237. 10.1177/1781685820975871.

¹⁰⁸ Posner, Elliot. (2020). EU Financial Regulation after the Neoliberal Moment. 10.1017/9781108755641.005.

să îndeplinească următoarele principii: respectarea condițiilor pieței, tratament egal pentru toți, simplitate, găsirea celui mai bun echilibru dintre eficiență și valoare, descentralizare, continuitate, armonizare și respectarea deciziilor de gestionare ale SEBC.

Practic, pentru desfășurarea politicii monetare, se utilizează aceleași proceduri și instrumente utilizate de majoritatea băncilor centrale înainte de formarea Uniunii Economice și Monetare Europene. Depozitarea și gestionarea rezervelor oficiale de schimb valutar ale țărilor participante, precum și implementarea tranzacțiilor valutare.

Sistemul european al băncilor centrale menține și gestionează rezervele oficiale de aur și valutare ale țărilor participante la UEM.

Principalele funcții ale BCE:

1. Dezvoltarea și implementarea politicii monetare a zonei euro;
2. Întreținerea și gestionarea rezervelor oficiale de schimb valutar ale țărilor din zona euro;
3. Emisia de bancnote euro;
4. Stabilirea ratelor dobânzii de bază.
5. Menținerea stabilității prețurilor în zona euro, adică asigurarea ratei inflației nu mai mare de 2%.

Funcțiile EURO pe piața valutară internațională. Rolul EURO în procesul de transformare a sistemului monetar și financiar mondial va fi în mare măsură determinat de amploarea internaționalizării EURO, de modul în care pe deplin și eficient noua monedă europeană va îndeplini funcțiile celei de-a doua monede de rezervă. Există două niveluri ale procesului de internaționalizare EURO - oficial și privat. La nivel interstatal oficial, utilizarea banilor ca monedă de rezervă implică următoarele funcții: *activ de rezervă* ; *instrument de intervenție valutară* ; *moneda ancora* la care sunt legate ratele altor valute.

- *Activ de rezervă internațional* . Majoritatea experților sunt de acord că, pe termen mediu, rolul EURO în această funcție va fi mai mare decât valoarea unei simple sume mecanice a monedelor europene individuale înainte de introducerea monedei unice europene.
- *Instrument de intervenție valutară și moneda de ancorare* . Aceste două funcții ale EURO în circulația oficială sunt strâns legate atât de funcția anterioară, cât și una de cealaltă. Volumul și natura intervențiilor într-o anumită monedă se datorează necesității ca băncile centrale din țările terțe să mențină, într-o formă sau alta, ratele de schimb stabilite ale unităților lor monetare cu această monedă.

În circulația internațională privată, moneda de rezervă este concepută pentru a îndeplini funcțiile de: mijloace de investiții și finanțare internaționale; mijloace de plată în comerțul

internațional și circulația pe piețele valutare; prețurile valutare și cotațiile pe piețele internaționale ale mărfurilor și valutilor.

- *Un vehicul pentru investiții și finanțare internațională*. Extinderea volumului tranzacțiilor financiare în zona euro contribuie la o creștere a lichidității pieței valorilor mobiliare, exprimată în EURO, la așa-numitul nivel critic. În același timp, vechiul echilibru, care asigura poziția dominantă a dolarului pe piețele financiare și valutare mondiale, devine instabil. Există o schimbare către un nou echilibru, către o creștere a rolului EURO ca monedă de rezervă în sistemul monetar internațional.
- *Mijloace de plată în comerțul internațional și circulație pe piața valutară*. Posibilitățile de îndeplinire a acestei funcții în EURO sunt determinate de nivelul cererii pentru aceasta din partea participanților la activitatea economică externă și pe piețele valutare.
- *Funcția monedei prețului și a monedei de plată a contractelor internaționale*. Rolul EURO în această funcție se datorează în mare măsură capacității sale de a servi ca mijloc de schimb pe comerțul internațional și pe piețele valutare.

Banca Europeană de Investiții reprezintă instituția financiară a Uniunii. Este autonomă, având propria personalitate juridică și structură administrativă, sepsrat de celelalte instituții comunitare. Este condusă de un consiliu al guvernatorilor, compus din miniștrii de finanțe ai statelor membre. Principalul său rol îl reprezintă finanțarea proiectelor de investiții care contribuie la "dezvoltarea echilibrată, integrarea și coeziune economică și socială" a statelor membre. Dezvoltarea regiunilor defavorizate ale Uniunii este obiectivul principal al Băncii. Alte obiective cuprind dezvoltarea rețelelor transeuropene de transporturi și telecomunicații, realizarea politicilor economice ale U. E.: politica energetică, de protecție a mediului.

Procesele de integrare în domeniul finanțelor se manifestă și în armonizarea impozitelor prin reducerea diferențelor dintre nivelurile de impozitare. În primul rând, aceasta se referă la impozitele indirecte: în toate țările UE există o taxă pe valoarea adăugată, dar fluctuațiile ratelor în diferite țări sunt semnificative (de la 23% în Irlanda la 12% în Spania și Luxemburg). Cu toate acestea, recent, printre principalele țări ale UE, a existat o tendință spre convergența ponderii impozitelor indirecte (TVA și accize) în bugetele de stat. Astfel, ponderea TVA în suma totală a veniturilor este de 17% în Germania, 16,6% în Marea Britanie și 18,8% în Franța. În ceea ce privește impozitele directe, fluctuațiile ponderii acestora în bugetele fiecărei țări sunt mai semnificative. Veniturile din impozitul pe venit în Germania sunt de numai 4,7%, în timp ce în Marea Britanie sunt de 11%. Procesul de armonizare fiscală suplimentară presupune aplicarea acelorași scheme de impozitare și netezirea treptată a diferenței de cote de impozitare. Politica

financiară a UE vizează abordarea eficientă a problemelor restructurării economiei, sporind potențialul său științific și tehnologic.¹⁰⁹

Baza reglementării financiare supranațională și internațională a tuturor aspectelor activităților UE este bugetul general al Uniunii Europene. Veniturile bugetare sunt formate din deduceri din taxa pe valoarea adăugată în cuantum de 1,4% din veniturile naționale (care reprezintă mai mult de jumătate din veniturile bugetare ale UE), taxe vamale percepute la importurile de bunuri industriale din țări terțe către UE, compensații agricole taxe pentru produsele agricole importate, precum și deduceri din bugetele naționale.

Inițial, partea de venituri a bugetului UE a fost formată doar din contribuțiile statelor membre. Cu toate acestea, în anii 70, datorită taxelor de import și a taxei pe valoarea adăugată, s-a format baza financiară proprie a UE, care a fost extinsă în anii 80 prin intermediul deducerilor din bugetele naționale. Fondurile proprii ale UE sunt alocate printr-un buget administrat de Comisia UE sub supravegherea Consiliului de Miniștri și a Parlamentului European.

Mecanismul financiar al UE include, de asemenea, Fondul european de dezvoltare, creat pentru a asista membrii asociați ai UE (țările aflate în etapa inițială de integrare), Banca Europeană de Investiții, care asigură finanțarea programelor regionale, modernizarea întreprinderilor prin împrumuturi pe termen lung și garanții.

În 2009, au fost pregătite o serie de rapoarte privind problemele reglementării macroprudențiale, printre care merită menționat Turner Review, Raportul experților Centrului internațional pentru cercetarea monetară și bancară din Geneva, Raportul De Larosière Grup creat de Comisia Europeană, Raportul Comisiei Stiglitz la UN, Raportul G30, Raportul Forumului de stabilitate financiară (FSC). Sugestiile și recomandările conținute în aceste documente de politică au pus bazele politicii macroprudențiale de astăzi. Acordul Basel-3, aprobat la nivel global în 2010-2011, conține, de asemenea, elemente de reglementare macroprudențială - sub forma așa-numitelor „tampoane dinamice de capital” care îndeplinesc funcția de reglementare anticiclică.¹¹⁰

La începutul unei ample discuții cu privire la problemele relevante din arena internațională, UE nu avea reprezentare oficială în grupurile de lucru ale Forumului de stabilitate financiară, care pregăteau propuneri pentru summitul G20 din 2009. Cu toate acestea, UE este reprezentat în G20 independent - ca o „organizație regională” - pe lângă participarea la acesta și statele membre ale Uniunii. La ședințele șefilor de stat și de guvern din cadrul G20 din UE, sunt

¹⁰⁹ Weiß, Wolfgang & Furculiță, Cornelia. (2020). Introduction: EU Trade Policy Facing Unprecedented Challenges. 10.1007/978-3-030-34588-4_1.

¹¹⁰ Leblond, Patrick & Viju-Miljusevic, Crina. (2019). EU trade policy in the twenty-first century: change, continuity and challenges. Journal of European Public Policy. 26. 1-11. 10.1080/13501763.2019.1678059.

prezenți președinții Consiliului European și ai Comisiei Europene, precum și la ședințele miniștrilor de finanțe și ai guvernatorilor băncilor centrale - membru al Comisiei pentru economie și Finance și președintele BCE. Reprezentanții băncilor centrale, ministerele de finanțe și autoritățile de supraveghere ale statelor membre G7 au participat la dezvoltarea propunerilor FSF, dintre care patru - Marea Britanie, Germania, Italia și Franța - erau state membre ale UE. Astfel, se poate presupune că influența UE asupra acestei probleme a fost în principal indirectă, exprimată prin participarea oficialilor și a experților europeni la pregătirea documentelor. Situația s-a schimbat oarecum când în 2009 s-a decis includerea CE, precum și a Spaniei, în participanții la FSF. În același timp, spre deosebire de Statele Unite, Europa a fost întotdeauna mai precaută cu privire la capacitatea piețelor financiare de a se autoreglementa.¹¹¹

Crearea Uniunii Bancare și apariția unui sistem mai dezvoltat de supraveghere financiară în UE reduce semnificativ probabilitatea unor dezacorduri între reprezentanții statelor membre și organisme UE pe arena internațională atunci când se discută probleme de supraveghere bancară.

În materie de reglementare globală a instrumentelor financiare derivate contabile și financiare, UE încearcă să-și apere interesele și acționează mai degrabă ca „avocat” decât ca lider. Dar în domeniul reglementării serviciilor de asigurare, UE a reușit într-adevăr să acționeze ca „legislator” al reglementării internaționale - în mare parte pentru că a fost dificil pentru Statele Unite să își prezinte propria poziție convenită din cauza faptului că reglementarea activităților de asigurare diferă de la stat la stat.

Rolul UE în definirea abordărilor globale ale reglementării macroprudențiale este împovărat de contradicții care apar între statele sale membre și de absența unei definiții clar formulate și consacrate legal de „macroprudențial” la nivel supranațional.

Astfel, influența UE la nivel global va depinde în mare măsură de gradul de coordonare a pozițiilor reprezentanților săi și de dezvoltarea în continuare a reglementării paneuropene (supranaționale) a sectorului financiar.

Contribuția instituțiilor supranaționale europene la eforturile de îmbunătățire a mediului. În domeniul mediului, contribuția instituțiilor supranaționale europene la eforturile de îmbunătățire a mediului se bazează pe o bază solidă în tratatele pe care operează UE.

Dar din partea partenerilor, uneori există o neînțelegere a inițiativelor europene sau chiar neîncredere în ele. Între timp, sistemul european de gestionare a climei pe mai multe niveluri este fără îndoială cel mai dezvoltat subsistem regional al sistemului global de gestionare a climei și

¹¹¹ Bradford, Anu. (2020). The Brussels Effect: How the European Union Rules the WorldHow the European Union Rules the World. 10.1093/oso/9780190088583.001.0001.

are anumite puncte forte, care au fost studiate în această lucrare. Comparându-l cu alți analogi regionali, îi putem confirma unicitatea.

În Acordul de la Paris din 2015, comunitatea mondială s-a angajat să limiteze încălzirea globală ”*peste nivelurile preindustriale și să urmărească să limiteze creșterea la 1,5 ° C*”¹¹². Guvernele aveau deja angajamente în acest scop de la Acordurile de la Cancun din 2010, în care a fost consacrat oficial pentru prima dată pericolul iminent al încălzirii globale¹¹³, dar Acordul de la Paris conține, în plus, un plan global de acțiune globală.

Sistemul judiciar al UE este unic în eficacitatea sa, printre toate instanțele internaționale și transnaționale. În primul rând, acest lucru se datorează efectului direct al dreptului comunitar, care permite persoanelor afectate - sau, într-adevăr, organizațiilor de mediu care se supun numai normelor naționale în materie de statut - să primească un remediu în propriile lor instanțe naționale. De obicei, atunci când o hotărâre este pronunțată de o instanță internațională - Curtea Internațională de Justiție, Curtea Europeană a Drepturilor Omului sau altele - va fi necesar ca statul în cauză să aibă timp să ia toate măsurile necesare, inclusiv adoptarea oricărei legislații necesare să respecte hotărârea instanței. Persoanele ale căror pretenții ar fi putut da naștere procedurii pot să nu aibă un remediu și orice legislație de punere în aplicare poate fi doar prospectivă. Acest lucru nu este de obicei în cazul CEJ.

Hotărârile pronunțate prin hotărâri preliminare vor fi imediat executorii. În cazul în care, așa cum se întâmplă foarte des, măsura comunitară are efect direct, aplicarea acesteia, în sensul prevăzut de CEJ, și va fi imediată, chiar în procedura care a dat naștere trimerii la CEJ.

Mai mult, hotărârea CEJ va fi obligatorie pentru toate instanțele din UE în care se ridică aceeași întrebare. Chiar și în cazul în care dispoziția comunitară nu are efect direct, instanța națională va fi obligată să facă tot ce poate pentru a interpreta propria legislație națională, astfel încât să dea efect deplin dispoziției comunitare. În cazul în care acest lucru nu este posibil, statul membru va fi desigur obligat să modifice legislația sa, dar, în plus, persoana care dorește să se bazeze pe dispoziția comunitară poate avea un remediu care anticipează această modificare; el poate, imediat, în conformitate cu jurisprudența CEJ, să solicite daune statului membru pentru orice pierdere suferită.

Protecția mediului a fost descrisă de CEJ drept „*unul dintre obiectivele esențiale ale Comunității*”, prin ceea ce s-ar putea numi un proces de *anticipare judiciară*¹¹⁴. În această

¹¹² Consiliul Uniunii Europene, Acordul de la Paris privind schimbările climatice, <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/climate-change/paris-agreement/>

¹¹³ Summary of the Cancun climate change conference, 29 November – 11 December 2010, <https://enb.iisd.org/vol12/enb12498e.html>

¹¹⁴ Comte, Françoise, Droit pénal de l'environnement et compétence communautaire (Criminal Environmental Law and Community Competence) (2002). Revue du droit de l'Union européenne, 2002, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2700023>

perspectivă, CEJ a decis că restricțiile privind comerțul și concurența pe care le-ar putea provoca directiva în cauză nu trebuie totuși să fie discriminatorii și nici nu trebuie să depășească restricțiile inevitabile, care sunt justificate de îndeplinirea obiectivului de protecție a mediului. Acesta a constatat că directiva respecta principiile proporționalității și nediscriminării și, prin urmare, nu era contrară principiilor liberei schimburilor care stau la baza Tratatului de la Roma.

Această abordare mai flexibilă în ceea ce privește aspectele de protecție a mediului constituie o îndepărtare de la abordarea generală susținută anterior de CEJ, care a subliniat *natura imperativă a obiectivului integrării economice*.

Într-adevăr, corporațiile domină întreaga ordine globală: acest fapt fiind acceptat pe scară largă de teoreticienii globalizării ca fenomen definitoriu al epocii globale. Corporațiile transnaționale (TNC) exercită o putere aproape inimaginabilă, susținută în stăpânirea lor de instituții economice puternice, cum ar fi Fondul Monetar Internațional (FMI), Organizația Mondială a Comerțului (OMC) și Banca Europeană (BCE). Gardienii ordinii globale neoliberale - pe care mulți îi văd ca fiind gardienii unei elite economice globale - s-au angajat, se pare, cu o ideologie cu aspecte sociale și de mediu demonstrative să tergiverseze formarea unei ordini juridice internaționale.

Această putere se exercită în (și este facilitată de) condiții structurale mai largi în care, după cum a susținut Woods, puterea economică s-a desprins de coerciția directă - ceea ce înseamnă că *„hegemonia economică a capitalului se poate extinde mult dincolo de limitele dominației politice directe”*. De fapt, susține Woods, *„capitalismul este distinctiv între toate formele sociale tocmai prin capacitatea s-a de a-și afirma dominația prin mijloace pur economice”*, iar că *„impulsul capitalului spre o extindere continuă de sine”* depinde de această capacitate unică, care se aplică nu numai în relațiile de clasă între capital și muncă, dar și în relațiile dintre statele imperiale și statele subordonate. În ordinea globalizată contemporană, aceste realități creează, cel puțin, *„o relație foarte complexă între stat și puterea economică”*.

Prin urmare a lăsa la latitudinea statelor naționale rezolvarea problemelor de mediu este inoportun. În acest sens organismele internaționale pot influența și schimba traiectoria privind asigurarea unui mediu sănătos ca drept fundamental al omului în prezent și pentru generațiile viitoare.

Abordările bazate pe piață se sustrag la întrebări mai profunde cu privire la dominanța pieței. De asemenea, acestea tind să fie dominate de corporații. Aceasta este o taxă adusă de

Adelman la rezultatul Rio + 20, care nu a reușit să ofere nimic dincolo de un monoculturalism de piață „ecologic”¹¹⁵.

Legăturile profunde dintre capitalism și distrugerea mediului sunt acum bine stabilite, precum și legătura dintre capitalism și schimbările climatice, aceasta înseamnă pur și simplu că „natura” devine și mai profund comercializată – prin urmare, un element de marfă global schimbabil care trebuie tranzacționat și exploatat. Nimic din toate acestea nu ține o mare speranță în ceea ce privește responsabilitatea pentru mediu sau pentru justiția climatică.

Din acest punct de vedere este important să relevăm recomandările de la Maastricht privind promovarea participării publice eficiente la luarea deciziilor în probleme de mediu¹¹⁶. Recomandările abordează problema unei implementări eficiente și semnificative a celui de-al doilea „pilon” al democrației de mediu care presupune „participarea publicului”. Altfel spus, apare interferența publicului în relațiile de piață stabilite de marile corporații în raport cu exploatarea resurselor de mediu.

Recomandările se bazează pe bune practici existente și vizează a fi un instrument practic, de neprețuit și un ghid util pentru îmbunătățirea implementării dispozițiilor tratatelor internaționale refritoare la problemele de mediu. Astfel de tratate includ Convenția privind accesul la informații, participarea publicului la luarea deciziilor și accesul la justiție în probleme de mediu (Convenția Aarhus).

Recomandările oferă abordări inovatoare pentru gestionarea problemelor legate de îmbunătățirea calității participării publice. Acestea abordează implementarea eficientă a deciziilor care privesc mediul și afectează publicul.

Recomandările de la Maastricht conțin atât aranjamente ideologice (principii de bună practică) cât și aranjamente practice (instrumente și tehnici participative) pentru participarea publicului la evaluările de mediu. Ele cuprind corelarea Convenției de la Aarhus cu alte tratate internaționale și materiale de orientare în procese legate de jurisprudența problemelor de mediu.

Ocazional, legile și practicile de participare publică în țările care nu sunt părți la Convenția de la Aarhus s-ar putea alinia și chiar ar depăși cele mai bune practice. În alte cazuri, acestea pot lipsi. De exemplu, Legea națională de mediu a Africii de Sud (1998) enumeră

¹¹⁵ Adelman sam, Rio+20: sustainable injustice in a time of crises, in Journal of Human Rights and the Environment 4(1):6-31 March 2013, https://www.researchgate.net/publication/313657618_Rio20_sustainable_injustice_in_a_time_of_crises

¹¹⁶ UNECE, Maastricht Recommendations on Promoting Effective Public Participation in Decision-making in Environmental Matters prepared under the Aarhus Convention, https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/Publications/2015/1514364_E_web.pdf

principii specifice participării publice¹¹⁷ și dispozițiile legale ale țării privind participarea publicului la luarea deciziilor de mediu sunt „comparabile cu cele mai bune practici din Țările membre OCDE [Organizația pentru Dezvoltare Economică] și cu Convenția de la Aarhus”¹¹⁸. Ele au „multe caracteristici în comun cu principiile de gestionare a mediului acceptate la nivel internațional, care pot fi văzute când se compară aceste principii cu principiile de la Rio”. În plus, în 2010, programele voluntare Bali ale Programului Națiunilor Unite pentru Mediu (UNEP) au fost adoptate cu scopul de a oferi „orientare generală [...] statelor, în primul rând țărilor în curs de dezvoltare, pentru promovarea implementării efective a angajamentelor lor la principiul 10 al Declarației de la Rio din 1992 privind Mediu și dezvoltare în cadrul legislației și proceselor lor naționale”¹¹⁹.

Astfel, conceput în noiembrie 2015, Obiectivul Recomandărilor de la Maastricht este de a îmbunătăți punerea în aplicare a dispozițiilor Convenției de la Aarhus privind participarea publicului la luarea deciziilor, oferind idei pentru abordări mai inovatoare în practică¹²⁰.

Recomandările de la Maastricht profesează atât aranjamente ideologice/teoretice cât și aranjamente practice pentru public, orientând participarea la procedura de evaluare a mediului.

Cea mai importantă diferență a UE față de alți actori globali este că, are puterea instituțională de a formula și implementa decizii politice supranaționale ambițioase, care depășesc cadrul statelor naționale care o formează, datorită valorilor universale pe care promovează.

În plus, în Europa s-au dezvoltat mecanisme instituționale, cu ajutorul cărora Bruxelles crește nivelul de inovație al nivelurilor inferioare de guvernare în domeniul politicii climatice. În același timp, politica climatică externă a Uniunii Europene păstrează în mare măsură un caracter interguvernamental, motiv pentru care propriii actori în problemele relevante depind de gradul de coeziune al statelor europene (scade atunci când există dezacorduri între statele membre).

¹¹⁷ Oliver, Peter J, Access to Information and to Justice in EU Environmental Law: The Aarhus Convention (2013). Fordham International Law Journal, Vol. 36, No. 1423, 2013, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2548232>

¹¹⁸ van Wolferen, Matthijs and Eliantonio, M., Access to Justice in Environmental Matters – The EU’s Difficult Road Towards Non-Compliance With the Aarhus Convention (August 28, 2019). Marjan Peeters and Mariolina Eliantonio (eds) Research Handbook on European Environmental Law (Edward Elgar 20xx), Forthcoming, University of Groningen Faculty of Law Research Paper No. 39/2019, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3444262>

¹¹⁹ Banisar, David and Parmar, Sejal and de Silva, Lalanath and Excell, Carole, Moving from Principles to Rights: Rio 2012 and Access to Information, Public Participation, and Justice (October 20, 2012). Sustainable Development Law & Policy, Vol. XII, No. 3, Spring 2012, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2164685> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2164685>

¹²⁰ Kravchenko, Svitlana, The Aarhus Convention and Innovations in Compliance with Multilateral Environmental Agreements. Colorado Journal of International Environmental Law and Policy, Vol. 18, No. 1, 2007, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1076746>

De la formarea sa oficială în 1993 (după intrarea în vigoare a Tratatului de la Maastricht), UE a parcurs un drum lung de la o uniune economică la o uniune politică, dar statutul său internațional este încă controversat. Astăzi, „politica internațională a Uniunii Europene nu ocolește aproape niciunul, nici măcar cel mai îndepărtat colț al globului, și are un bogat arsenal de instrumente - diplomatice, economice și militare(mai limitate). Cu toate acestea nu poartă formele complete ale politicii externe a unui stat suveran.

Caracterul de ”putere normative” sub aspect economic al UE este dificil de înțeles și explicat din punctul de vedere al teoriilor clasice ale relațiilor internaționale. Conceptele școlii realismului postulează că suveranitatea externă, adică dreptul de a determina și de a conduce în mod independent politica externă, este un atribut inalienabil al statului național.¹²¹ Susținătorii neorealismului fac o mică concesie cerințelor vremurilor, inclusiv organizațiile interguvernamentale internaționale din lista actorilor și apoi (mai degrabă, ca excepție) corporațiile transnaționale și organizațiile neguvernamentale.

Cercetările existente privind politica externă a UE se concentrează fie asupra aspectelor sale instituționale și procedurale, fie asupra aspectelor militare și defensive. În ciuda numeroaselor transformări pe care le-a suferit sistemul de relații internaționale Yalta-Potsdam, statele naționale rămân principalii actori pe arena mondială. Și, deși se formează treptat noi formate de interacțiune, cum ar fi, de exemplu, platforme transregionale precum BRICS sau summit-uri precum APEC, unele acorduri pot fi încheiate și puse în aplicare doar la nivel interstatat. Aceasta se referă în special la soluționarea problemelor de securitate internațională, în special la reglementarea conflictelor sau la aplicarea mecanismelor de sancțiuni. Acest lucru, la rândul său, dă naștere la o serie de dificultăți atât în conceptualizarea și instituționalizarea politicii externe în UE, cât și în percepția acestei politici de către alți actori. Pentru a privi Uniunea Europeană ca fiind egală unui ”stat”, alți actori internaționali (state și organizații) îi conferă aproape instinctiv trăsăturile unui stat național și în același timp unei ”confederații de state”.

Unii autori, vorbesc despre un astfel de fenomen ca „germanizarea conducerii” a UE, în care liderul economic al UE - Germania este adesea perceput ca fiind direct și (spre nemulțumirea altor țări, cum ar fi Franța) singurul reprezentant și exponent al voinței UE. La rândul său, Germania primește o oportunitate unică de a-și promova interesele naționale la două niveluri simultan: la nivel național, în nume propriu și pe o bază europeană comună, în numele Uniunii Europene. Cu toate acestea, alături de statutul de conducător, Germania este nevoită să își asume

¹²¹ Krämer-Hoppe, Rike & Krüger, Tilman. (2016). International Adjudication as a Mode of EU External Governance? The WTO Seal Case*: International Adjudication and EU external governance. JCMS: Journal of Common Market Studies. 55. 10.1111/jcms.12487.

angajamente extinse, precum și să poarte o responsabilitate sporită pentru deciziile colective. Dovadă în acest sens se regăsește în numeroasele acuzații de ineficacitate a politicii de migrație a UE formulate împotriva lui A. Merkel de către mass-media și politologii europeni. Cu toate acestea, Merkel nu a renunțat niciodată la o astfel de dublă legitimitate și a servit de bună voie ca intermediar între structurile administrative ale UE și forțele politice ale țării sale. De exemplu, vorbind în Bundestag la 9 martie 2017, cancelarul german, de fapt, s-a identificat pe sine și pe întregul popor german în Uniunea Europeană: „Noi, Uniunea Europeană, trebuie să fim pregătiți pentru rolul unui manager independent de criză în regiunea noastră”. Această declarație poate fi interpretată: că Germania nu numai că se consideră liderul Uniunii, ci și se consideră responsabilă pentru soarta tuturor statelor membre ale UE.¹²²

Cu toate acestea UE este ”unită în diversitate”, și în mod cert, pentru o bună parte din ”puterile clasice ale economiei mondiale”, această avangardă a abordării colective a problemelor de economie și de ”forță majoră” (criza migrației, Covid-19, etc) creează dificultăți de interpretare și de raportare la UE ca la un subiect ”unic” și în același timp ”divers”.¹²³

Interacțiunea de integrare a țărilor UE se bazează pe complementaritatea economiilor, utilizarea în comun a potențialului economic, dezvoltarea tehnologiilor, resurselor de mediu și resurselor financiare.

Perspectivile economiei europene sunt legate, pe de o parte, de soluționarea unui număr de probleme complexe interconectate care personifică realizările și succesele sociale ale Europei tradiționale, pe de altă parte, ele păstrează o structură economică ineficientă în condițiile moderne. În special, menținerea actualului sistem de garanții sociale necesită cheltuieli guvernamentale semnificative, care, la rândul lor, mențin ratele de impozitare ridicate și încetinesc creșterea economică. Alte provocări majore se referă la reformarea sistemelor de pensii și revizuirea politicilor de proprietate publică și a reglementării pieței. Perspectivile pentru Uniunea Europeană sunt mari, datorită punerii în comun a capitalului, a resurselor umane, a schimbului de informații, a experienței țărilor UE.

Creșterea durabilă a economiilor țărilor UE creează oportunități favorabile pentru cooperarea lor între ele. Uniunea Europeană va consolida și dezvolta și mai mult cooperarea globală, va îmbogăți în mod constant și va îmbunătăți relațiile de parteneriat strategic, astfel încât acestea să atingă un nivel și mai înalt.

¹²² Schild, Joachim. (2020). The myth of German hegemony in the euro area revisited. *West European Politics*. 43. 1072-94. 10.1080/01402382.2019.1625013.

¹²³ Krotz, Ulrich & Schild, Joachim. (2018). Back to the future? Franco-German bilateralism in Europe's post-Brexit union. *Journal of European Public Policy*. 25. 1174-1193. 10.1080/13501763.2018.1467951.

3.3. Instrumente și consecințe ale influenței UE la nivel global: rolul ISD.

Uniunea Europeană este cel mai mare donator din lume. În ceea ce privește ajutorul acordat țărilor în curs de dezvoltare, instituțiile europene se clasează pe locul patru printre membrii Comitetului de asistență pentru dezvoltare al OCDE (după Statele Unite, Germania și Marea Britanie). Prezența UE se remarcă în special în domeniul promovării dezvoltării sociale și economice și al consolidării administrației publice. O parte semnificativă a ajutorului este canalizată de structurile UE către țările din Orientul Mijlociu și Africa de Nord (MENA), multe dintre acestea fiind afectate de procesele de transformare politică din deceniul actual ca urmare a Trezirii arabe (primăvara arabă). Printre țările partenere ale UE din regiune, Regatul Maroc se remarcă, încercând odată să obțină calitatea de membru al Uniunii Europene, iar în 2008 aceasta a primit statutul de partener privilegiat - primul dintre toți vecinii UE din sudul Mediteranei. În 2018, Marocul a fost cel mai mare beneficiar de finanțare UE în cadrul politicii europene de vecinătate (PEV)¹²⁴. Sprijinul Regatului a crescut doar după evenimentele Trezirii arabe, în timpul cărora autoritățile, răspunzând la protestele în masă, au pus în aplicare rapid reforme moderate care au satisfăcut în mare măsură cererile protestatarilor.

Evenimentele Trezirii arabe au schimbat echilibrul forțelor politice din regiunea MENA și au surprins UE în multe privințe. Ca parte a răspunsului la acestea în 2011-2012, UE s-a concentrat pe sprijinirea țărilor lumii arabe în construirea instituțiilor democratice. În acest sens, politica UE față de Maroc a devenit foarte caracteristică. UE a susținut și a aprobat vectorul pentru democratizarea politicii interne a Marocului. În primii ani după trezirea arabă, UE și-a sporit accentul pe promovarea programelor de democratizare, susținerea ONG-urilor, îmbunătățirea administrației publice și încurajarea unui dialog între guvern și societate. În acest sens, politica marocană a UE după 2011 a devenit întruchiparea revizuirii abordării UE față de țările din sudul Mediteranei, în care UE a încercat, mai presus de toate, să mențină stabilitatea și securitatea și a marcat tranziția către construirea relațiilor cu vecinii pe principiul „mai mult pentru mai mult” și pe termenii „răspunderii reciproce”.¹²⁵

Cu toate acestea, cea mai mare parte a ajutorului acordat Regatului Maroc, ca și până acum, a venit sub formă de infuzii directe în bugetul țării, ceea ce indica faptul că reprezentanții instituțiilor europene nu erau pregătiți pentru schimbări cu adevărat radicale. În etapa de stabilizare politică - din martie 2013 - asistența UE acordată Marocului a fost realizată în domenii precum sprijin bugetar direct către guvern, sprijin pentru societatea civilă, proiecte de înfrățire

¹²⁴ Schimmelfennig, Frank & Sedelmeier, Ulrich. (2019). The Europeanization of Eastern Europe: the external incentives model revisited. *Journal of European Public Policy*. 27. 1-20. 10.1080/13501763.2019.1617333.

¹²⁵ Svedin, Lina. (2014). European Power by Design. *International Studies Review*. 16. 10.1111/misr.12109.

etc. În ultimii ani, în programele sale de asistență către Maroc, UE s-a concentrat pe astfel de direcții, cum ar fi promovarea unei creșteri economice durabile, incluzive, „verzi”, asigurarea accesului egal la serviciile sociale, promovarea reformei administrației publice, sprijinirea dezvoltării societății civile. În ultimii ani, cooperarea cu UE, precum și cu alți donatori importanți - Statele Unite și Franța - a devenit, fără îndoială, un factor suplimentar important pentru autoritățile marocane, promovând reforme economice și instituționale.

Modelul marocan este aplicat cu rigozitate de UE și în particular de statele member UE cu toate statele în curs de dezvoltare. De exemplu, pentru Bazinul Mării Negre a funcționat *Programul Operațional Comun pentru Bazinul Mării Negre 2014-2020*, finanțat din Instrumentul European de Vecinătate. Programul a susțin atât proiectele soft, cât și proiecte de infrastructură. Aria de implementare a programului: Republica Moldova, Armenia, Azerbaijan, Georgia, Bulgaria (regiuni NUTS II Severozhitelen și Yugoizhitelen), Grecia (regiunile NUTS II Kentriki Makedonia și Anatoliki Makedonia - Thraki), România (regiunea NUTS II Sud-Est), Rusia (oblastea Rostov, Krasnodar Krai and Republica Adygea), Turcia (echivalentul NUTS II regiunea Istanbul, Tekirdağ, Kocaeli, Zonguldak, Kastamonu, Samsun și Trabzon), Ucraina (regiunile Odeska, Mykolaiv, Kherson, Zaporozh'ye și Donetsk, Republica Autonomă Crimeea și orașul Sevastopol). Pentru acest Program, Comisia Europeană a oferit aproximativ 80 mln. Euro. Un alt proiect a fost, Programul Operațional Comun România – Moldova 2014-2020. Programul Operațional Comun România - Moldova, finanțat din Instrumentul European de Vecinătate. La fel, Programul Dunărean pentru Cooperare Transnațională 2014-2020. Programul Dunărean pentru Cooperare Transnațională, finanțat din Instrumentul European de Vecinătate. Programul a susțin proiecte de dezvoltare cu impact transnațional, având ca obiective tematice următoarele domenii: cercetare, dezvoltarea tehnologiilor, inovare, protecția mediului, eficiența utilizării resurselor, promovarea transportului și infrastructurii durabile, sporirea capacităților instituționale și administrare publice eficiente.

Formarea politicii UE în spațiul post-sovietic și confruntarea cu Rusia. Politica UE față de spațiul post-sovietic s-a format în condițiile în care, după prăbușirea URSS în 1991, Rusia nu era prea preocupată de păstrarea acelor legături de integrare care determinau relațiile intra-unionale în perioada sovietică. Instrumentul politicii de integrare post-sovietică a fost Uniunea Statelor Independente (CSI), creată în 1991, care a inclus 11 foste republici ale URSS. Instrumentul era obișnuit, dar obiectivele s-au dovedit a fi diferite. Dacă Rusia a perceput CSI ca o organizație care păstrează fostele republici în domeniul influenței sale politice, atunci noile state din spațiul post-sovietic au perceput-o ca pe o metodă de divorț civilizat. Și, deși CSI nu a devenit un instrument de reintegrare, formarea de noi state independente în acesta înainte de

evenimentele georgiene (2008) și ucrainene (2014-2015) a continuat relativ calm, spre deosebire, de exemplu, de Iugoslavia.

Provocările „vechi” și „noi” ale implementării proiectului de securitate europeană comună Probleme grave cauzate în principal de evenimentele din Crimeea din martie 2014 și „războiul hibrid”¹²⁶ din estul Ucrainei, au distrus elemente cheie ale ordinii geopolitice existente, subminarea dreptului internațional și autoritatea instituțiilor internaționale care alcătuiau sistemul post-bipolar de securitate europeană, iar eforturile de realizare a unei păcii durabile nu au dat rezultate. Astfel, conform primei dimensiuni, a apărut un conflict între Occident, care urmărește să organizeze o ordine mondială europeană pe baza NATO și UE, și Rusia, care vede în aceasta o încălcare a obligațiilor de a nu extinde NATO la Est. În cea de-a doua dimensiune, retragerea Ucrainei din sfera de influență a Rusiei a fost privită ca o lovitură a modelului de civilizație „eurasiatic”, care necesita o acțiune decisivă (anexarea Crimeei, sprijin pentru separatiști în războiul de la Donbass).

Pachetul de măsuri dezvoltat de OSCE și convenit de Ucraina, Rusia, Franța și Germania, cunoscut sub numele de acordul de la Minsk II, 9 nu a reușit să aducă conflictul pe deplin în planul unei soluții politice

Pe lângă confruntarea politică dintre Rusia și Occident, „în același timp, Rusia a oferit o nouă provocare UE: amenințarea cu un război hibrid, transformarea mediului cibernetic într-un spațiu de vulnerabilitate și concurență dintre UE și Eurasia, altfel spus Rusia.

Acordurile de parteneriat și cooperare (APC) au fost încheiate de UE cu 11 foste republici ale Uniunii Sovietice (de fapt, cu toate țările CSI, cu excepția Turkmenistanului). „Prototipul” lor a fost APC dintre UE și Federația Rusă în 1994, dar fiecare acord atinge aspecte de cooperare, ținând seama de specificul relațiilor bilaterale ale țării CSI date cu UE, prioritățile și domeniile de interese reciproce. Cea mai nouă formă de reglementare juridică a acestor relații a fost Acordurile de asociere semnate în iunie 2014 la summitul UE de la Bruxelles cu Georgia, Moldova și Ucraina. Ucraina și Moldova au semnat acorduri de asociere cu UE. Federația Rusă aderă la punctul de vedere că a doua parte a acestor acorduri - privind o zonă de liber schimb extinsă și aprofundată (în special cu Ucraina) îi afectează și îi încalcă interesele. Noile tendințe de integrare ale Ucrainei și Moldovei în UE sunt compromise din cauza conflictelor interne. Cu toate acestea, evenimentele din 2014-2015, în special cea mai profundă criză internă din Ucraina și anexarea Crimeei la Rusia, au schimbat situația atât de dramatic încât relațiile dintre Rusia și

¹²⁶ Schimmelfennig, Frank & Sedelmeier, Ulrich. (2019). The Europeanization of Eastern Europe: the external incentives model revisited. *Journal of European Public Policy*. 27. 1-20. 10.1080/13501763.2019.1617333.

UE, pentru prima dată în 20 de ani de la prăbușirea URSS-ului, nu pot fi evaluate altfel decât ca o confruntare deschisă, amintind de vremurile uitate ale războiului rece.¹²⁷

Începând cu mijlocul anului 2015, relațiile Rusia-UE s-au înrăutățit. Contactele politice oficiale au fost blocate, cu excepția activităților misiunilor lor, respectiv, la Bruxelles și Moscova, precum și cooperarea în „cei șase” în negocierile cu Iran cu privire la problemele nucleare. Relațiile din sfera economică nu sunt mai bune. UE a prelungit sancțiunile pentru Rusia până în ianuarie 2016. Criza sancțiunilor durează, culminând cu conflictual diplomatic în cazul otrăvirii politicianului rus de opoziție Alexei Navalnii în vara anului 2020. Această imagine este completată de pierderea completă a încrederii reciproce la „vârf” și de sentimente anti-ruse în multe state ex-sovietice: Ucraina, Georgia, Azerbaidjan și Moldova. Deși există o necesitate obiectivă de a debloca mecanismele de dialog și cooperare dintre Rusia și UE care au fost create de-a lungul a 20 de ani, încă nu există semnalele care indică disponibilitatea Bruxelles-ului și Moscovei de a-și relua activitatea. Acest lucru este împiedicat de situația extrem de incertă din zona de conflict din Ucraina în ansamblu.¹²⁸

¹²⁷ Mamedov, Tural. (2020). A Role of Foreign Direct Investments in the CIS Cooperation. Contemporary Europe. 3. 188-195. 10.15211/soveurope32020188195.

¹²⁸ Babenko, Vitalina & Beletska, Yana & Pelyak, Hanna. (2020). Ukraine-EU: economic integration strategy. Geopolitics under Globalization. 3. 12-23. 10.21511/gg.03(1).2020.02.

CONCLUZII

Uniunea Europeană (UE) este un parteneriat politic și economic - o formă unică de cooperare între 27 de state suverane.

Concluzia acestui studiu constă în faptul că Uniunea Europeană este centru de putere economică. UE reprezintă o parte semnificativă a PIB-ului mondial și a comerțului internațional (23% și, 24%).

În ciuda faptului că Uniunea Europeană este cel mai puternic bloc economic din Europa și un participant influent în relațiile internaționale, se confruntă cu o serie de probleme.

- problema elasticității reduse a pieței forței de muncă din UE, care a apărut nu numai din cauza mobilității reduse a forței de muncă, ci și a influenței puternice a sindicatelor asupra politicii salariale;
- probleme de reformare a sistemului de securitate socială din țările UE;
- problemele datoriei de stat a țărilor UE;
- problemele asociate cu introducerea „euro” în circulația numerarului;
- costuri ridicate pentru pregătirea țărilor candidate la aderarea la UE.

Principala problemă în Europa este situația demografică în schimbare. Populația se micșorează și îmbătrânește, rezultând că mai puțini muncitori vor fi obligați să asigure mai mulți pensionari. De asemenea, Europa rămâne în urmă față de Statele Unite în ceea ce privește dezvoltarea și implementarea tehnologiei informației; în plus, globalizarea crește concurența, în special din India și China.

Extinderea Uniunii Europene este un alt factor care necesită accelerarea dezvoltării economice pentru a răspunde așteptărilor legitime ale noilor state membre ale UE. Și, deși economiile țărilor în curs de aderare cresc mai repede decât media, este necesar să se asigure rate mai ridicate de creștere economică în Uniunea Europeană în ansamblu.

Imigrația ilegală are, de asemenea, un impact negativ asupra economiilor țărilor UE. Imigranții ilegali care vin în țările UE în căutarea unor condiții de viață mai bune sunt, de asemenea, mai dispuși să lucreze pentru mai puțin. Acest lucru tinde să provoace tensiune și nemulțumire în rândul indigenilor.

Uniunea Europeană joacă un rol semnificativ pe arena globală, ceea ce nu este ușor de găsit un cadru conceptual adecvat dacă rămâne în conformitate cu teoria tradițională a relațiilor internaționale.

UE este o entitate unică care, în ceea ce privește forma sa politică, acționează ca un pol de putere între stat și o organizație internațională. Prin urmare, pentru a fundamenta semnificația

politică internațională a UE, este adesea folosit conceptul de „*putere normativă*”, reprezentându-l ca un tip special de putere.

Fundaentarea politicii externe a UE, în această interpretare de putere normativă, este formată din anumite valori, inclusiv valoarea esențială a menținerii păcii, precum și valorile de bază ale drepturilor și demnității omului, libertății, democrației, egalității, justiției și solidarității. Desigur, aceste valori nu sunt în sine unice pentru UE sau politica sa externă. Particularitatea de bază este că, Uniunea Europeană le interpretează într-un anumit mod, transformând astfel în principii de bază care sunt orientări pentru cursul său de politică externă și a statelor cu care cooperează. Acestea din urmă, la rândul lor, includ, printre altele, principiile prevenirii conflictelor, principiile pentru a promova drepturile omului, democrația, statul de drept și buna guvernare, principiile acțiunii proactive și prevenirii degradării mediului, precum și multilateralismul și angajamentul față de comerțul liber și reglementarea acestuia.

Pornind de la acest lucru, putem concluziona că politica externă a Uniunii Europene, este bazată pe credința în progresul omenirii și în importanța paradigmei dreptului, care vizează transformarea lumii. Însă chiar și acest concept de „*putere normativă*” nu permite descrierea întregului spectru de influență a Uniunii Europene la politica economică internațională. Ieșirea în acest caz este dată de teoria organizațională și mai ales de conceptul de câmp organizațional și de ideea metaorganizațiilor dezvoltate pe baza acesteia.

Prin urmare, Uniunea Europeană și modelul său de integrare economică este foarte influentă la nivel global, dar în același timp UE este un jucător tânăr și atipic în arena mondială. În acest sens, nu poate să nu se ia în considerare natura influenței separate a actorilor săi de bază (Germania, Franța, Spania, Italia etc).

Uniunea Europeană își adaptează în mod activ mecanismele anti-criză la conceptul de autonomie strategică, care poate contribui în mod obiectiv la consolidarea rolului UE în noile condiții. Uniunea Europeană acordă o importanță deosebită consolidării apărării și a potențialului militar-industrial ca una dintre cele mai importante componente ale cursului către autonomia strategică. În același timp, accentul nu se pune atât pe o mai mare autonomie față de Statele Unite și NATO, cât pe responsabilitatea specială a UE pentru securitatea și apărarea Europei și a țărilor care se învecinează cu Uniunea. Acesta servește ca un semnal că pentru UE legătura transatlantică și, mai presus de toate, articolul 5 din Tratatul Atlanticului de Nord, rămân cel mai important pilon al sistemului de securitate

BIBLIOGRAFIE

1. Acordurile de parteneriat, <https://epthinktank.eu/2015/02/11/partnership-agreements-within-cohesion-policy-2014-2020/>
2. Actul Unic European (AUE), <https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/ro/in-the-past/the-parliament-and-the-treaties/single-european-act>
3. Adelman sam, Rio+20: sustainable injustice in a time of crises, in *Journal of Human Rights and the Environment* 4(1):6-31 · March 2013, https://www.researchgate.net/publication/313657618_Rio20_sustainable_injustice_in_a_time_of_crises
4. Alcaro, Riccardo & Tocci, Nathalie. (2021). Navigating a Covid World: The European Union's Internal Rebirth and External Quest. *The International Spectator*. 56. 1-18. 10.1080/03932729.2021.1911128.
5. Alkan, Ufuk. (2021). Association Policy of the European Union and the Asymmetry Question. *Ankara Avrupa Calismalari Dergisi*. 19. 365 - 400.
6. Babenko, Vitalina & Beletska, Yana & Pelyak, Hanna. (2020). Ukraine-EU: economic integration strategy. *Geopolitics under Globalization*. 3. 12-23. 10.21511/gg.03(1).2020.02.
7. Banisar, David and Parmar, Sejal and de Silva, Lalanath and Excell, Carole, Moving from Principles to Rights: Rio 2012 and Access to Information, Public Participation, and Justice (October 20, 2012). *Sustainable Development Law & Policy*, Vol. XII, No. 3, Spring 2012, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2164685> or <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.2164685>
8. Beaumont, Paul. (2019). Brexit and EU Legitimation: Unwitting Martyr for the Cause?. *New Perspectives*. 27. 1-23. 10.1177/2336825X1902700302.
9. Bickerton, Christopher. (2012). European Economic Integration and State Transformation. 10.1093/acprof:oso/9780199606252.003.0005.
10. Birkbeck, Carolyn & Botwright, Kimberley. (2015). The Future of the Global Trade and Investment Architecture: Pursuing Sustainable Development in the Global Economy-Overview of Issues, Challenges and Debates. 10.13140/RG.2.1.3772.2006.
11. Bollen, Yelter & De Ville, Ferdi & Orbie, Jan. (2016). EU trade policy: persistent liberalisation, contentious protectionism. *Journal of European Integration*. 38. 279-294. 10.1080/07036337.2016.1140758.

12. Börzel, Tanja & Zürn, Michael. (2021). Contestations of the Liberal International Order: From Liberal Multilateralism to Postnational Liberalism. *International Organization*. 75. 1-24. 10.1017/S0020818320000570.
13. Bossuyt, Fabienne & Orbie, Jan & Drieghe, Lotte. (2018). EU external policy coherence in the trade-foreign policy nexus: foreign policy through trade or strictly business?. *Journal of International Relations and Development*. 23. 10.1057/s41268-018-0136-2..
14. Bożyk, Paweł. (2003). Institutional and Geographic Forms of Economic Integration. *Ekonomia* journal. 6., disponibil on-line: https://www.researchgate.net/publication/5013055_Institutional_and_Geographic_Forms_of_Economic_Integration
15. Bradford, Anu. (2020). The Brussels Effect: How the European Union Rules the WorldHow the European Union Rules the World. 10.1093/oso/9780190088583.001.0001.
16. Centrul de Informare și Documentare al Consiliului Europei la București., *Manualul Consiliului Europei*, București, 1999
17. Cezar Bîrzea, *Politicile și Instituțiile Uniunii Europene*, Ed. Corint, București, 2001
18. Chou Meng-Hsuan, The European Security Agenda and the 'External Dimension' of EU Asylum and Migration Cooperation, in *Perspectives on European Politics and Society* 10(4):541-559, DOI: 10.1080/15705850903314825, https://www.researchgate.net/publication/233331756_The_European_Security_Agenda_and_the_'External_Dimension'_of_EU_Asylum_and_Migration_Cooperation
19. Comte, Françoise, *Droit pénal de l'environnement et compétence communautaire (Criminal Environmental Law and Community Competence)* (2002). *Revue du droit de l'Union européenne*, 2002, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2700023>
20. Consiliul Uniunii Europene, *Acordul de la Paris privind schimbările climatice*, <https://www.consilium.europa.eu/ro/policies/climate-change/paris-agreement/>
21. Convenție de punere în aplicare a acordului Schengen din 14 iunie 1985 între guvernele statelor din Uniunea Economică Benelux, Republicii Federale Germania și Republicii Franceze privind eliminarea treptată a controalelor la frontierele comune, [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX:42000A0922\(02\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=CELEX:42000A0922(02))
22. Creșterea indicelui producției industriale din Uniunea Europeană, disponibil on-line: <https://www.ceicdata.com/en/indicator/european-union/industrial-production-index-growth>
23. Creșterea PIB-ului real al Uniunii Europene, disponibil on-line: <https://www.ceicdata.com/en/indicator/european-union/real-gdp-growth>

24. Debre, Maria & Dijkstra, Hylke. (2021). Institutional design for a post-liberal order: why some international organizations live longer than others. *European Journal of International Relations*. 27. 311-339. 10.1177/1354066120962183.
25. Definiția din Teme europene nr. 33 – Uniunea Europeană. Glosar de termeni G-O, publicație care poate fi descărcată de la secțiunea „Publicații și resurse” -> „Publicații documentare” a site-ului www.infoeuropa.ro
26. Diaconu, I., *Drept internațional public*, București, 1995
27. Dinamica producției industriale în Ue (2010-2019). Sursa datelor: <https://www.ceicdata.com/en/indicator/european-union/industrial-production-index-growth>
28. Doucet, P. (2007) ‘Cohésion territoriale de l’Union européenne – La gestation ambiguë d’un ambitieux projet politique’, *Les Cahiers de l’Urbanisme*, 64, 6-11
29. Duina, Francesco & Zhou, Xiaoqing. (2021). Europeanization from the periphery: the case of 'second-class' food in Central and Eastern Europe Europeanization from the periphery: the case of 'second-class' food in Central and Eastern Europe. *Territory Politics Governance*. 10.1080/21622671.2021.1925581.
30. Eilstrup-Sangiovanni, Mette & Hofmann, Stephanie. (2019). Of the Contemporary Global Order, Crisis, and Change. *Journal of European Public Policy*. 10.1080/13501763.2019.1678665.
31. Eilstrup-Sangiovanni, Mette. (2020). What Kills International Organisations. When and Why International Organisations Terminate.. *European Journal of International Relations*. 27. 10.1177/1354066120932976.
32. Eiser, David & McEwen, Nicola & Roy, Graeme. (2021). The Trade Policies of Brexit Britain: the Influence of and Impacts on the Devolved Nations. *European Review of International Studies*. 8. 22-48. 10.1163/21967415-bja10034.
33. EU- LOGOS 16 JUIN, 2019, <https://www.eyes-on-europe.eu/author/eu/>
34. European Commission, Wider Europe - Neighbourhood: A New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbours, Communication from the Commission to the Council and the European Parliament, COM(2003)104 final, Brussels, 11.3.2003, p. 4.
35. European Security Strategy, “A Secure Europe in a Better World”, Brussels, 12 December 2003.
36. European structural and investment funds 2014-2020, https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/guides/blue_book/blueguide_en.pdf
37. Farrell, Henry & Newman, Abraham. (2019). Of Privacy and Power: The Transatlantic Struggle over Freedom and Security. 10.2307/j.ctvc77d1f.

38. Fioretos, Orfeo & Tallberg, Jonas. (2020). Politics and theory of global governance. *International Theory*. 13. 1-13. 10.1017/S1752971920000408.
39. Fondul European pentru Refugiați, Solidaritate europeană, <https://www.unhcr.org/ro/152-rogeneralparteneriuniunea-europeanafondul-european-pentru-refugiati-html.html>
40. Frankel, Jeffrey. (1997). *Regional Trade Blocs in the World Economic System*. 10.7208/chicago/9780226260228.001.0001.
41. Freeman, Duncan. (2021). The EU and China: policy perceptions of economic cooperation and competition. *Asia Europe Journal*. 10.1007/s10308-021-00609-3.
42. Frennhoff Larsen, Magdalena. (2020). Parliamentary Influence Ten Years after Lisbon: EU Trade Negotiations with Japan. *JCMS: Journal of Common Market Studies*. 58. 10.1111/jcms.13052.
43. Gould, Robert. (2021). Deepening the 'Brussels Effect' to avoid Dystopia: Ethics and the Globalisation of EU Identity and Influence., disponibil on-line: https://www.researchgate.net/publication/352329492_Deepening_the_'Brussels_Effect'_to_avoid_Dystopia_Ethics_and_the_Globalisation_of_EU_Identity_and_Influence
44. Goyer, Michel & Glatzer (2021). The management of the Eurozone in crisis times: Actors, institutions and the case of bailout packages. *European Journal of Industrial Relations*. 095968012110113. 10.1177/09596801211011355.
45. Gstöhl, Sieglinde & Frommelt, Christian. (2017). Back to the Future? Lessons of Differentiated Integration from the EFTA Countries for the UK's Future Relations with the EU. *Social Sciences*. 6. 121. 10.3390/socsci6040121.
46. Gstöhl, Sieglinde. (2015). Models of external differentiation in the EU's neighbourhood: an expanding economic community?. *Journal of European Public Policy*. 22. 10.1080/13501763.2015.1020834.
47. Heinkelmann-Wild, Tim. (2021). After Exit: Alternative Leaders, Authoritative Institutions, and Resilience in the Face of Hegemonic Withdrawal., disponibil on-line: https://www.researchgate.net/publication/349710978_After_Exit_Alternative_Leaders_Authoritative_Institutions_and_Resilience_in_the_Face_of_Hegemonic-Withdrawal/citation/download
48. Heron, Tony & Murray-Evans, Peg. (2016). Limits to market power: Strategic discourse and institutional path dependence in the European Union-African, Caribbean and Pacific Economic Partnership Agreements. *European Journal of International Relations*. 23. 10.1177/1354066116639359.

49. High-Level Working Group (HLWG) on Asylum and Migration, https://ec.europa.eu/home-affairs/content/high-level-working-group-hlwg-asylum-and-migration_en
50. How to strengthen the territorial dimension of 'Europe 2020, https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/studies/pdf/challenges2020/2011_territorial_dimension_eu2020.pdf
51. http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/what/future/xls/overall_table.xls
52. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013R1303&from=EN>
53. Jabko, Nicolas. (2006). Playing the Market: A Political Strategy for Uniting Europe, 1985–2005. 10.7591/9780801463525.
54. Jarlebring, Johannes. (2021). 'Regime vetting': a technique to exercise EU market power. *Journal of European Public Policy*. 1-20. 10.1080/13501763.2021.1874042.
55. Jensen, Mads & Kelstrup, Jesper. (2019). House United, House Divided: Explaining the EU's Unity in the Brexit Negotiations. *JCMS Journal of Common Market Studies*. 57. 10.1111/jcms.12919.
56. Jordan, Jamie, Vincenzo & Erne, Roland. (2020). Towards a Socialization of the EU's New Economic Governance Regime? EU Labour Policy Interventions in Germany, Ireland, Italy and Romania (2009–2019). *British Journal of Industrial Relations*. 59. 10.1111/bjir.12522.
57. Jouen, M. (2008) 'Territorial Cohesion: From theory to practice', *Notre Europe Policy*
58. Keohane, Robert. (1984). After Hegemony: Cooperation and Discord in the World Political Economy. 10.1515/9781400820269.
59. Kickbusch, Ilona & De Ruijter, Anniek. (2021). How a European Health Union can Strengthen Global Health. *The Lancet Regional Health - Europe*. 1. 100025. 10.1016/j.lanepe.2021.100025.
60. Krämer-Hoppe, Rike & Krüger, Tilman. (2016). International Adjudication as a Mode of EU External Governance? The WTO Seal Case*: International Adjudication and EU external governance. *JCMS: Journal of Common Market Studies*. 55. 10.1111/jcms.12487.
61. Kravchenko, Svitlana, The Aarhus Convention and Innovations in Compliance with Multilateral Environmental Agreements. *Colorado Journal of International Environmental Law and Policy*, Vol. 18, No. 1, 2007, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=1076746>
62. Krotz, Ulrich & Schild, Joachim. (2018). Back to the future? Franco-German bilateralism in Europe's post-Brexit union. *Journal of European Public Policy*. 25. 1174-1193. 10.1080/13501763.2018.1467951.

63. Laffan, Brigid. (2019). How the EU27 Came to Be. *JCMS: Journal of Common Market Studies*. 57. 10.1111/jcms.12917.
64. Lake, David & Martin, Lisa & Risse, Thomas. (2021). Challenges to the Liberal Order: Reflections on International Organization. *International Organization*. 75. 1-33. 10.1017/S0020818320000636.
65. Lake, David & Martin, Lisa & Risse, Thomas. (2021). Challenges to the Liberal Order: Reflections on International Organization. *International Organization*. 75. 1-33. 10.1017/S0020818320000636.
66. Laursen, Finn & Roederer-Rynning, Christilla. (2017). Introduction: the new EU FTAs as contentious market regulation. *Journal of European Integration*. 39. 763-779. 10.1080/07036337.2017.1372430.
67. Lavenex Sandra, 'Justice and Home Affairs and the EU's New Neighbours: Governance beyond Membership?' In Henderson, Karen (ed.), *The Area of Freedom, Security and Justice in the Enlarged Europe*, London: Palgrave, 2004, p. 89.
68. Leblond, Patrick & Viju-Miljusevic, Crina. (2019). EU trade policy in the twenty-first century: change, continuity and challenges. *Journal of European Public Policy*. 26. 1-11. 10.1080/13501763.2019.1678059.
69. Leruth, Benjamin & Gänzle, Stefan & Trondal, Jarle. (2019). Differentiated integration and disintegration in the European Union after Brexit: risks versus opportunities. *JCMS: Journal of Common Market Studies*. 57. 10.1111/jcms.12957.
70. Leruth, Benjamin & Gänzle, Stefan & Trondal, Jarle. (2019). Exploring Differentiated Disintegration in a Post-Brexit European Union. *JCMS: Journal of Common Market Studies*. 57. 10.1111/jcms.12869.
71. Lucas, Edward. (2009). EU-Russia Relations: Between Cooperation and Confrontation. *European View*. 8. 217-220. 10.1007/s12290-009-0086-6.
72. Mamedov, Tural. (2020). A Role of Foreign Direct Investments in the CIS Cooperation. *Contemporary Europe*. 3. 188-195. 10.15211/soveurope32020188195.
73. Manin Philippe – *Less Communautés européennes, L'Union européenne, Droit institutionnel*, Paris, A.Pedone, 1993, pagina 306
74. Martill, Benjamin. (2021). Unity over diversity? The politics of differentiated integration after Brexit. *Journal of European Integration*. 1-16. 10.1080/07036337.2021.1877285.
75. McCarthy, Terry. (2020). Enhancing European Power. *Global Policy*. 11. 10.1111/1758-5899.12813.

76. Meardi, Guglielmo. (2018). Economic Integration and State Responses: Change in European Industrial Relations since Maastricht: Economic Integration and State Responses. *British Journal of Industrial Relations*. 56. 10.1111/bjir.12307.
77. Meissner, Katharina. (2016). A case of failed interregionalism? Analyzing the EU-ASEAN free trade agreement negotiations. *Asia Europe Journal*. 14. 10.1007/s10308-016-0450-5.
78. Moon, Gillian & Toohey, Lisa & Lewis, Meredith & Carmody, Chios & Smith, Fiona & Chou, Hsu-Hua & Zhou, Weihuan & Titi, Catharine & Mitchell, Andrew & Sheargold, Elizabeth & Harris, Rachel & Nolan, Justine & Sucker, Franziska & Reid, Emily. (2018). The Future of International Economic Integration. 10.1017/9781108224949.
79. Niciu, M., *Organizații Internaționale (Guvernamentale)*, Iași, 1994, p. 114
80. Oliver, Peter J, Access to Information and to Justice in EU Environmental Law: The Aarhus Convention (2013). *Fordham International Law Journal*, Vol. 36, No. 1423, 2013, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=2548232>
81. Pastore F., “Europe, Migration and Development. Critical Remarks on an Emerging Policy Field”, *CeSPI*, August 2007, p. 2.
82. Politicii de coeziune 2014-2020, http://ec.europa.eu/regional_policy/archive/what/future/index_en.cfm,
83. Posner, Elliot. (2020). EU Financial Regulation after the Neoliberal Moment. 10.1017/9781108755641.005.
84. Prickartz, Anne-Carlijn & Staudinger, Isabel. (2019). Policy vs practice: The use, implementation and enforcement of human rights clauses in the European Union’s international trade agreements. *Europe and the World: A law review*. 3. 10.14324/111.444.ewlj.2019.12.
85. Producția industrială pentru industria totală și principalele grupări industriale, 2005-2020, date lunare, ajustate sezonier, Sursă: Eurostat: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sts_inpr_m/default/table?lang=en
86. Raportul de competitivitate Europa 2020, Construirea unei Europe mai competitive, disponibil on-line: <http://reports.weforum.org/the-europe-2020-competitiveness-report/#section=preface>
87. Rata medie a șomajului în UE. . Sursa: Eurostat (<https://www.euro-area-statistics.org/macro-economic-indicators>)
88. Rideau Joel – *droit institutionnel de L’Union et des Communautés Europeennes*, LGDJ, Paris, 1994, pagina 39

89. Rollet, Vincent. (2021). Shaping European Union's global health initiatives. What role for the European Parliament?. *Journal of Contemporary European Studies*. 1-20. 10.1080/14782804.2021.1933399.
90. Russ, Daniela & Stafford, James. (2021). Competition in World Politics: Knowledge, Strategies, Institutions., disponibil on-line: https://www.researchgate.net/publication/352296182_Competition_in_World_Politics_Knowledge_Strategies_Institutions/citation/download
91. S. Bertozzi, "A Common European Asylum Policy: which way forward?", EPC Issue Paper49, October 2006, p. 7.
92. Schild, Joachim. (2020). The myth of German hegemony in the euro area revisited. *West European Politics*. 43. 1072-94. 10.1080/01402382.2019.1625013.
93. Schimmelfennig, Frank & Sedelmeier, Ulrich. (2019). The Europeanization of Eastern Europe: the external incentives model revisited. *Journal of European Public Policy*. 27. 1-20. 10.1080/13501763.2019.1617333.
94. Schimmelfennig, Frank & Sedelmeier, Ulrich. (2019). The Europeanization of Eastern Europe: the external incentives model revisited. *Journal of European Public Policy*. 27. 1-20. 10.1080/13501763.2019.1617333.
95. Schmidt, Vivien. (2019). The future of differentiated integration: a 'soft-core,' multi-clustered Europe of overlapping policy communities. *Comparative European Politics*. 17. 10.1057/s41295-019-00164-7.
96. Sîrcu, D., *Accesul la Curtea Europeană a Drepturilor Omului: condiții de admisibilitate*,
97. Steinbach, Armin. (2018). EU economic governance after the crisis: revisiting the accountability shift in EU economic governance. *Journal of European Public Policy*. 26. 1-19. 10.1080/13501763.2018.1520912.
98. Strategiei Europa 2020 pentru o creștere inteligentă, durabilă și incluzivă, https://ec.europa.eu/info/strategy/european-semester_en,
99. Summary of the Cancun climate change conference, 29 November – 11 December 2010, <https://enb.iisd.org/vol12/enb12498e.html>
100. Svedin, Lina. (2014). European Power by Design. *International Studies Review*. 16. 10.1111/misr.12109.
101. Svendsen, Øyvind & Adler-Nissen, Rebecca. (2019). Differentiated (dis)integration in practice: The diplomacy of Brexit and the "low" politics of "high" politics. *JCMS: Journal of Common Market Studies*. 57. 10.1111/jcms.12960.

102. Sweeney, Simon & Winn, Neil. (2021). Do or die? The UK, the EU, and internal/external security cooperation after Brexit. *European Political Science*. 10.1057/s41304-021-00322-0.
103. The EU in the world 2020 edition, disponibil on-line: <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/3217494/10934584/KS-EX-20-001-EN-N.pdf/8ac3b640-0c7e-65e2-9f79-d03f00169e17>
104. The External Dimension of EU Justice and Home Affairs: Tools, Processes, Outcomes, CEPS Working Document No. 303/September 2008, <http://aei.pitt.edu/11659/1/1711.pdf>
105. Trauner Florian, 'EC Visa Facilitation and Readmission Agreements: Implementing a New Security Approach in the Neighbourhood', CEPS Working Document No. 290, 2008, p.2.
106. UNECE, Maastricht Recommendations on Promoting Effective Public Participation in Decision-making in Environmental Matters prepared under the Aarhus Convention, https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/Publications/2015/1514364_E_web.pdf
107. Van Loon, Aukje. (2018). The political economy of EU trade policy: what do we (not) know?. *Zeitschrift für Politikwissenschaft*. 28. 10.1007/s41358-018-0128-1.
108. van Wolferen, Matthijs and Eliantonio, M., Access to Justice in Environmental Matters – The EU's Difficult Road Towards Non-Compliance With the Aarhus Convention (August 28, 2019). Marjan Peeters and Mariolina Eliantonio (eds) *Research Handbook on European Environmental Law* (Edward Elgar 20xx), Forthcoming, University of Groningen Faculty of Law Research Paper No. 39/2019, Available at SSRN: <https://ssrn.com/abstract=3444262>
109. Vogel, David. (2012). The Politics of Precaution: Regulating Health, Safety, and Environmental Risks in Europe and the United States. 10.1515/9781400842568.
110. Volintiru, Clara & Bargaoanu, Alina & Stefan, George & Durach, Flavia. (2021). East-West Divide in the European Union: Legacy or Developmental Failure?. 21. 93-118.
111. Walshe, Garvan. (2020). Time to use to European power again. *European View*. 19. 230-237. 10.1177/1781685820975871.
112. Weiler J.H.H., Martina Kocjan, "Principles of Constitutional law: the Relationship between the Community Legal Order and the National Legal Orders: Supremacy", 2004/05.
113. Weiß, Wolfgang & Furculiță, Cornelia. (2020). Introduction: EU Trade Policy Facing Unprecedented Challenges. 10.1007/978-3-030-34588-4_1.
114. Weiß, Wolfgang. (2019). EU Multilateral Trade Policy in a Changing, Multipolar World: The Way Forward. 10.1007/978-3-030-34588-4_2.
115. Young, Alasdair & Peterson, John. (2014). Parochial Global Europe: 21st Century Trade Politics. 10.1093/acprof:oso/9780199579907.001.0001.

116. Young, Alasdair. (2015). The European Union as a Global Regulator? Context and Comparison. *Journal of European Public Policy*. 22. 1-20. 10.1080/13501763.2015.1046902.
117. Young, Alasdair. (2018). Where's the demand? Explaining the EU's surprisingly constructive response to adverse WTO rulings. *Journal of European Integration*. 41. 1-19. 10.1080/07036337.2018.1544250.
118. Zajak, Sabrina. (2017). The Bilateral Pathway: The European Union and China. 10.1057/978-1-349-95022-5_4.